

มโหรีพื้นบ้าน : กรณีศึกษาคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยาวังควิทยา

พฤษภาคม 2554

มให้ร้พื้นบ้าน : กรรณึศึษาคณะกัองฟ้า อ้าเอดด้านขุนทด จ้งหวัดนครราชสีมา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มโหรีพื้นบ้าน : กรณีศึกษาคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบรจรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา

พฤษภาคม 2554

เลิศศักดิ์ รักสุจริต. (2554). มโหรีพื้นบ้าน กรณีศึกษาคณะก้องฟ้าอำเภอด่านขุนทดจังหวัดนครราชสีมา
ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.ชนิดา ตังเดชะหิรัญ,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ.

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษามโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัด
นครราชสีมา โดยมีจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อให้ทราบถึงสภาพและบทบาทของ วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด
จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อให้ทราบถึงความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด
จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ได้เริ่มก่อตั้งวงมากกว่า 18 ปีขึ้นไปโดย
ปัจจุบันมีผู้ดูแลคือ นางภิกษานกา แจ่มจำรัสแสง อายุ 52 ปี ตั้งแต่ก่อตั้งวง มีสมาชิกทั้งหมด 10 คน
แต่ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ 6 คน เป็นผู้ชายทั้งหมด ประกอบอาชีพหลัก กโดยการทำไร่ ทำนา และรับจ้าง
ส่วนการบรรเลงดนตรี วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า เป็นอาชีพเสริม ก่อนการบรรเลงทุกครั้ง วงมโหรี
พื้นบ้านคณะก้องฟ้าจะมีการไหว้ครูหรือยกครู เครื่องดนตรีในวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ประกอบด้วย
พิณ ฉิ่ง ฉาบ กรับ กลองบองไก้ กีตาร์เบส กลองชุด เพลงที่ใช้ในการบรรเลงมี 2 ประเภท คือ เพลงมโหรี
พื้นบ้านดั้งเดิม เพลงทำนองไทยเดิม และเพลงประยุกต์ร่วมสมัย โอกาสในการบรรเลงของ วงมโหรี
พื้นบ้านคณะก้องฟ้า จะบรรเลงในงานบุญประเพณีทางพุทธศาสนาของชุมชนฯ วัดด่านขุนทด งาน
อุปสมบท งานแห่กฐินทอดผ้าป่า งานวันสงกรานต์ งานแห่เทียนวันเข้าพรรษา งานวันลอยกระทง งาน
มงคลสมรส งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานอื่นๆทั่วไปที่มีผู้ว่าจ้างให้แสดง การสืบทอดมีการสืบทอด
ทางด้านดนตรีอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง นักดนตรีจะสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้เยาวชนที่สนใจใน
ละแวกใกล้เคียงมาสืบสานและศึกษาวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าให้คงอยู่สืบไป

วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีความเข้มแข็งทาง
วัฒนธรรมที่มีการสืบทอดกันอย่างต่อเนื่อง และต้องการมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาวง เพื่อให้เหมาะสม
กับบริบททางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

MAHOREE-PUEN BANN: A CASE STUDY OF KONGFAH BAND, DANKHUNTOD DISTRICT,
NAKORN RATCHASIMA PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

May 2011

Lertsak Raksujarit. (2011). *Mahoree-Puen Bann: A Case Study of Kongfah Band Dankhunted District, Nakornratchasima Province*. Master Thesis, M.F.A. (Ethnomusicology).

Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee:

Dr.Janida Tangdejahiran, Assist. Prof. Dr.Chalermpon Ngamsutti.

The objective of this research is a study on Mahoree-Puenbann “Kongfah Band” Dankhunted district, Nakornratchasima province aiming for followings;

1. To study about the conditions and roles of Mahoree-Puenbann “Kongfah band” Dankhunted district, Nakornratchasima province.

2. To study about cultural strengths of Mahoree-Puenbann “Kongfah band” Dankhunted district, Nakornratchasima province.

From this research, we found that Mahoree-Puenbann “Kongfah band” was established over 18 years ago and now its band manager is Ms. Peechanika Chamchamrassang at the age of 52. From the beginning, there were 10 members but now it has only 6 members and they are all males who earn of living from agriculture or wages. In addition, to join Mahoree-Puenbann “Kongfah band” is their extra income. Before every performing, they will have “Wai-Kru” ceremony to pay respect to teachers. Musical instruments for Mahoree-Puenbann “Kongfah band” are Phin, Ching, Chab, Grub, Bongo, Bass guitar and Drumset. Performed songs are played in 2 different types which are originated folks Mahoree ensemble with Thai originated melody and new cultural mixed ensemble. The songs of Mahoree-Puenbann “Kongfah band” will be played in religious (Buddhism) or cultural ceremony of Dankhunted local people such as monk ship ceremony, donation ceremony, full moon ceremony, wedding ceremony, home welcoming ceremony, etc. The transformation of music is quite consistence and strong. The musicians always create learning opportunities for regional youths who are interested to learn and preserve Drumset, for existence.

Mahoree-Puenbann “Kongfah band” Dankhunted district, Nakornratchasima province is very strong in transforming from a generation to another generation. And also it needs to be improved and adapted for up to dating according to changing of society.

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

มให้รีพื้นบ้าน : กรณีศึกษาคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ของ

เลิศศักดิ์ รักสุจริต

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

วันที่..... เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน(อาจารย์

ดร.ชนิดา ตั้งเดชะหิรัญ)

(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ)

(อาจารย์ ดร.ชนิดา ตั้งเดชะหิรัญ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ นักรบ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจจากบุคคลหลายฝ่าย ดังรายนามที่จะกล่าวถึง ในการจัดทำปริญญาานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร .ชนิดา ตั้งเดชะหิรัญ ประธานควบคุมปริญญาานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .เฉลิมพล งามสุทธิ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร .กาญจนา อินทรสุนานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .ศรัณย์ นักรบ กรรมการสอบปริญญาานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆจนปริญญาานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดมมานพ วิสุทธิแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประทีป ใด้รัตนอารี ย์ และอาจารย์สุ รศักดิ์ จ้านง ค์สาร ที่ได้มอบความรู้ต่างๆให้กับผู้วิจัย ตลอดจนช่วยเหลืออำนวยความสะดวกและเป็นกำลังใจที่สำคัญ ทำให้ผู้วิจัยสามารถจัดทำปริญญา นิพนธ์เล่มนี้ได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้ดูแล วงมโหรี ที่บ้านคณะกอล์ฟ อาจารย์ภิกษานิกา แจ่มจำรัสแสง ที่อำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลวิจัย รวมไปถึงนักดนตรีภายในวงมโหรีที่บ้าน คณะกอล์ฟ ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง ที่ช่วยทำให้ข้อมูลในการวิจัยครบถ้วน สมบูรณ์และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์รัตนกรกุลบุญ อาจารย์กัมปนาทโพธิ์ชูชวัล อาจารย์พิศมัย ชนโธสง และอาจารย์สุนทร ยอดศรีทอง ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการดนตรีให้กับผู้วิจัย เสมอมา ตลอดจนคำแนะนำในด้านต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางจนประสบความสำเร็จ

ขอขอบคุณภราวดา ดร.อนุศักดิ์ นิธิภัทรภรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์คาเบรียล ที่ได้ให้โอกาสและสนับสนุนผู้วิจัยในการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง อาจารย์วิฑูรย์ ฤกษ์ถวิลชัย มาสเตอร์เรืองเดช ศิริกิจ ที่ช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดีเยี่ยม มาสเตอร์ วีวัฒน์ ไชยสุริยา มาสเตอร์ สิริวุฒิ โมพิมาย มาสเตอร์บรรหาร ปาโล มาสเตอร์อภิร มณ พวงคำ อาจารย์อินทิรา โพธิ์ใบ นายณภัทร อาจทวีกุล นางสาวรังสิมา จันทรวงศ์ และเพื่อนๆปริญญาโท สาขามนุษยศึกษาควิทยา รหัส49 มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณบิดาและมารดา ที่ได้อบรม เลี้ยงดู สั่งสอน และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ให้ความรักความเมตตา ความอบอุ่น ตลอดจนสมาชิกในครอบครัว“รักสุจริต” ทุกคน ที่เป็นกำลังใจในการศึกษาและการวิจัยครั้งนี้

เลิศศักดิ์ รักสุจริต

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนด้านขุนทด.....	15
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี.....	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม.....	29
การจำแนกและจัดกระทำข้อมูล.....	29
การลำดับข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล.....	30
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
การนำเสนอข้อมูล.....	31
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครราชสีมา.....	33
ประวัติความเป็นมาของอำเภอด่านขุนทด.....	37
ประวัติความเป็นมาของวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้า.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
นักดนตรี.....	42
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	54
เครื่องดนตรี.....	57
การผสมวงดนตรี.....	71
เพลงที่ใช้ในการบรรเลง.....	71
โอกาสต่างๆในการบรรเลงดนตรี.....	78
การสืบทอด.....	79
บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะกิ่งฟ้า.....	83
ข้อมูลที่ได้มาจะทำการวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม.....	87
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	97
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	97
ความสำคัญของการวิจัย.....	97
ขอบเขตของการวิจัย.....	97
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
สรุปผลการวิจัย.....	99
อภิปรายผล.....	106
ข้อเสนอแนะ.....	108
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	114
ภาคผนวก ก ประมวลรูปภาพ.....	115
ภาคผนวก ข ประวัติวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีในชุมชน.....	120
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	129

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่จังหวัดนครราชสีมา.....	35
2 แผนที่อำเภอด่านขุนทด.....	38
3 การแสดงต่อหน้าสาธารณชนครั้งแรกของวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า.....	39
4 ภาพ ด.ต.สมควร แจ่มจำรัสแสง ผู้ก่อตั้งวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า.....	41
5 นายดำเนิน จิตรจันทิก.....	42
6 สายศิษย์ของนายดำเนิน จิตรจันทิก.....	43
7 นายโสภาส ศรีสะไบ.....	44
8 สายศิษย์ของนายโสภาส ศรีสะไบ.....	45
9 นายอดุลย์ มีดขุนทด.....	46
10 สายศิษย์ของนายอดุลย์ มีดขุนทด.....	47
11 นายสนอง มีดขุนทด.....	48
12 สายศิษย์ของนายสนอง มีดขุนทด.....	49
13 นายสุรินทร์ มีดขุนทด.....	50
14 สายศิษย์ของนายสุรินทร์ มีดขุนทด.....	51
15 นายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง.....	52
16 สายสืบทอดของนายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง.....	53
17 การไหว้ผู้ก่อตั้งวงเพื่อรำลึกและบอกกล่าวก่อนการออกไปทำการแสดง.....	54
18 พิธีไหว้ครูหรือยกครู.....	55
19 การไหว้ขอมาเจ้าที่ก่อนทำการบรรเลง.....	56
20 ลักษณะพิณ.....	57
21 ตำแหน่งเสียงของพิณ.....	58
22 การบรรเลงพิณ.....	59
23 ลักษณะของฉิ่ง.....	60
24 การบรรเลงฉิ่ง.....	61
25 ลักษณะของฉาบ.....	61
26 การบรรเลงฉาบ.....	62
27 ลักษณะกะrieb.....	63

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
28 การบรรเลงกรับ.....	64
29 ลักษณะกีตาร์เบส.....	64
30 ตำแหน่งนิ้วกีตาร์เบส.....	65
31 การบรรเลงกีตาร์เบส.....	66
32 ลักษณะกลองบองโก้.....	66
33 การบรรเลงกลองบองโก้.....	67
34 ลักษณะกลองชุด.....	68
35 ตำแหน่งต่างๆของกลองชุด.....	69
36 การบรรเลงกลองชุด.....	70
37 บรรเลงประกอบการแสดงให้กับนักเรียนโรงเรียนในชุมชน.....	86
38 พื้นที่ทำการเกษตรกรรมโดยรอบชุมชนด้านขุนทด.....	87
39 การฝึกซ้อมของวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า.....	89
40 การนำอุปกรณ์เทคโนโลยีมาช่วยในการปรับเสียงพิณ.....	90
41 การไหว้ครูของวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า.....	91
42 ศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดสามารถร่วมบรรเลงในวงได้เป็นอย่างดี.....	92
43 งานประเพณีลอยกระทงในอำเภอด่านขุนทด.....	93
44 ขบวนแห่รถบุพชาติงานวันสงกรานต์ของอำเภอด่านขุนทด.....	94
45 พิธีเรียกขวัญนาควในอำเภอด่านขุนทด.....	95
46 อนุสาวรีย์ขุนทดปุชนิยบุคคลที่ชาวอำเภอด่านขุนทดให้ความเคารพและศรัทธา.....	96

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วัฒนธรรมทางด้านดนตรีของชาติไทยเป็นสัญลักษณ์ ของชาติที่แตกต่างจากชนชาติอื่น ซึ่งการรับรู้ความแตกต่างระหว่างชาตินั้น สามารถรับรู้ได้ด้วยการฟังดนตรีของแต่ละชาติ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะดนตรีเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ประจำชาติของแต่ละชาติ ดังที่กล่าวมาในข้างต้น วัฒนธรรมทางด้านดนตรีของชาติใดก็ตามจะรุ่งเรืองเป็นที่นิยมของชาติอื่นได้ ย่อมประกอบด้วยการสังสรรค์และการสืบต่อกันมาโดยไม่ขาดระยะและต้องพยายามคิดค้นให้มีความแปลกใหม่เพิ่มเติมจากของเดิมอยู่เสมอ แต่ในขณะที่เดียวกันยังคงความกลมกลืนกับของเก่าด้วย ดังนั้นวัฒนธรรมทางด้านดนตรีไทยจึงต้องส่งเสริมให้แพร่หลายในหมู่คนไทย รวมทั้งเผยแพร่ไปยังต่างประเทศ เพื่อคงความเป็นชาติไทยให้คงอยู่สืบไป การดำเนินชีวิตของมนุษย์ย่อมมีวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยทั่วไปวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้นถ้าจะนำ ขอบใหม่เข้ามา จึงจำเป็นต้องประยุกต์ขอ งใหม่นั้นเข้ากับวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมให้ได้ รากฐานทางวัฒนธรรมไทยนั้นมีการพัฒนามาโดยตลอด ดังเห็นได้จากวัฒนธรรมทางด้านดนตรีไทยที่มีการเรียนการสอนอยู่ในมาตรฐานระดับสากล มีการวัดผลการบรรเลงและการขับร้องอย่างมีระบบ ทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีแนวทางฝึกทักษะทางด้านดนตรีศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการอนุรักษ์ดนตรีไทยเป็นเรื่องที่ไม่ยาก แต่การจะให้ดนตรีไทยพัฒนาต่อไปและกลับมามีความหมายต่อสังคมในยุคปัจจุบันนั้น ศิลปินดนตรีไทยจะต้องเป็นปัญญาชนที่เข้าใจถึงศิลปะของตนเองอย่างลึกซึ้งและเข้าใจสาระที่เป็นแก่นของศิลปะจากวัฒนธรรมอื่น

ในสมัยรัชกาลที่ 4 ไทยเริ่มมีการติดต่อกับประเทศทางตะวันตกมากขึ้น อารยะธรรมตะวันตกได้เริ่มเข้ามาสู่สังคมไทย ในด้านดุริยางคศิลป์ มีการนำเครื่องดนตรีมาใช้ในการเดินแถวของทหาร สมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการส่งคนไทยไป ศึกษาต่างประเทศในแถบทวีปยุโรป หลังจากจบการศึกษาได้นำเอาวัฒนธรรมแบบตะวันตกเข้ามาในสังคมไทยเป็นอย่างมาก วงการดนตรีไทยจึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีวงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ซึ่งได้รับการปรับปรุงขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้ในการบรรเลงภายในอาคารซึ่งสมัยก่อนจะไม่มีปราสาท และใช้ประกอบในการแสดงละครดึกดำบรรพ์มิได้รับอิทธิพลมาจากละครโอเปร่าของตะวันตก มาถึงในสมัยรัชกาลที่ 6 พระองค์ทรงโปรดการกีและละคร ทรงชักนำให้ การละครและการดนตรีไทย ในยุคนั้นรุ่งเรืองมากโดยแนวโน้มของละครและดนตรีก็รับแบบอย่างมาจากตะวันตก เช่น ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งวงดนตรี “เครื่องสายฝรั่งหลวง”

“พระบาทสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าล้านเกล้าฯ รัชกาลที่ 6 ทรงมีพระราชประสงค์ให้มีกิจการดนตรีสากล ขึ้นในประเทศสยามโดยมุ่งหวังให้ชาวไทยได้รับรู้และสัมผัสกับดนตรีตะวันตก ตามแบบอย่างอารยประเทศทั้งหลาย ในปีพ.ศ.2455 สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ได้ทรงสถาปนาวงดนตรีในพระราชสำนักของพระองค์ เรียกว่าวงเครื่องสายฝรั่งหลวงสังกัดกรมมหรสพกระทรวงวัง โดยว่าจ้างครูฝรั่งชาวอิตาลีเข้ามาเป็นผู้ฝึกสอน”

(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2540: 4)

ดนตรีเป็นมรดกของวัฒนธรรมที่รับใช้สังคมมนุษยชาติ ทุกภาษาและทุกชนชั้น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในความเชื่อทางสังคมศาสตร์ มนุษย์กำหนดให้ดนตรีเป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับพระเจ้าเช่น ดนตรีในพิธีกรรมศาสนาตะวันตก และดนตรีในความเชื่อเรื่องพิธีไหว้ครูทางดนตรีของไทย (กาญจนา อินทรสุณานนท์. 2532: 57) และดนตรีก็มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของเสียงตั้งแต่ในยุคบรรพกาล ดนตรีถือกำเนิดขึ้นมาพร้อมๆ กับมนุษย์ที่ไม่อาจทราบแน่ชัดว่าเริ่มตั้งแต่เมื่อใดซึ่งเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเท่านั้น มนุษย์รู้จักที่จะเลียนเสียงธรรมชาติหรือเสียงอะไรก็ตามแต่ แล้วนำมาปรับปรุงให้เกิดเสียงประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ นำมาจัดเป็นระบบกฎเกณฑ์ ทางวิทยาศาสตร์ อย่างมีแบบแผน มนุษย์ใช้ดนตรีเพื่อเป็นสื่อในการแสดงออกทางอารมณ์ แสดงความรู้สึกที่มีอยู่ในตัวผู้สื่อเอง ใช้สื่อความหมาย เช่นแสดงออกถึงชัยชนะในการสู้รบ แสดงออกถึงความสำเร็จในการล่าสัตว์ ใช้ดนตรีเพื่อความบันเทิง และใช้ประกอบในพิธีกรรม เช่น ดนตรีในงานศพ งานแต่งงาน เป็นต้น ดนตรีกับศาสนามีความเกี่ยวข้องกันอย่างมาก ไม่ว่าชนชาติใด ภาษาใด ย่อมมีความรู้สึกนึกคิดที่จะช่วยกันอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม อันเป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่ในอดีตให้คงอยู่ หรือสืบทอดมาจนกระทั่ง ปัจจุบันนี้ การเปลี่ยนแปลงต่างๆทางสังคม ย่อมมีผลต่อวิวัฒนาการของดนตรีทั้งทางตรง และทางอ้อม การแสดงดนตรีของคนในชาติ ย่อมแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชนในชาตินั้นด้วย ดนตรีในฐานะที่เป็นวิชาการ หรือเป็นส่วนหนึ่งของจิตรศิลป์ เป็นสิ่งที่สังคมประดิษฐ์ขึ้น แต่ละวัฒนธรรมนั้นคิดและพัฒนาดนตรีของตนเอง ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเช่นเดียวกับความเชื่อทางศาสนา ศีลธรรม ประเพณี และศิลปะ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์กระทำให้เกิดขึ้นจนเป็นความเคยชิน ต้นกำเนิดของดนตรีตะวันตกมาจากกรีกซึ่งเป็นชนชาติโบราณที่มีอารยธรรมสูงส่งมากชาติหนึ่ง ซึ่งในพื้นฐานของดนตรีแต่ละชนชาติก็จะคล้ายๆ กัน แต่ดนตรีที่เป็นแบบแผนก็จะมาจากวัฒนธรรมทางกลุ่มสังคมโลกตะวันตก เพราะถือว่ากลุ่มสังคมทางตะวันตกมีความเจริญก้าวหน้ามากและก็เป็นที่ยอมรับของกลุ่มสังคมอื่นๆ โดยทั่วไปการรับเอาวัฒนธรรมของผู้ที่เจริญแล้วย่อมมี ประโยชน์ต่อกลุ่มสังคมนั้นๆ จะมีประโยชน์มากหรือน้อยก็ตามแต่ผู้ที่รับเอาวัฒนธรรมจะสามารถเปลี่ยนวัฒนธรรมนั้นๆ ให้เหมาะสมกับสภาวะด้านต่างๆและทำให้เกิดประโยชน์ มากที่สุดของกลุ่มสังคมของตนเอง “ดนตรีในฐานะเป็นวิชาการหรือเป็นส่วนหนึ่งของจิตรศิลป์ เป็นสิ่งที่สังคม ประดิษฐ์ขึ้น แต่ละวัฒนธรรมคิดและพัฒนาดนตรีเพื่อที่จะนำมาใช้สนองตอบต่อจุดประสงค์ของตนเอง...” (วิภา คงคากุล. 2529: 34)

ดนตรีมีความสำคัญในทุกระดับชนชั้นของสังคมไทย การดำรงชีวิตของคนไทยก็จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่อง วัฒนธรรมหรือประเพณีต่างๆ “วิถีชีวิตของคนไทยจะเชื่อมโยงประเพณี พิธีกรรมและศาสนาเข้าไว้ด้วยกัน มีการใช้ดนตรีประกอบในพิธีกรรมต่างๆ เช่น การเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย ฯลฯ ซึ่งจุดประสงค์ของการปฏิบัติอยู่ภายใต้ความเชื่อ ศาสนาและองค์ประกอบอื่นๆ เช่น เพื่อเป็นการบวงสรวงเทพยดา เทพเจ้าต่างๆ เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในวาระสำคัญ เพื่อเป็นการประกาศให้ชุมชนได้ทราบถึงผลบุญที่กระทำ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงฐานะของตนเองในสังคมและ เพื่อสิ่งที่ปฏิบัติจะได้สมบูรณ์ ดนตรีจึงก้าวเข้าสู่บทบาทแห่งขนบธรรมเนียมและเป็นสิ่งจำเป็นควบคู่กัน ” (อารีรัตน์ เรื่องกำเนิด. 2543: 1)

บทบาทและหน้าที่ของดนตรีที่มีต่อสังคมนั้น จะแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายสิ่ง สภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับ ศาสนา เทพเจ้า ภูตผีปีศาจต่างๆ องค์ประกอบเหล่านี้จึงเป็นตัวกำหนดขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆ เช่น ชุมชนหรือสังคมที่เป็นเกษตรกรรม ก็จะมีการเช่นไหว้ บวงสรวงก่อนการทำเกษตรกรรม การทำขวัญข้าวเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล เป็นต้น ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาของแต่ละท้องถิ่น แต่ละชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงธรรมเนียมปฏิบัติ ประเพณีนิยม และวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่นได้ดีอย่างหนึ่งก็คือ ดนตรีพื้นบ้านหรือ เพลงพื้นบ้าน หมายถึง บทเพลงที่เกิดจากคนในท้องถิ่นต่างๆ คิดรูปแบบการร้อง การเล่นขึ้นเป็นบทเพลงที่มีท่วงทำนอง ภาษาเรียบง่ายไม่ซับซ้อน มุ่งความสนุกสนานรื่นเริง ใช้เล่นกันในโอกาสต่างๆ เช่น สงกรานต์ ตรุษจีน ลอยกระทงไหว้พระประจำปี หรือแม้กระทั่งในโอกาสที่ได้มาช่วยกันทำงาน ร่วมมือร่วมใจเพื่อทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด หนึ่ง เพลงพื้นบ้านมีปรากฏในทุกภาคของประเทศไทย เช่น ทางภาคใต้มีเพลงผีบอก เพลงชาน้อง เพลงนา และเพลงประกอบการแสดงต่างๆ ภาคกลางมีเพลงปรบไก่ เพลงเรือ เพลงขอทาน เพลงพวงมาลัย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงลำตัด ฯลฯ ทางภาคเหนือมีเพลงซอ เพลงอ้อลูก เพลงเงี้ยว และเพลงประกอบการแสดงต่างๆ ภาคอีสานมีเพลงหมอลำ เพลงเข็ง เพลงโคราช เจริญ กันตรึม ฯลฯ แต่ละเพลงในแต่ละภาคจะมีท่วงทำนอง เนื้อร้อง สำเนียง ภาษา และบทกลอนแตกต่างกันไป “ถึงแม้ว่าแต่ละภาคจะมี ภาษาพูดเป็นภาษาไทยอย่างเดียวกัน แต่ความเพี้ยนแปร่งของสำเนียงถ้อยคำ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ก็มีอิทธิพลที่จะบิดผันให้ทางด้านทำนอง สำเนียงเพลง และบทกลอนผิดเพี้ยนไปตามภูมิภาคนั้นๆ” (ประเวช กมฺพ. 2512: 85)

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นนั้น ท้องถิ่นที่มีประชากรมากก็จะมีวัฒนธรรมแปรทางด้านวัฒนธรรมมากเช่นเดียวกัน เพราะจะมีประชากรจากหลากหลายชาติพันธุ์ ดังเช่นในจังหวัดนครราชสีมา หรือที่เรียกว่า เมืองโคราช หรือจังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดเป็นอันดับสองของประเทศ รองจาก กรุงเทพมหานคร ประชากรในจังหวัดนี้จะมีหลากหลายกลุ่ม

ชาติพันธุ์ เช่น กลุ่มไทยโคราช อันหมายถึง กลุ่มชาวโคราชที่มีถิ่นฐานอยู่ในเขตภาคอีสานของไทย ชาวโคราชส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ ชัยภูมิ และจังหวัดเลย เป็นชนกลุ่มที่มีเอกลักษณ์ของตนเองที่เด่นชัดทางด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี แตกต่างจากชาวอีสานทั่วไป ภาษาถิ่นไทยโคราช มีผู้สันนิษฐานว่าชาวไทยโคราชเดิมอาจเป็นกลุ่มที่เกิดจากทหารไทยซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองโคราชกับหญิงพื้นเมืองซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอญ-เขมร หรืออาจเป็นกลุ่มที่เกิดจากการผสมผสานวัฒนธรรมของกลุ่มชาวไทยภาคกลางและกลุ่มไทย-ลาว เมืองโคราชในอดีตเคยเป็นศูนย์กลางของชุมชนโบราณที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัย ทวารวดีตลอดจนสมัยขอม ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแห่งในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ เช่น ภาพเขียนสีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ กลุ่มชนไทยโคราชที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียงนั้น น่าจะเป็นชุมชนที่เกิดใหม่เมื่อกรุงศรีอยุธยา ดังปรากฏชื่อเมืองนครราชสีมาในกฎหมายตราสามดวงครั้งแรกใน พ.ศ.1901 และปรากฏชื่อใน นายทหารหัวเมือง เป็นเมืองโท นานา 1,000 แสดงให้เห็นว่าเมืองนครราชสีมาเป็นชุมชนที่มีความสำคัญของไทยสืบเนื่องมาแต่สมัยอยุธยาตอนต้น ครั้นถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เริ่มให้ความสำคัญต่อหัวเมืองบนที่ราบสูงมากขึ้น ทรงโปรดให้สร้างเมือง “นครราชสีมา” พร้อมกับการสร้างกำแพงเมืองเพื่อป้องกันการแผ่อำนาจของขอม พร้อมส่งข้าหลวงมาปกครองได้แก่ พระยายมราช (สังข์) โดยมีเมืองขึ้นถึง 14 เมือง เช่น เมืองจันทัก นางรอง บุรีรัมย์ พิมาย

วัฒนธรรมโคราชจะผสมผสานวัฒนธรรมภาคกลางและวัฒนธรรมอีสานเข้าด้วยกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ภาษาไทยโคราช และเพลงพื้นบ้านที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมโคราชก็คือ เพลงโคราช ที่ใช้ภาษาไทยโคราช และมีเนื้อร้อง ท่วงทำนองที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่นและความ เป็นชาวโคราชในแง่มุมต่างๆ แม้ว่ารูปแบบเพลงโคราช จะมีส่วนคล้ายคลึงกับเพลงพื้นบ้านภาคกลาง บางชนิด เช่น เพลงฉ่อย เพลงทรงเครื่อง หรือเพลงพาดควาย และหมอลำของชาวอีสาน หรือเพลงเจรีียงของชาวเขมร ทั้งเพราะจังหวัดนครราชสีมา หรือเมืองโคราช เป็นเมืองหน้าด่านที่มีความสำคัญทางการค้าและการปกครองของไทยมาช้านาน เพราะฉะนั้นจึงมีความสัมพันธ์กับหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ก็ย่อมที่จะได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

อำเภอด่านขุนทด เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานที่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นลายลักษณ์อักษรในพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์ไว้ได้กล่าวถึงสมัย สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตอนปราบชุมชนต่างๆและปรากฏในการปราบชุมนุมพระเจ้าพิมาย จึงกล่าวได้ว่าด่านขุนทดมีกำเนิดมาก่อนรัชสมัยของพระเจ้าตากสินค่อนข้างแน่ชัด ในด้านตัวบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือสืบเชื้อสายปกครองดูแลด่านขุนทด มีพระเสมารักษาสเขตเป็นผู้ปกครองดูแลรักษาด่าน ต่อมาพระ

เสมารักษาสถาปัตย์แก่อนิจกรรมพระประเวศเข้มแข็ง บุตรชายได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่แทน ครั้นถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนแปลงระบบการบริหาร ชุมชนด้านขุนทด จึงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นอำเภอในปี พ.ศ. 2451 (ร.ศ.127) และได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบ้านหาญ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอพันชนะ ครั้นปี พ.ศ. 2456 จึงได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นอำเภอด่านขุนทด อีกครั้งหนึ่ง อำเภอด่านขุนทด ตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช ห่างจากจังหวัดนครราชสีมาไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ระยะทาง 60 กิโลเมตร ตามถนนสายนครราชสีมา- ขามทะเลสอ- ด่านขุนทด และห่างจากกรุงเทพมหานคร 257 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,428.143 ตารางกิโลเมตร หรือ 892,589.40 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทางการเกษตร 403,541.40 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 27,438 ไร่ ที่ดินป่าสงวน 400,393 ไร่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ 25,463 ไร่ ที่กร้างว่างเปล่า 35,754 ไร่ มีประชากรทั้งสิ้น ประชากร : 125,484 คน ความหนาแน่นของประชากร 88 คน ต่อตารางกิโลเมตร อำเภอด่านขุนทดแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 16 ตำบล 225 หมู่บ้าน ซึ่งลักษณะทางกายภาพนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความเป็นอยู่ วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียม ประเพณี

วัฒนธรรมดนตรีของอำเภอ ด่านขุนทดมีหลากหลายวัฒนธรรม เนื่องจาก อำเภอด่านขุนทด ตั้งอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเคยเป็นเมือง หน้าด่านมาตั้งแต่ใน อดีต ย่อมได้รับอิทธิพลจาก วัฒนธรรมอื่น โดยเข้ามาประยุกต์ ตีให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง วงดนตรีในท้องถิ่นก็ได้รับ อิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างๆเข้ามามากมาย “วงมโหรีพื้นบ้าน” เป็นวงดนตรีที่เป็นชื่อเรียกทางภาษา พูดในท้องถิ่น หรือ เป็นวงดนตรีที่บัญญัติชื่อขึ้นเองของคนในท้องถิ่นใน อำเภอด่านขุนทด ซึ่งคำว่า “มโหรี” หมายถึง วงดนตรีที่บรรเลงโดยมีเครื่องดนตรีประเภท ดีด สี ตี เป่า

วงมโหรีเกิดจากการรวมวงปี่พาทย์ กับวงเครื่องสายเข้าด้วยกัน วงปี่พาทย์ป ระกอบด้วย เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีเป็นหลัก ได้แก่ ฆ้องวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด ฉิ่ง ส่วนวงเครื่องสายประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายเป็นหลัก ได้แก่ ซออู้ ซอด้วง จะเข้ ขลุ่ย โทน รำมะนา (พิทยวัฒน์ พันธะศรี. 2546: 4)

หลักฐานคำวามโหรีเกิดขึ้นตั้งแต่โบราณกาล ดังเช่นปรากฏวรรณกรรม อยู่ในหนังสือจินดา มณี เล่ม 1 หน้า 45 กล่าวถึงวงมโหรีไว้ว่า

นางขับขานเสียงแจ้ว	ฟังใจ
ตามเพลงกลอนกลใน	ภาพพร้อม
มโหรี บรรเลงไฉน	ชอพาทย์
ทับ กระจำปี ก้อง	เร่งเจ้ารัญจวน ฯ

วงมโหรีพื้นบ้านโคราช มีการใช้เครื่องดนตรีอย่างจำกัด โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลา 80 ปีที่ผ่านมา ซึ่งยังคงอนุรักษ์เอกลักษณ์ของตนเองคือ มีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการรวมวงหลัก ๆ เพียง 5 ชนิด ได้แก่

1. ซออู้หรือซอด้วงหรือซออืด
2. ซอกกลาง
3. ซออู้หรือซอใหญ่
4. ปี่แก้วหรือปี่ยอด ปี่กลาง ปี่ใหญ่ ปี่นอก ปี่ใน ปี่นางหงส์
5. กลองทั้ง

หลังจากนั้นรูปแบบการใช้เครื่องดนตรีภายในวงมโหรีโคราชก็ได้มีการปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมโดยมีการนำเอาเครื่องดนตรีอื่นๆ ที่นอกเหนือจากเครื่องดนตรีทั้ง 5 ชนิดมาใช้ โดยมีการแบ่งรูปแบบวงเป็น 3 แบบ คือ

1. แบบดั้งเดิม วงมโหรีโคราช ที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ดำเนินการทำนอง 4 ชนิด คือ ซอกกลาง ซออู้ ซออู้ (ซออืดหรือซอน้อย) และ ปี่แก้วหรือปี่ยอด ปี่กลาง ปี่ใหญ่ ปี่นอก ปี่ใน ปี่นางหงส์
2. แบบผสมผสาน วงมโหรีโคราช ที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ดำเนินการทำนอง 4 ชนิด คือ ซออู้ (ซออืดหรือซอน้อย) ซอกกลาง ปี่แก้วหรือปี่ยอด ปี่กลาง ปี่ใหญ่ ปี่นอก ปี่ใน ปี่นางหงส์และเครื่องดนตรีชนิดอื่นที่นำมาผสม เช่น ฆ้องวงใหญ่
3. แบบประยุกต์ วงมโหรีโคราช ที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ดำเนินการทำนอง โดยนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามามีส่วนร่วมในก ารบรรเลง เช่น กลอง ชุด กีตาร์ กีตาร์ เบส และมีการใช้เครื่องขยายเสียงให้เข้ากับสมัยนิยม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลทางวัฒนธรรมทางด้านดนตรีต่อวงมโหรี พื้นบ้าน กล่าวได้ว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและ เทคโนโลยี ในปัจจุบัน ที่มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น มีผลต่อรูปแบบการบรรเลงของวงมโหรีโคราชแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากต้องมีการปรับตัวและเพื่อความอยู่รอดของวงดนตรี การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่และการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีสากลเข้ามามีส่วนร่วม มีผลให้รูปแบบวงดนตรี ฆ้องวง จังหวะ ท่วงทำนองแบบดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป เช่น เวลาที่มีการแห่ในขบวนแห่ ก็เริ่มใช้รถยนต์ติดเครื่องขยายเสียง ใช้กีตาร์ กลองชุด หรือคีย์บอร์ดเข้ามาผสมในวงมโหรีโคราช เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น จึงทำให้รูปแบบของวงมโหรีพื้นบ้านได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยนิยม

ในสังคมชนบท ประเพณี พิธีกรรมหรือเทศกาลต่างๆ นั้น คนในสังคมจะให้ค วามสำคัญกับ พิธีกรรม ประเพณีต่างๆเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกันกับสังคมในอำเภอ ด้านขุนทด ประเพณี พิธีกรรม ต่างๆ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย ซึ่งดนตรีก็เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม เหล่านั้น วงมโหรีที่บ้านก็เกิดจากประเพณี พิธีกรรม ความเปลี่ยนแปลงของวงมโหรี บ้าน ย่อมขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบที่เปลี่ยนแปลงตามสมัยนิยม

วงมโหรีที่บ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรม การรักษาวัฒนธรรมถือเป็นการรักษาสมบัติอันมีค่า ยิ่งของชาติ เพราะศิลปวัฒนธรรมเป็น อักลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น บ่งบอกถึงความเป็นชาติต่างๆ ศิลปวัฒนธรรมไทยก็บ่งบอกถึงความเป็นชาติไทย วัฒนธรรมไทยแต่ละท้องถิ่นก็ย่อมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพของสังคม ความเชื่อ ความศรัทธาในแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตน ภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน และเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างค่านิยมที่ดีในชุมชนด้วย

ผู้วิจัยจึงตระหนักและคำนึงถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านโดยเฉพาะชาว ด้านขุนทด การนำเอา ภูมิความรู้ เดิมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ชาวบ้านกลุ่มนี้ก็ยังรับวัฒนธรรมอื่นๆมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับ สถานการณ์ในยุคปัจจุบัน แต่ยังคงดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ ผู้วิจัยจึงไม่ต้องการให้สิ่งเหล่านี้สูญหายไป หรือมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมต่างถิ่น ต่างชาติ จนอาจหาความเป็นเอกลักษณ์ที่แท้จริงไม่ได้ ดังนั้นควรที่จะมีการศึกษาและวิจัย ถึงภูมิปัญญาทางด้านนี้ การเปลี่ยนแปลงจากรุ่นสู่รุ่น การถ่ายทอด ความรู้ของผู้อาวุโส การรับวัฒนธรรมต่างๆ เนื่องจากปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป การเรียนรู้ การปรับปรุง สภาพและบทบาทของวงดนตรีมโหรีที่บ้านของชาวอำเภอด้านขุนทด สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ ควรจะศึกษาวิจัยเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในท้องถิ่นและวงมโหรีที่บ้านนี้จะมีการดำเนินไปในทิศทางใด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาเรื่อง มโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด้านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา ซึ่งเป็นวงดนตรีในลักษณะวงมโหรีที่บ้านเพียงวงเดียวในอำเภอด้านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา ตลอดจนมีบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ในชุมชนของอำเภอด้านขุนทดต่อเนื่องมาจาก อดีตสู่ปัจจุบัน เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาช่วยเป็นแนวทางในการสืบทอดวงมโหรีที่บ้าน อันก่อ ประโยชน์โดยตรงต่อท้องถิ่นของผู้วิจัย อีกทั้งเพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมให้วงมโหรีที่บ้านคงอยู่ ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพและ บทบาทของวง มโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า อำเภอ ด้านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา
2. ศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวง มโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด้านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงสภาพและบทบาทของ วง มโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อให้ทราบถึงความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง วงมโหรี พื้นบ้าน คณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. พื้นที่ภาคสนาม กลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ นักดนตรีวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ผู้ดูแลวงมโหรีคณะก้องฟ้า และผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีในชุมชนอำเภอด่านขุนทด
2. การศึกษาทางวัฒนธรรม จะศึกษาวัฒนธรรมด้านสังคม โดยเลือก ศึกษาเฉพาะ วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
3. การศึกษาทางด้าน ดนตรีของ วงมโหรี พื้นบ้าน คณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จะศึกษาในหัวข้อดังต่อไปนี้
 - 3.1 ประวัติความเป็นมาของวง
 - 3.2 เครื่องดนตรี
 - 3.3 นักดนตรี
 - 3.4 การผสมวงดนตรี
 - 3.5 เพลงที่ใช้ในการบรรเลง
 - 3.6 โอกาสในการบรรเลง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้ข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวกับเรื่องทิว ัจย และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การบันทึกเสียง และการสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วมในการบรรเลง

นิยามศัพท์เฉพาะ

วงมโหรี พื้นบ้าน หมายถึง วงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งใช้เครื่องดนตรี ประเภท เครื่องดีด ได้แก่ พิณ เครื่องตีได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ และมีการประสมเครื่องดนตรีสากลบางชิ้นเข้าร่วมบรรเลงด้วย เช่น กลองบองโก กีตาร์เบส กลองชุด มีรูปแบบการบรรเลง ๒ แบบ คือ แบบนั่งบรรเลงเป็นวง และการบรรเลงเป็นขบวนแห่

สภาพ หมายถึง ความเป็นตัวเอง ลักษณะตัวเองในวงมโหรีพื้นบ้าน

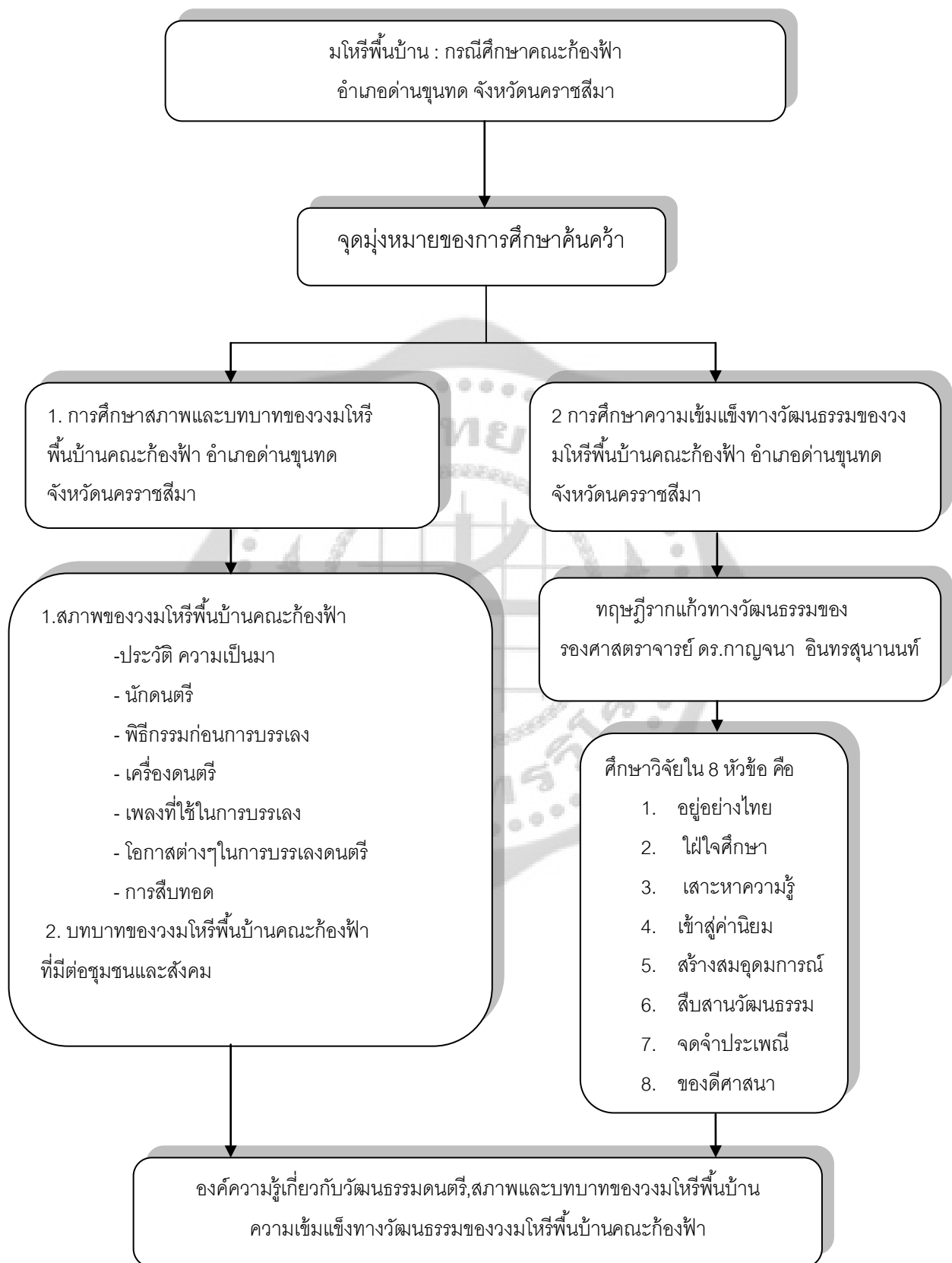
บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ของดนตรี ตามหน้าที่ๆ กำหนดไว้ ตามวัตถุประสงค์ของสังคม

เพลงแห่ หมายถึง เพลงที่ทางวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า ได้เอาทำนองเพลงลูกทุ่งและเพลงพื้นบ้านบางท่อนมาบรรเลงต่อกัน โดยการคิดโน้ตเพลงขึ้นสดๆ ขณะเล่น อันเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัวของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า

วิถีวัฒนธรรม หมายถึง พฤติกรรม ความเชื่อ แนวปฏิบัติ ที่ใช้ในกลุ่มมโหรีประยุกต์ ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ความเข้มแข็งทาง วัฒนธรรม หมายถึง ความยั่งยืนของวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องมโหรีพื้นบ้าน กรณีศึกษาคณะก้องฟ้าอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็นหมวดต่างๆ ได้แก่

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม
 - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนด่านขุนทด
 - 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

พระยาอนุমানราชธ(2515: 2) ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ในฐานะของพหุภาษาชยพิทยาว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ สร้างขึ้นโดยอาศัยจากการเรียนรู้กัน และสืบต่อเนืองเป็นความเจริญก้าวหน้า ในส่วนของนักวิชาการการศึกษาส่วนราชบัณฑิตยสถาน (2525: 46) ได้ให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญอกงามและเป็นวิถีชีวิตของหมู่คณะ ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและควมมีศีลธรรมอันดีของประชาชน ทางวิทยาการ หมายถึงพฤติกรรมและสิ่ง ที่คนในหมู่คณะสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้และจากกันและกัน ในขณะที่ สุพัตรา สุภาพ (2528: 3) กล่าวถึง สังคม วิถีชาวบ้าน และวัฒนธรรมว่า สังคมหมายถึง ความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ความสัมพันธ์นี้มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ ของสังคมช่วยให้สมาชิกเกิดความรู้ความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญสังคมช่วยให้ ทุกคนเข้าใจตนเอง รู้จักตนเอง รู้จักบุคคลิกที่แท้จริงของตนเอง ประการสุดท้าย ช่วยให้บุคคลรู้จักเจตคติและค่านิยมของตนเองได้ถูกต้อง วัฒนธรรมหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม ประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ และศีลธรรม เป็นต้น วัฒนธรรมนั้นต้องมีลักษณะที่มีดังนี้

1. วัฒนธรรมเกิดมาพร้อมสังคมและสมาชิกต้องเรียนวัฒนธรรมจากสังคม
2. บุคคลในสังคมเดียวกันต้องมีวัฒนธรรมใหญ่ร่วมกันเป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิต เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น

3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายทอด (Transmitted) กันได้จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง
4. วัฒนธรรมแบ่งได้สองส่วนคือ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ(Material Culture) และวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ (Non – Material Culture) วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ ได้แก่ ค่านิยม คุณ徳การณื ประเพณี
5. วัฒนธรรมต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมช่วยให้ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงตามกระแสการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ตลอดเวลา เช่น แต่เดิมผู้หญิงไทยที่มีหน้าที่ดูแลบ้านเรือน เป็นแม่บ้าน เลี้ยงลูก ไม่ต้องทำงานนอกรบ้าน แต่ปัจจุบันผู้หญิงต้อง ออกไปทำงานนอกรบ้าน เคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชาย เป็นต้น

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2531: 2-3) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง ทุก สิ่งทุกอย่างที่เป็นผลผลิตของมนุษย์ สังคม เป็นต้นว่า ความคิด ความรู้ สึกความประพฤติ กิริยาอาการ ศิลปะ ประเพณี กฎหมาย ประดิษฐกรรมต่างๆ ที่สังคมยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้ง แต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมพื้นบ้านมีลักษณะ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะเป็น นิเวศที่มีหลักเกณฑ์ที่สามารถพิสูจน์ได้ ขณะเดียวกันก็เป็นศิลปะที่มีความงดงาม ไพเราะ เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น และยศ สันตสมบัติ (2540: 199-200) ได้กล่าวถึงมนุษย์กับวัฒนธรรมว่า ศาสนาเป็นประสบการณ์ยากแก่การทำความเข้าใจและอธิบายได้ ตั้งแต่รุ่งอรุณแห่งประวัติศาสตร์ มนุษย์ได้ทำการประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ บวงทรวงเทพยดาฟ้าดิน สร้างเทพปรกรณัม ไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ วิญญาณและ พระผู้เป็นเจ้าของ ศาสนามีความสัมพันธ์อย่าง แนบแน่นกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติ ศาสนาโยงใยกับสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองความเชื่อทางศาสนามีอิทธิพลแทรกซึมเข้าสู่ปริมณฑลของสังคมวัฒนธรรมและประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ ศาสนาต่างๆ ของมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านของรูป แบบ เช่น การจัดองค์กรและพิธีกรรม และในด้านของเนื้อหาและความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เหล่านั้น บางศาสนามีความเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์ บางศาสนามีความเชื่อพระเจ้าองค์เดียว บางศาสนาไม่มีเลย และบางศาสนามีความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณ ขอบเขตของอำนาจของเทพเจ้าและจิตวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายก็มีความแตกต่างกันไป เทพเจ้าในศาสนาบางองค์เป็นทั้งผู้สร้าง และผู้ทำลายล้างมนุษย์ บางศาสนาแบ่งแยกงานและอำนาจหน้าที่ให้เทพเจ้าแต่ละองค์ลัดหลันกันออกไป เทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบางศาสนาไม่ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวในกิจการต่างๆของมนุษย์โดยตรง แต่บางศาสนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้เข้ามายุ่งเกี่ยวโดยตรง ด้วยการให้คุณหรือโทษในกิจกรรมและวิถีชีวิตประจำวันของมนุษย์ ในศาสนาที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามายุ่งเกี่ยวกับกับชีวิตมนุษย์โดยตรง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงมีลักษณะความเกรงขามและความหวาดกลัวจึง

ก่อให้เกิดพิธีกรรมเช่นทรวงบูชาเพื่อความเอาใจและต่อรองกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น ศาสนาตามทัศนะทางมานุษยวิทยาจึงบ่งบอกนัยถึงการขยายความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ออกไปสู่ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ

พรพิมล ศุภสิทธิ์ (2533: 23-27) กล่าวไว้ในบทความเรื่อง แหล่งสนเทศทางวัฒนธรรมว่า ภาคอีสานมีเอกลักษณ์ด้านวรรณกรรมพื้นบ้าน ตลอดจนถึงศิลปะการร้องเพลงหรือที่เรียกว่า นาฏศิลป์ และดนตรีพื้นเมือง ที่บรรพบุรุษสืบทอดต่อกันมา มีลักษณะโดดเด่นและแตกต่างจากภูมิภาคอื่นอย่างชัดเจน สิ่งเหล่านี้จึงควรที่จะได้รับการจัดบันทึกและรวบรวมไว้เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ทำความเข้าใจต่อไป สอดคล้องกับ ณรงค์ เสงี่ยมประสา (2532: 43) ได้กล่าวถึงเรื่องการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม (Acculturation) ว่าการที่มนุษย์เราได้ติดต่อสัมพันธ์กันย่อมมีการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม เมื่อสังคมหนึ่งยอมรับว่าวัฒนธรรมจากอีกสังคมหนึ่งเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมของตน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมโดยลักษณะเช่นนี้เรียกว่า การสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม การสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม มีกระบวนการ 2 ทาง คือ การที่วัฒนธรรมจากกลุ่มหนึ่งถ่ายทอดกระจายไปสู่กลุ่มอื่น เรียกว่า “การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม” (Culture Diffusion) ก็กับการรับเอา เรียกว่า “การยืมวัฒนธรรม” (Culture Borrowing) การสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมจะเป็นไปได้มาก หากสังคมหนึ่งมีวัฒนธรรมที่สูงกว่า และมีกำลังอำนาจทางการปกครองมากกว่า เช่น สังคมที่เป็นฝ่ายรุกรานชนะสังคมอื่น การสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมย่อมเกิดขึ้นได้ถ้าทั้งสองสังคมมีการติดต่อสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เพื่อจะได้ เข้าใจและอยู่ร่วมกันได้เพื่อปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน ในขณะที่ศุภชัย ทอนสูงเนิน (2546: 30-49) ได้ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมของชาวจังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีรายละเอียดดังนี้คือ

1. วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน ชาวโคราชหรือชาวนครราชสีมาจะนิยมรวมกันเป็นกลุ่ม ในอดีตมีการตั้งบ้านเรือนตามลำน้ำ มีวัดเป็นสถาบันหลักของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ไม่ค่อยจะนับถือผี วิถีวัฒนธรรมเหมือนกลุ่มวัฒนธรรมไทยลาว จารีตประเพณี โดยทั่วไปยึดแนวเดียวกับคนในภาคกลาง สำหรับในการสร้างบ้านเรือนโคราชในอดีตสร้างได้สูงหน้าจั่วแบบเรือนไทย ฝาบ้านเป็นฝากระดานแบบโคราชคือ ใช้ฝากระดานกั้นด้านหลัง แล ใช้กระดานแผ่นเล็กๆ ปิดทับตามแนวต่อของฝากระดาน นอกจากนี้ในชุมชนเมืองพบว่ามีบ้านเรือนแบบตึกดินอยู่บ้าง ซึ่งใช้โครงไม้แต่ฝาเรือนใช้ดินดิบก่อเรียงกัน แล้วฉาบด้วยปูนขาว ปัจจุบันไม่ค่อยจะพบรูปแบบเรือนโคราช และบ้านแบบตึกดินดั้งเดิมแล้ว

2. วัฒนธรรมการแต่งกาย ในอดีตชาวโคราชนิยมแต่งกายแบบไทย นั่นคือชายนุ่งผ้าขาวม้า และกางเกงแบบรัด เสื้อคอกลม ส่วนหญิงจะนุ่งโจงกระเบน เสื้อแขนกระบอก ห่มสไบทับเสื้อ ถ้าอยู่กับบ้านนิยมใช้ผ้าฝ้ายเดี่ยวคาดอก ปัจจุบันนิยมแต่งกายตามสมัยนิยม

3. วัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช เนื่องจากโคราชเป็นเมืองที่มีความสำคัญและเป็นเมืองหน้าด่านของภาคอีสานที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมหลากหลาย จึงทำให้โคราชมีวัฒนธรรมดนตรีของหลายกลุ่มชนทั้งไทยภาคกลาง ไทยอีสาน ไทยโคราช กลุ่มชาติพันธุ์มอญ เขมรและอื่นๆ เช่น เพลงโคราช เพลงพื้นบ้านอื่นๆ เช่น เพลงลากไม้ เพลงเพ็ยะ เพลงปี่แก้ว เพลงเซ็ด เพลงกล่อมลูก เพลงกลองยาว เพลงเซ็งบ้องไฟ เพลงแห่นางแมว เพลงเหม่งเหม่ง สำหรับดนตรีนั้นในอดีตชาวโคราชนิยมเล่นดนตรีวงปี่พาทย์ของภาคกลาง วงมโหรีโคราช วงกลองยาว มหรรสพนิยมดุภาพยนตร์ลิเก ซึ่งจะมีคณะลิเกอยู่เป็นจำนวนมาก ตั้งอยู่บริเวณสถานีรถไฟโคราช ปัจจุบันชาวโคราชนิยมดนตรีตามสมัยนิยมเช่นเดียวกับในชุมชนเมืองอื่นๆ ของประเทศ ได้แก่ เพลงไทยสากล เพลงไทยลูกทุ่ง และ ภาพยนตร์ อย่างไรก็ตาม เพลงพื้นบ้านบางชนิดก็ยังมีผู้นิยมฟังอยู่มาก เช่น เพลงโคราช ลิเก หมอลำ

4. วัฒนธรรมทางภาษา จังหวัดนครราชสีมาซึ่งคนส่วนใหญ่เป็น ชาวโคราชล้วนแต่มี วัฒนธรรมเป็นของตนเอง คือมีภาษาถิ่นเป็นภาษาไทยถิ่นโคราช นับได้ว่าเป็นภาษาถิ่นที่แตกต่างจาก ภาษาไทยถิ่นอีสานทั่วไป คือภาษาไทยถิ่นโคราช ส่วนใหญ่จะคล้ายกับภาษาไทยลาว แต่ภาษาไทยถิ่นโคราชจะมีลักษณะผสมผสาน เป็นกึ่งภาษากลางและกึ่งภาษาอีสาน หน่วยคำบาง คำ ก็มีเค้าว่าได้รับ อิทธิพลมาจากภาษาเขมร ที่สำคัญคือ ภาษาไทยโคราชนับเป็นเอกลักษณ์ต่างจากภาษาอีสาน โดยทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งคนไทยภาคอีสานคงไม่ยอมรับว่า ภาษาไทยถิ่นโคราชเป็นภาษาอีสาน ในขณะที่เดียวกันคนโคราชนับไม่ยอมรับว่า ภาษาที่ตนใช้เป็นภาษาอีสานเช่นกัน

ปิยพันธ์ แสนทวีสุข (2549: 15) ได้กล่าวถึง กลุ่มวัฒนธรรมโคราช ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัด นครราชสีมา กลุ่มนี้จะพูดภาษาโคราช ลักษณะดนตรีของอีสานใต้ คือ ศิลปะการดนตรีและการละเล่น ได้รับอิทธิพลสืบทอดมาจากขอมและได้รับการถ่ายทอดต่อกันมา โดยผ่านการไปมาหาสู่กันกับชาว เขมรต่ำผ่านการค้าขายแลกเปลี่ยนกัน ดนตรีและการละเล่นที่มีคือ ลิเกเขมร กันตรึม อาโย เป็นต้น ลักษณะอีกอย่างของดนตรีอีสานใต้ คือ ศิลปะการดนตรีและการละเล่นเกิดขึ้นในท้องถิ่นเอง เป็น การละเล่นที่ชาวบ้านเล่นกันมานานดนตรีจะเป็นเพียงส่วนประกอบของการละเล่นเช่น เริ่ อมอันเร กะโน้บติงตอง เรือมตรด แต่ในปัจจุบันเริ่มมีการนำมาเล่นกับวงดนตรีมากขึ้นเพื่อให้การแสดงมีความ น่าสนใจและเกิดความไพเราะยิ่งขึ้น ในขณะที่ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (2532: 1-22) ได้ กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรม คือ พลังของปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของชุมชนซึ่ง ได้มาจากการเลือกสรร การกลั่นกรอง ทดลองใช้และถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติสืบทอดต่อเนื่องกันมา วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้สังคมเข้มแข็งซึ่งมีคุณลักษณะ 8 ประการดังนี้

1. มีความหลากหลาย กระจายอำนาจ จึงส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย
2. กระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น

4. มีความบูรณาการ
5. สร้างความประสานสอดคล้อง
6. มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

ในทำนองเดียวกัน กาญจนา อินทรสุวานนท์ (2540: 45-46) ได้กล่าวถึงความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมว่า ชุมชนที่อยู่ร่วมกันแต่ละคนในชุมชนมีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนในชุมชนจะต้องมีอุดมการณ์อยู่ร่วมกันซึ่งน่าจะเป็นรากแก้วของชุมชนที่ทำให้เกิดทฤษฎีหนึ่งคือ ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรม ได้แก่

1. อยู่อย่างไทย
2. ใฝ่ใจศึกษา
3. เสาะหาความรู้
4. เข้าสู่ค่านิยม
5. สร้างสมอุดมการณ์
6. สืบสานวัฒนธรรม
7. จดจำประเพณี
8. ของดีศาสนา

ผู้วิจัยเห็นว่าจากทฤษฎีดังกล่าว สามารถที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ชุมชนเพื่อสืบหาความเข้มแข็งของวัฒนธรรมดนตรีและกระแสวัฒนธรรมด้านอื่น เพื่อจะได้ศึกษาให้ทราบถึงการดำรงอยู่ของวงมโหรีพื้นบ้าน คณะ “ก้องฟ้า” อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนด่านขุนทด

พชร สุวรรณภาชนี (2544: 15-16) ได้กล่าวถึง เมืองโคราชหรือจังหวัดนครราชสีมา มาเคยเป็นศูนย์กลางของชุมชนโบราณที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยทวารวดีตลอดจนสมัยขอม ปรางค์หลักฐานทางโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแห่งในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ เช่น ภาพเขียนสีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ผนังวัดถ้ำเขาจันทร์งาม อำเภอสีคิ้ว แหล่งโบราณคดี บ้านปราสาท อำเภอโนนสูง ซึ่งขุดพบเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยกับวัฒนธรรมบ้านเชียงจำนวนมาก หรือ พระพุทธรูปนอน (หินศิลา) ขนาดใหญ่และเสมาธรรมจักรสมัยทวารวดีที่บ้านคลองขวาง ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้ ยังปรากฏปราสาทหินอันเป็นเทวสถานสมัยขอมในดินแดนแถบนี้จำนวนมากแสดงถึงความเป็นชุมชนที่มีความเป็นมายาวนานในดินแดนที่ราบสูงโคราช

ละมุล อ่อนวิมล (2535: 8) อ้าเกอด้านขุนทด เรื่องราวที่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นลายลักษณ์อักษรในพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา ดำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ไว้ ได้กล่าวถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชตอนปราบชุมนุมชนต่าง ๆ และปรากฏในการปราบชุมนุมพระเจ้าพิมาย โดยกล่าวไว้ว่า “ฝ่ายพระเจ้าพิมายได้ทราบข่าวศึก จึงแต่งตั้งให้พระยาวรวงศาธิราช (พระยาน้อย) ยกกองทัพลงมาตั้งค่ายรับอยู่ ณ ด้านขุนทด ทางหนึ่ง และให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ พระยามนตรี กับทั้งมองญา ยกกองทัพมาตั้งค่ายรับอยู่บ้านจอหอ ทางหนึ่ง” และ “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (พระเจ้าตากสิน) จึงดำรัสให้ พระมหมานตรี และพระราชวรินทร์ ยกกองทัพไปตีทัพพระยาวรวงศาธิราชซึ่งตั้ง ณ ด้านขุนทด นั้น” จึงกล่าวได้ว่าด้านขุนทดมีกำเนิดมาก่อนรัชสมัยของพระเจ้าตากสินค่อนข้างแน่ชัด

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ไซแสง ศุขะวัฒนะ (2519: 1) กล่าวว่า ดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ปรุง แต่งขึ้นและได้เป็นเพื่อนทางด้านจิตใจของมนุษย์มาช้านานแล้ว คำถามว่าศิลปะแขนงนี้เริ่มต้นขึ้น เมื่อใดไม่มีผู้ใดสามารถให้คำตอบได้ แต่ถ้าอาศัยหลักฐานและข้ออ้างอิงทางวิชามานุษยวิทยา (Anthropology) แล้วก็จะกล่าวได้ว่าดนตรีเกิดขึ้นครั้งแรกคือ “ความหวาดกลัว” ปรากฏการณ์ทาง ธรรมชาติไม่ว่าการเกิดกลางวันกลางคืน การผลัดใบ ลี้นของฤดูกาล ไฟแลบ พายุร้อง ฝนตก น้ำท่วม แผ่นดินไหว ล้วนเป็นสิ่งี่สร้างความประหลาดพิงและความกังวลใจให้แก่มนุษย์ในยุคนั้นเป็น อันมาก พวกเขามีความเข้าใจว่าปรากฏการณ์ต่างๆ เหล่านี้มีทั้งพระที่ดีและร้ายอยู่ในตัว ที่ทำให้เกิด สิ่งเหล่านี้ ไม่เพียงแต่เท่านั้นมนุษย์ยังมีความเชื่อว่า ความมกของพืชพันธุ์ธัญญาหาร การพ้นจาก ภัยอันตรายจากสัตว์ร้ายต่างๆ การพ้นหายจากโรคภัยไข้เจ็บ ก็ล้วนเป็นความกรุณาปราณีที่ได้รับจาก พระเจ้าทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับ มนตรี ภูงาม (2530: 7) กล่าวถึงดนตรีว่า ดนตรีเป็นศิลปะ ะอย่างหนึ่งที่ ช่วยให้มีมนุษย์มีความสุข สนุกสนานรื่นเริง ช่วยผ่อนคลายความเครียดได้ในบางขณะ มีลักษณะคล้าย โสถถนานหนึ่งที่สามารถช่วยคนไข้ที่ป่วยทางใจให้มีอาการดีขึ้น การขับร้องมีความเกี่ยวข้องกับชีวิต มนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายอาจเกี่ยวข้องในรูปแบบของการบันเทิงโดยตรง เกี่ยวข้องโดย ขนบธรรมเนียมประเพณีและโดยลักษณะอื่นๆ ทุกคนยอมรับว่าดนตรีเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์เป็นปัจจัยที่ สำคัญอันหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้ ทว่าแต่ละคนไม่สามารถจะตัดวงประโยชน์และความสุขนั้นได้ไม่เท่า เทียมกันซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน การขับร้องมีมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ (Primitive Age) สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับมนุษย์ที่เริ่มมีอารยธรรมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกันอย่างต่อเนื่อง โดยถือว่าดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประจำชาติ นักปราชญ์ได้พยายามจะศึกษาหาหลักฐาน เกี่ยวกับต้นกำเนิดของดนตรีที่แท้จริง แต่ไม่สามารถจะชี้ชัดลงไปได้ว่าดนตรีมีกำเนิดอย่างไร จะทำได้

เพียงตั้งข้อสันนิษฐานเท่านั้น เช่น ดนตรีอาจเกิดจากเสียงพุดคุย เกิดจากเลียนเสียงธรรมชาติหรือจากเสียงสัญญาณต่างๆ อย่างไรก็ตามก็พบว่าดนตรีในสมัยโบราณมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์มากกว่าปัจจุ บัน เป็นกรแสดงออกถึงจิตวิทยา สังคม ศาสนา การ สักการะ บูชา และภาษาในการติดต่อ การสร้างเสียงหรือร้องรำทำเพลงของคนโบราณนั้นประกอบไปด้วยความหมายทั้งสิ้นและจะสัมพันธ์กับความรู้สึกรักนึกคิดเสมอ

ปัญญา รุ่งเรือง (2542: 1) กล่าวถึงกำเนิดของดนตรีไว้ในเอกสารประกอบ การสอน ชุตติศึกษา ประวัติดนตรีไทย ว่า ดนตรี คือ การทำจังหวะหรือการทำทำนองของมนุษย์ที่ถือกำเนิดตามส่วนต่างๆ ของโลกนั้น แรกเริ่มเดิมทีคงไม่แตกต่างกันมากนัก ต่อเมื่อมนุษย์รู้จักพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เจริญขึ้น จึงกลายเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละเผ่าซึ่งแตกต่างกันไปต ามสภาพทางภูมิศาสตร์ พื้นที่ที่อยู่อาศัย สภาพของภูมิอากาศ และพืชพันธุ์ธรรมชาติที่เป็นเครื่องบังคับให้มนุษย์ต้องปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาตินั้นๆ เพื่อความอยู่รอดของตนเอง และปัญญา รุ่งเรือง (2542: 116) ยังได้กล่าวถึงแนว การเตรียมตัวเป็นนักมานุษยดุริยางควิทยา ไว้ในหนังสือสำหรับงานประชุมทางวิชาการดนตรี ณ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ว่าการศึกษาในเชิงดนตรีวิทยานั้นจะต้องมีความรู้ ความสามารถในระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา ซึ่งครอบคลุมไปถึงการศึกษาภาคสนามด้วย ในการศึกษาดนตรีมนุษย์เราจำเป็นต้องมีความรู้เรื่อง “ดนตรี” โดยมีวิธีการวิเคราะห์ใน 3 ประเด็น คือ

1. ความคิดรวบยอดทางดนตรี
2. พฤติกรรมของผู้คนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี
3. ตัวดนตรีเอง

เมื่อปฏิบัติภาคสนามเสร็จสิ้นลงขั้นตอนต่อไปคือ การจำแนกแยกแยะ จัดระบบระเบียบ และ ประเภทของข้อมูลที่ได้มาจากภาคสนาม ขั้นตอนสุดท้ายคือการนำเสนอผลงานวิจัย เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา หรือเพื่อประโยชน์ในการไปใช้ในการวิจัยต่อไป

อุดม อรุณรัตน์(2529: 9) ได้จัดทำหนังสือเรื่อง ดุริยางคดนตรีจากพระพุทธรศาสนา ได้ อธิบายถึง ดนตรีที่นำมาจากพระพุทธรศาสนา เกี่ยวกับการกำ เนิดเสียง กำเนิดวัชชะ ฐายีภาวะ สรภัญญะ สุสิระ อวณัฑะ อาตตะ วิตตะ อาตตะสิตตะ ตตะ ติการะ ณะ ระบบเสียง ซึ่งเป็นข้อมูลภาษาบาลีทำให้ สามารถให้ความกระจ่างด้านดนตรีไทยที่ครอบคลุมเรื่องของกลองได้เป็นอย่างดี อิทธิพลความเชื่อใน เรื่องของพระพุทธรศาสนาสามารถนำมาซึ่งความเข้าใจอย่างถ่องแท้ภายใต้จิตวิญญาณของมนุษย์ นอกจากนี้ สงัด ภูเขาทอง (2532: 7) ได้เขียนหนังสือเรื่อง การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทยเป็น หนังสือที่ให้ความรู้ในการศึกษาดนตรีไทยด้านวิชาการ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นที่ให้ความรู้อย่าง กว้างขวาง ศึกษาถึง เรื่ององค์ประกอบ การวิเคราะห์ การประพันธ์ กล่าวถึงดนตรีไทยที่เป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ มีการวิเคราะห์ในบางบทเพลง ประกอบไปด้วยตัวอย่างอันเป็นพื้นฐานของการศึกษาดนตรีไทย

โดยเนื้อหาในแต่ละบทเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจต่อผู้อ่านและผู้วิจัยเป็นอย่างมากในด้านดนตรีไทย นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเรื่องของกลองในทางวิเคราะห์ สอดคล้องกับ มานพ วิสุทธิแพทย์ (2533: 20-66) การวิเคราะห์เพลงไทย โดยอธิบายถึงแนวทางการวิเคราะห์เพลงไทย โดยเน้นลักษณะการแปรทำนองจากทางซ้องวง ใหญ่ เป็นระนาดเอก การเคลื่อนที่ของลูกตกใดๆ ไปลูกตกใดๆ อธิบายถึง รูปแบบทำนอง รูปแบบจังหวะ นำเสนอทั้งไม้ไทยและไม้สากล มีการประกอบความคิดเห็น แสดงรายละเอียดของบทเพลงตัวอย่างที่สามารถให้ความกระจ่างชัด

เจริญชัย ชนไพโรจน์ (2526: 10) ได้ให้ความหมายของดนตรีพื้นบ้าน หมายถึง ดนตรีที่แต่งขึ้นโดยนักดนตรีพื้นบ้าน ด้วยเนื้อหาสำนวนและสำเนียงของชาวบ้านและถ่ายทอดสืบต่อกันมาด้วยความจำ ดนตรีพื้นบ้าน คือ ดนตรีที่บรรเลงโดยใช้เครื่องดนตรีของท้องถิ่น ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ธรรมชาติ ตลอดจนขนบธรรมเนียม มประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละภาค โดยเฉพาะดนตรีภาคอีสานนั้น ท่วงทำนองดนตรีจะสนุกสนานด้วยจังหวะที่กระชั้นถี่ ไร่ใจ เช่น ลายสุดสะแนม ลายลำเพลิน ลายกาเดินก้อน ลายแมงต๊อบเต่า ลายนกไขบินข้ามทุ่ง และลายทำนองวังเวง โหยหา เช่น ลายแม่ฮ้าง กล่อมลูก ลายลมพัดพร้าว ลายโปงลาง หรือลาล่องโขง สอดคล้องกับ อภิญา ตันศิริ (2539: 14) กล่าวถึงดนตรีพื้นบ้านไว้ว่า ดนตรีพื้นบ้าน เป็นเพลงของคนที่อยู่ในชนบท และมีอาชีพกสิกรรมเป็นหลัก มีทั้งเพลงร้องและเพลงบรรเลง สำหรับเครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงประกอบนั้น จะเป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบขึ้นเอง และก็ไม่จำเป็นต้องมีเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบการร้องเพลง ทุกครั้งไป เพลงบางเพลงใช้แต่เสียงร้องโต้ตอบกันและมีเสียงตบมือประกอบตามจังหวะ ก็เกิดความไพเราะได้เช่นกัน และเสน่ห์ของเพลงพื้นบ้านนั้นอยู่ตรงที่เป็นเพลงที่สืบทอดกันมาแบบปากต่อปาก ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด เป็นเพลงที่บรรเลงเพื่อความบันเทิง และเป็นการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากงานกสิกรรม หรือเพื่อแสดงความรักของชายหญิงในเทศกาลต่างๆ ตลอดจนพิธีกรรมต่างๆ เพลงต่างๆ เหล่านี้จะร้องเล่นกันเป็นภาษาท้องถิ่นของแต่ละท้องถิ่นไป มีท่วงทำนอง บทร้อง ทำทางในการแสดง ตลอดจนเครื่องดนตรีก็จะเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่ถ่ายทอดความเป็นอยู่ ของคนในสังคมชนบทได้เป็นอย่างดี ในส่วนของ ประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงศ์ (2529: 9-10) ได้กล่าวถึงการศึกษาเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นการรวมศิลปะสองสาขาเข้าด้วยกันคือภาษากับดนตรี การศึกษาเพลงพื้นบ้านจึงควรศึกษาบนพื้นฐาน ทางมานุษยวิทยา เรียกว่า “มานุษยดุริยางควิทยา ” (Ethnomusicology) โดยองค์ประกอบของดนตรีซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นวัฒนธรรมของมนุษย์และองค์ประกอบของดนตรี ได้แก่ ทำนอง ลีลา จังหวะ เสียง และพื้นผิว

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโหรีอีสาน

สุกิจ พลประดม (2539: 3-6) ได้กล่าวถึง ดนตรีของชาวอีสานที่กำลังถูกลืม “มโหรีอีสาน” ความโดยสรุปว่า มโหรีอีสานเป็นดนตรีพื้นบ้านของชาวอีสานที่บรรเลงโดยนักดนตรีชาวบ้าน ใช้เครื่องดนตรีบรรเลงรวมกันหลายชิ้นได้แก่ ปี่ใหญ่ หรือปี่ใน ปี่เล็ก หรือปี่ยอด ซอด้วง ซออู้ กลองมโหรี ฉิ่ง ฉาบ กรับ บางกรณีอาจบรรเลงผสมวงกับเครื่องดนตรีอื่น ตามลักษณะการประสมวงแบบพื้นบ้าน ใครมีเครื่องใดก็สามารถนำมาเล่นได้ไม่จำกัด เช่น ระนาด โหวด แคน แซกโซโฟน พิณ เป็นต้น มโหรีอีสานในความหมายของชาวบ้าน จึงหมายถึงวงดนตรีวงใหญ่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีหลายๆ ชิ้นโดยใช้ปี่เป็นหลัก ในด้านความเป็นมา มโหรีอีสานน่าจะมีส่วนได้รับอิทธิพลจากวงมโหรีมาตรฐานของการผสมวงดนตรีไทยภาคกลาง และส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากวงดนตรีอีสานใต้ จึงคล้ายคลึงกันในเรื่องการบรรเลงเครื่องดนตรี ส่วนเรื่องบทเพลงวงมโหรีอีสานวัฒนธรรมกลุ่มอีสานใต้ กับวงมโหรีอีสานลุ่มแม่น้ำชี และวงมโหรีอีสานทางตอนใต้ของจังหวัดขอนแก่น มีความแตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย ลำดวน (2535: 33-49) ได้กล่าวว่า คำว่า “มโหรี” ของคนอีสานคงจะหมายถึงเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นกันในงานประเพณี พิธีกรรมต่างๆ มากกว่าจะหมายถึงวงมโหรีตาม ความหมายทั่วไป การประสมวงของมโหรีอีสานเท่าที่พบในการจัดประกวดวงมโหรีที่สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสานจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2535 นั้น จะมีทั้งเครื่องดีด สี ตี และเป่า อยู่ครบครัน

สุกิจ พลประดม (2538: 55-68) ได้กล่าวถึงมโหรีอีสานในความหมายของวงดนตรีพื้นบ้านอีสานว่าเป็นวงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีที่มีเครื่องดนตรีพื้นบ้านประเภทดีด สี ตี เป่า เข้ามาประสมวงบรรเลงโดยนักดนตรีชาวบ้าน และใช้เพลงที่จดจำกันมาบรรเลง ส่วนประเภทของเครื่องดนตรีหรือจำนวนของเครื่องดนตรีไม่มีข้อจำกัดแน่นอนที่ตายตัว แต่เป็นการบรรเลงร่วมวงตามสะดวกของผู้บรรเลงหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงถึงความเก่าแก่ของวงมโหรีที่เป็นรูปแบบของวงมโหรีอีสาน ได้แก่ รูปปั้นนักดนตรีหญิง 5 คน ที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี รูปแกะสลักวงมโหรีสมัยสุโขทัย จิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย และรูปภาพวงมโหรีสมัย กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น วงมโหรีอีสานโดยทั่วไปประกอบด้วยเครื่องดนตรี ดังนี้คือ ปี่ใหญ่ หรือปี่ใน ปี่ยอดหรือปี่เล็ก ซอด้วง ซออู้ กลองรำมะนา ฉิ่ง ฉาบ ลักษณะการบรรเลงมีสองลักษณะ คือ การนั่งบรรเลง ใช้ในการบรรเลงประโคมงานต่างๆ และการเดินบรรเลง ใช้บรรเลงนำขบวนแห่ต่างๆ ในขณะที่ ปิยพันธ์ แสนทวีสุข (2549: 19) ได้กล่าวถึงวงมโหรีทางภาคอีสานตอนใต้ว่า วงมโหรี เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงได้แก่ ซอด้วง(เล็ก, กลาง, ใหญ่) 1-2 คัน ซอด้วงเอก (ซออู้) 1-2 คัน ระนาด 1 รวง จับเปย หรือกระจับปี่ 1 ตัว ปี่สไล 1 เล้า กลองกันตรึม (โทน) 2 ใบ รำมะนา 1 ใบ ฉิ่ง ฉาบ กรับ อย่างละคู่ ปี่สไลเป็นเครื่องดนตรีบรรเลงทำนองหลักและบรรเลงนำเครื่องดนตรีอื่นๆ จากนั้นซอด้วง ระนาด พิณ และเครื่องดนตรีประกอบจังหวะบรรเลงตามวงมโหรีจะมีเครื่องดนตรีครบทุกกลุ่มเป็นวงใหญ่ และเป็นวงดั้งเดิมของอีสานใต้

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิทยวัฒน์ พันธะศรี (2546: 412-413) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาบทเพลงของวงมโหรีอีสานหมู่บ้านเทียมแท้ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งศึกษา 2 ประเด็นคือ ในส่วนของวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวงมโหรีอีสาน ของหมู่บ้านเทียมแท้ จังหวัดร้อยเอ็ด และ ในส่วนของบทเพลงของวงมโหรีอีสาน ของหมู่บ้านเทียมแท้ จังหวัดร้อยเอ็ด วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวงมโหรีอีสาน ของหมู่บ้านเทียมแท้ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า อาชีพหลักของนักดนตรีส่วนใหญ่คือประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ทำนา ทำสวน และจะเล่นดนตรีเป็นอาชีพเสริม เครื่องดนตรีของ วงมโหรีอีสานของหมู่บ้านเทียมแท้ จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ปี่กลาง ปี่ยอด ซอใหญ่ 2 คัน ซอน้อย กลองมโหรี (กลองสองหน้า) ฉิ่ง ฉาบเล็ก ก่อนการบรรเลงดนตรีทุกครั้งวงมโหรีอีสานจะมีการไหว้ครู เมื่อไหว้ครูเสร็จก็จะบรรเลงเพลงไหว้ครู การไหว้ครูของวงมโหรีอีสานมี 2 แบบ คือ ไหว้ครูก่อนการแสดง และไหว้ครูเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์เพื่อเริ่มเรียน โอกาสในการบรรเลง วงมโหรีอีสานจะบรรเลงตามงานบุญประจำปีของชาวอีสาน งานบวช งานศพ และงานอื่นๆ และบทเพลงของวงมโหรีอีสาน หมู่บ้านเทียมแท้ จังหวัดร้อยเอ็ด มีเพลงเก่าทั้งหมดประมาณ 32 เพลง แต่ชาวบ้านจำได้ปัจจุบันนี้มี 20 เพลง บทเพลงของวงมโหรีอีสานนักดนตรีจะสืบทอดกันแบบปากต่อปาก ซึ่งสามารถแยกบทเพลงออกเป็น 3 ประเภท คือ บทเพลงที่ใช้สำหรับพิธีการไหว้ครู บทเพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลงงานแห่ตามเทศกาลงานบุญ และ บทเพลงที่ใช้สำหรับงานอวมงคล

ธวัช วิวัฒน์ปฐมพี (2538: 126-135) ในงานวิจัยเรื่อง มโหรีพื้นบ้านอีสาน อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นรายงานการวิจัยที่ศึกษาถึงองค์ประกอบของมโหรีพื้นบ้านอีสาน อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านเครื่องดนตรี การประสมวง วิธีการบรรเลง บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลง และความสัมพันธ์ระหว่างมโหรีพื้นบ้านกับวิถีชีวิตของชาวอำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การศึกษาสังเกต อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์หัวหน้าวงผู้บรรเลง ผู้เกี่ยวข้องกับมโหรีพื้นบ้าน รวมถึงการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำ ผลผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบของมโหรีพื้นบ้านอีสานด้านเครื่องดนตรีส่วนใหญ่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า เครื่องสีและเครื่องตีเป็นหลักแต่ ละคณะหรือวงมโหรีพื้นบ้านจะมีปี่น้อย ปี่ใหญ่ ซอน้อย ซอใหญ่ กลองมโหรี 1 ใบ ฉิ่ง 1 คู่ ฉาบ 1 คู่ ด้านการประสมวง เช่น โห่ด ระนาด แซกไซโฟน เป็นต้น การประสมวงมีจำนวนเครื่องดนตรีไม่จำกัดเพราะขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บรรเลง ส่วนวิธีการบรรเลงพบว่าการบรรเลงเป็นกลุ่มหรือคณะเท่านั้น ไม่มีการบรรเลงเดี่ยว ในด้านบทเพลงเป็นทำนองเพลงทั้งหมดไม่มี การขับร้อง แต่ละคณะมโหรีพื้นบ้านมีการบรรเลงเพลงที่มีรูปแบบของบทเพลงเป็นทำนองทำนองเดียวเกือบทุกเพลง บรรเลงซ้ำๆกันหลายๆเที่ยว ความสัมพันธ์ระหว่างมโหรีพื้นบ้านกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน ทางด้านสังคมเป็นการสร้าง ความสามัคคีของคนในกลุ่ม ทางด้านเศรษฐกิจเป็นการเสริม รายได้ให้ครอบครัว และในทุกหมู่บ้านนิยมใช้มโหรีพื้นบ้านประกอบพิธีกรรม และงานบุญตามประเพณีต่างๆ

บุญโชค ไชยชาติ (2551: 75-76) ได้ศึกษาการสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพบทบาทและกระบวนการสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า การสืบทอดของนักดนตรีส่วนใหญ่มาจากบรรพบุรุษ บทบาทของวงปี่พาทย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ที่ ปี่พาทย์มีความสำคัญในฐานะดนตรีประกอบพิธีกรรม ปัจจุบันพบว่าการบรรเลงปี่พาทย์เพื่อประกอบพิธีกรรม ส่วนใหญ่เป็นพิธีกรรมงานศพ ส่วนกระบวนการสืบทอดปี่พาทย์ พบว่า ความเชื่อในการรับศิษย์เข้าเรียนปี่พาทย์ยังเหมือนในอดีตคือ ผู้ปกครองนำเด็กมาฝาก พิธีกรรมในการจับมือก่อนเริ่มการเรียนปี่พาทย์เริ่มเรียนเพลงสาธุการ สถานที่เรียนยังใช้บ้านครูเป็นสถานที่ศึกษา มีเครื่องดนตรีเป็นสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยการนำเพลงมอญมาให้สอนแทนเพลงชุด โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม วิธีสอนใช้วิธีการสาธิต

วิมาลา ศิริพงษ์ (2535: 1-18) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การสืบทอดวัฒนธรรมไทยในสังคมไทยในปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทย์โกศและสกุลศิลปะบรรเลง ซึ่งจัดเป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาลักษณะและวิธีการที่วัฒนธรรมดนตรีไทยดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบัน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม โดยเลือกกลุ่มนักดนตรีไทยที่ยังสืบเนื่องกิจกรรมต่อบรรพบุรุษ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสกุลพาทย์โกศ และกลุ่มสกุลศิลปะบรรเลง โดยเปรียบเทียบจาก 3 ประเด็นหลักคือ 1. การจัดองค์กรทางดนตรีของแต่ละสกุล โดยพิจารณารูปแบบขององค์กร กิจกรรมที่กระทำแล้วผู้เข้าร่วมกิจกรรม 2. ลักษณะทางดนตรี พิจารณาเรื่องของเพลง การถ่ายทอดวิชาและการบันทึก 3. พิธีกรรมและโลกทัศน์ พิจารณาพิธีไหว้ครูและโลกทัศน์ ของทั้งสองสกุล ผลการวิจัยสรุปว่าสกุลพาทย์โกศ เป็นองค์กรที่ประกอบไปด้วยสมาชิกในบ้านหรือกลุ่มเครือญาติ บรรเลงประกอบพิธีกรรมเป็นหลักเพื่อหารายได้ การถ่ายทอดวิชาเป็นวิธีการบอกเล่าปากต่อปากตามประเพณีปฏิบัติพาทย์โกศ จึงเป็นสกุลที่พยายามรักษารูปแบบเดิมให้คงอยู่ ส่วนสกุลศิลปะบรรเลง นั้นเป็นสกุลที่พยายามเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม ด้วยการมีองค์กรอยู่ในรูปของมูลนิธิลงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) ประกอบกิจกรรมด้านอนุรักษ์และเผยแพร่ดนตรีไทย โดยเปิดสอนให้ กับบุคคลทั่วไป อีกทั้งพัฒนาวิธีการบันทึกโน้ตเพลง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นตัวอย่างเปรียบเทียบให้เห็นการปรับสภาพกิจกรรมดนตรีไทย เพื่อความอยู่รอดในปัจจุบัน วิทยานิพนธ์นี้สอดคล้องกับ ณรงค์ เขียนทองกุล (2539: 1-5) ซึ่งได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง มานุษยวิทยาดนตรี : กรณีศึกษาบ้านบางลำภู โดยศึกษาเกี่ยวกับบ้านบางลำภู สถาบันครอบครัวที่ทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมด้านดนตรีไทย ในเรื่องลักษณะภูมิศาสตร์ทั่วไปของแหล่งที่ตั้งของสำนักดนตรี ประวัติความเป็นมาของบ้านบางลำภู เครือญาติและบุคคลภายนอก กระบวนการดำเนินงานวิชาชีพนักร้อง การบันทึกผล งานเพลง และอุตสาหกรรมการสร้างเครื่องดนตรี ตลอดจนการกระจายตัวของนักดนตรีในตระกูล และบรรดาศิษย์ที่ออกไปรับใช้สังคม

นอกจากนี้ ยังมีผลงานเพลง การวิเคราะห์เพลงและการบรรเลงเฉพาะตัวที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แนวทางการศึกษา ประวัติความเป็นมา ลักษณะของกิจ การและลักษณะเฉพาะด้านดนตรี ของวิทยานิพนธ์ทั้ง 2 เล่มนี้ มีบางส่วนคล้ายกับแนวทางการศึกษาวง มโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

สำหรับการศึกษาดนตรีพื้นบ้านในเรื่องของวัฒนธรรมการดนตรี และการวิเคราะห์แนวของทำนองนั้น จรินทร์ เทพสงเคราะห์ (2540: 120) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาบทเพลงดนตรีกาหลอ จังหวัดสงขลา โดยได้ศึกษาทั้งทางวัฒนธรรมและทางมานุษยดุริยางควิทยา ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมดนตรีกาหลอมีลักษณะเด่น คือรูปแบบประเพณีในการบรรเลงซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น โดยโอกาสในการบรรเลงมีเฉพาะงานศพเท่านั้น สำหรับองค์ประกอบและรูปแบบดนตรีกาหลอนั้นได้จำแนกบทเพลงทั้งหมดออกเป็นเพลงประเภทต่างๆดังนี้ บทเพลงไหว้ครู เพลงบรรเลงทั่วไป เพลงในพิธีศพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะบทเพลงไหว้ครูโดยวิเคราะห์แนวทำนองเพลงในลักษณะของการดำเนินทำนองและสำนวนปี สรุพบว่า การดำเนินทำนองละสำนวนปีเป็นแบบเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ลักษณะของการดำเนินทำนองที่เป็นทำนองหลักส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกัน ได้ทำนองหลักเป็นรูปแบบการบันทึกลงเป็นโน้ตสากล

อารีย์รัตน์ เรื่องกำเนิด (2543: 119-121) ศึกษาในเรื่องวงโหม่งครีမ်: ดนตรีสำหรับงานศพในจังหวัดชุมพร โดยศึกษาวงโหม่งครีမ်ในเรื่อง เครื่องดนตรี บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลง ศึกษาองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของวงโหม่งครีမ် ในเรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอำเภอท่าแซะ ที่มาของวงโหม่งครีမ် ภูมิหลังวง บทบาทและหน้าที่ในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผน วัฒนธรรมกับรูปแบบเพลงและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม วิเคราะห์เพลงโดยใช้โน้ตอักษรไทย ในเรื่องบันไดเสียง และรูปแบบจังหวะ โครงสร้างของทำนองเพลงความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับกลองทน ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงแต่ละเพลง

ประเสริฐ เล้ารัตนอารีย์ (2546: 87-90) ศึกษาเรื่องความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมการทำกลอง : กรณีศึกษาหมู่บ้านปากน้ำ ตำบลเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง . ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน พบว่ามีการสร้างควา มเข้มแข็งอยู่ในระดับที่ยั่งยืน โดยวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ซึ่งสรุปได้ 4 หัวข้อ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านจิตวิญญาณ และด้านการปกครอง โดยภาพรวมแล้ววัฒนธรรมการทำกลองในหมู่บ้านปากน้ำแห่งนี้ยังคงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม ดำรงความเป็นไทยได้อย่างแท้จริง อีกทั้งสามารถพยากรณ์ถึงความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

พรรณศิริ จุลกาฬ (2542: 1-3) ได้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา กรณีศึกษาดนตรีไทยคณะสุคนธ์ประเสริฐ ซึ่งปริญญาานิพนธ์เล่มนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยของคณะสุคนธ์ประเสริฐ ตามแนวคิดของศาสตราจารย์ประเวศ วะสี โดยมีคุณลักษณะ 8 ประการคือ 1. มีความหลากหลายกระจายอำนาจ 2. การกระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ 3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น 4. มีความเป็นบูรณาการ 5. สร้างความบรรณาการสอดคล้องและความสมดุลยั่งยืน 6. มีการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณอันดี กซึ่ง 7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม 8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม ผลการวิจัยได้สรุปว่า ตำบลบางปลามีหลักฐานปรากฏชัดเจนในต้นกรุงรัตนโกสินทร์ และอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งประชากรในชุมชนมีอาชีพไปตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีกิจกรรมด้านวัฒนธรรมดนตรี – นาฏศิลป์โดดเด่น และคณะสุคนธ์ประเสริฐเป็นคณะที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นคณะดนตรีที่มีสมาชิกจำนวนมาก อีกทั้งมีชื่อเสียงด้านดนตรี ละครุชาติและลิเก กิจกรรมดังกล่าวสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมในด้านเศรษฐกิจ มีการกระจายรายได้ได้อย่างมีระบบและยุติธรรม ด้านจิตใจมีความประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบศีลธรรมเป็นการสร้างเกียรติศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจในหมู่คณะ มีความสอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และตัดสินใจ

มานะ ธานี (2546: 75-76) ได้ศึกษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรณเลงปีพาทย์จั งหวัดสิงห์บุรี จุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรณเลงปีพาทย์จั งหวัดสิงห์บุรี ตามแนวคิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมการบรณเลงปีพาทย์จั งหวัดสิงห์บุรี มีบทบาทด้านสังคมและวัฒนธรรม 2 ลักษณะคือ ดนตรีประกอบพิธีกรรม เช่น พิธีศพ พิธีไหว้ครูดนตรีไทย และดนตรีประกอบการแสดง เช่น ลิเก หนึ่งใหญ่ซึ่งกิจกรรมทางวัฒนธรรมดังกล่าวสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมตามแนว คิดขอศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี สรุปได้ 2 ข้อดังนี้ 1. ด้านจิตใจ มีจิตใจงดงามประพฤติ ปฏิบัติอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี และอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีงาม เป็นการสร้างศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจในหมู่คณะ 2. สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเสนอความคิดเห็น

ศรัณย์ นักรบ (2541: 172-179) ศึกษาดนตรีของชาวเขาเผ่าเย้า กรณีศึกษาหมู่บ้าน ผาเดือ อำเภอมะป้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาดนตรีในวัฒนธรรมที่ยังคงเหลืออยู่ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดด้วยวิธีปากเปล่าตามแบบดั้งเดิมของชาวเขาเผ่าเย้าใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก และข้อมูลเอกสารตำราเป็นข้อมูลสนับสนุน มุ่งศึกษา 2 ส่วนคือ ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน และศึกษาดนตรีในวัฒนธรรม งานวิจัยในการนำเสนอสภาพทั่วไปของชุมชนในเรื่องประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ลักษณะที่ตั้ง จำนวนประชากร การสาธารณสุข โภค การศึกษา การปกครองการประกอบอาชีพ

การบริโภคอาหาร การแต่งกาย ภาษา ลักษณะครอบครัว และวัฒนธรรมดนตรีในเรื่องประวัติความเป็นมา เครื่องดนตรี การผสมวง ประวัตินักดนตรี การแต่งกายของนักดนตรี การถ่ายทอดทางดนตรี โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง ในด้านบทเพลงได้วิเคราะห์โครงสร้างของทำนองเพลง และระบบเสียง

จรรย์ สีนทอง (2543: 230) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษาตำบลบ้านกลาง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชนตำบลบ้านกลาง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา รวมถึงศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต่อชุมชนบ้านกลางด้วย การศึกษาใช้วิธีค้นคว้าข้อมูลและศึกษาเชิงมานุษยวิทยา โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมถึงการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของกรณีศึกษาที่เป็นชาวบ้านที่มีอายุมากกว่า 50 ปี ทั้งชายและหญิง ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านกลางมากกว่า 20 ปี จำนวน 15 คน นอกจากนั้นยังมีผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของชุมชนอีกจำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า ในแผนการพัฒนาประเทศ ด้านสาธารณูปโภคถือเป็น ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนบ้านกลางทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ดังจะอธิบายต่อไปนี้ 1. ผลของการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคมมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ชาวบ้านมีความเป็นอยู่แบบพึ่งตัวเอง ลักษณะของสังคมเป็นแบบธุรกิจมากขึ้น มีการว่าจ้างแรงงานทดแทน การแลกเปลี่ยนแรงงาน แต่ชาวบ้านมีการศึกษาสูงขึ้น 2. ผลของการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับวัดลดลง ชาวบ้านเข้าวัดน้อยลงเพราะต้องไปทำงาน บางคนเลือกที่จะพึ่งพระภิกษุจากวิทยุโทรทัศน์แทนการเข้าวัดฟังธรรม แม้ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจชาวบ้านก็พอใจการใช้เวลา กับครอบครัวมากกว่าการสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน 3. ผลของการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจชาวบ้านมีงานทำมากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องประกอบอาชีพตามบรรพบุรุษเพราะการมีการศึกษาสูงขึ้น ทำให้มีความสามารถในการทำงานได้หลากหลายยิ่งขึ้น ในด้านการเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชนก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นมีการนำปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และเครื่องจักรกลมาใช้ในการเพิ่มผลผลิต ถึงแม้ว่าจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นก็ตาม

กมล เกตุศิริ (2527: 189-207) ได้ศึกษาถึงเพลง -ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีลักษณะแบบอย่างเป็นของตนเองโดยเฉพาะ และได้ศึกษาในเรื่องของนาฏศิลป์พบว่า เพลงที่ใช้ประกอบการรำสาก มีทำนองดนตรีในจังหวะที่เรียกว่า จังหวะปี่ หมายถึงจังหวะที่รำสากต้องก้าวเท้าค่อนข้างเร็วและต้องเหยียบเท้าลงระหว่างสากดำขาวทั้งสองข้าง นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงเจริญ ซึ่งเป็นการขับหรือออกเสียงเป็นทำนองแบบการอ่านทำนองเสนาะ

ปรากฏการ เกาะงาม(2551: 54-62) ศึกษาในเรื่องวงมโหรีพื้นบ้าน หมู่บ้านปางกลาง จังหวัดสระแก้ว โดยศึกษาวงมโหรีพื้นบ้าน หมู่บ้านปางกลาง จังหวัดสระแก้ว ในเรื่องประวัติความเป็นมา เครื่องดนตรี บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลง พิธีกรรม การสืบทอด และความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีพื้นบ้าน หมู่บ้านปางกลาง จังหวัดสระแก้ว โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของรองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ซึ่งพบว่าวงมโหรีพื้นบ้าน หมู่บ้านปางกลาง จังหวัดสระแก้ว มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมอยู่พร้อมมูล แต่ในกระแสวัฒนธรรม ที่เปลี่ยนแปลงวงมโหรีพื้นบ้าน หมู่บ้านปางกลาง จังหวัดสระแก้ว ต้องมีการปรับตัวพัฒนาวง เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในวัฒนธรรมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้

สิริวุฒิ โมพิมาย (2552: 97-106) ได้ศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ของวงมโหรีประยุกต์ คณะ “รวมมิตร ศิษย์วัดเดิม” ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของรองศาสตราจารย์ ดร .กาญจนา อินทรสุนานนท์ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า วงมโหรีประยุกต์คณะ “รวมมิตร ศิษย์วัดเดิม” ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เริ่มก่อตั้งวงเมื่อประมาณ 80 ปีมาแล้ว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชาวพิมายที่เป็นสังคมชาวพุทธมาช้านาน และมีบทบาทต่อพิธีกรรมต่างๆในศาสนาพุทธอย่างเสมอมา วงมโหรีวงนี้ได้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยต่างๆของบริบททางสังคมที่ทำให้รูปแบบวงมโหรีเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อย อย่างไรก็ตามวงมโหรีประยุกต์คณะ “รวมมิตร ศิษย์วัดเดิม” ก็ยังดำรงรักษาเอกลักษณ์แบบฉบับของวงมโหรีโคราชที่วงมโหรี “รวมมิตร ศิษย์วัดเดิม” ได้ประยุกต์มา ตลอดจนประเพณีที่ได้รับมรดกทางวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษไว้ได้อย่างเหนียวแน่น และในส่วนของการเล่นท่วงท่ามีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดกันอยู่ต่อเนื่อง และต้องการมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาวง เพื่อให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

อินทริรา โพธิ์ใบ (2552: 67-74) ได้ศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของ วงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์ ดร .กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม พบว่ามีการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่เป็นแบบแผนจากบรรพบุรุษมาเป็นเวลานาน รับใช้วัดและชุมชนวัดเกาะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแหล่งรวมนักดนตรีและผลิตนักดนตรีที่มีคุณภาพความรู้ทางภูมิปัญญาที่ประกอบขึ้นมาเป็นประเพณีและวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตในชุมชนวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบการบรรเลงของบทเพลงที่เป็นของเดิมไว้ มีจารีตการบรรเลงเป็นที่แบบแผนในพิธีกรรมทางศาสนา และพิธีกรรมทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังรักษาขั้นตอนพิธีกรรมต่างๆไว้อย่างสมบูรณ์ ปัจจุบันวงที่เป็นแบบดั้งเดิมหาได้น้อย โดยเฉพาะไปให้ความนิยมวงดนตรีประเภทประยุกต์ คือการนำเครื่องดนตรีสากลเข้าไป ผสมผสาน

เนื่องจากมีความสนุกสนานเร้าใจมากกว่า อาจจะทำให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้านหายไป ส่วนในด้านพิธีกรรมต่างๆ ครูบาบุญหลวงพยายามที่จะนำวงป่าดงผอง เข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อที่จะเป็นการ ชักจูงเยาวชนรุ่นใหม่ ๆ ให้มีความสนใจในดนตรี และรักษาประเพณี พิธีกรรมแบบ ดั้งเดิมเพื่อให้คนรุ่น หลังได้รู้ ให้วัดเป็นจุดศูนย์กลางของศาสนาเพื่อปลูกฝัง เรื่องศาสนา ประเพณี และค่านิยมของล้านนา ก่อนที่จะหายไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาดนตรี “มโหรีพื้นบ้าน” ของอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้เป็นการวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา(Ethnomusicology) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหัวข้อวิจัย จากแหล่งองค์ ความรู้ต่างๆ และข้อมูลจากการปฏิบัติภาคสนาม โดยศึกษาสภาพพื้นฐานโดยทั่วไปของชุมชน และวัฒนธรรมด้านดนตรีที่ยังคงอยู่ในปัจจุบัน และนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากศึกษาวิเคราะห์นำมาเรียบเรียง ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เป็นความเรียง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล
2. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม
3. การจำแนกและจัดกระทำข้อมูล
4. การลำดับและตรวจสอบข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ทั้งด้านเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม รวบรวมรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลและสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี โดยได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา
4. หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
5. หอสมุดประชาชนจังหวัดนครราชสีมา
6. หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
7. หอสมุดประชาชน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

1.2 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ เพื่อเป็นการนำไปสู่ความรู้และเป็นการเชื่อมต่อของข้อมูลจากภาคสนาม ค้นหาเอกสารข้างต้นโดยคัดเลือก เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

1.2.1 การสังเกตกิจกรรมต่างๆ (Observation) ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรี โดยผู้วิจัย ใช้การสังเกตพร้อมกันกับบันทึกข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล

1.2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) สัมภาษณ์บุคคลสำคัญ และวิทยากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของวงดนตรีมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่

- นางกษิณา แจ่มจำรัสแสง	ผู้ดูแล, วิทยากรผู้ให้ความรู้
- นายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง	นักดนตรี, วิทยากรผู้ให้ความรู้
- นายดำเนิน จิตรจันทิก	นักดนตรี
- นายอดุลย์ มีดขุนทด	นักดนตรี
- นายโอภาส ศรีสะไบ	นักดนตรี
- นายสุรินทร์ มีดขุนทด	นักดนตรี
- นายสนอง มีดขุนทด	นักดนตรี
- วิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและนาฏศิลป์ประจำท้องถิ่น	

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลอีกวิธีหนึ่งที่สำคัญของการวิจัย ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์ 2 รูปแบบ คือ

ก. สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นวิธีการที่ใช้ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม จะเลือกใช้กับชาวบ้านทั่วไปและรวมถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วย โดยใช้สัมภาษณ์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ข. สัมภาษณ์แบบเป็นทางการ วิธีการสัมภาษณ์แบบนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า แล้วโดยคำถามจะมีลักษณะที่ต้องการคำตอบที่เฉพาะเจาะจงในประเด็นที่เกี่ยวกับดนตรีและเพลง ได้แก่

- ประวัติความเป็นมาของวงดนตรี
- พิธีกรรมก่อนการบรรเลง
- ลักษณะของเครื่องดนตรี
- วิธีการบรรเลง

- นักดนตรี
- การถ่ายทอดดนตรี
- เพลงที่ใช้ในการบรรเลง
- โอกาสในการบรรเลงดนตรี

2. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

1. ติดต่อแนะนำตนเอง และแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าวิจัยแก่หัวหน้าชุมชน หัวหน้าวง นักดนตรี และวิทยากรผู้ให้ความรู้ พร้อมทั้งขอข้อแนะนำต่างๆ สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้

2. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชาวบ้านในชุมชน
3. ทำการพูดคุยสอบถาม สัมภาษณ์จากชาวบ้าน
4. นัดหมายผู้ให้ข้อมูล
5. สังเกตกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรี
6. สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
7. สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
8. บันทึกข้อมูลทั้งหมด

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. อุปกรณ์ในการจดบันทึก
2. เครื่องบันทึกเสียง เทปบันทึกเสียง
3. กล้องถ่ายทำวีดิทัศน์และเทปบันทึกภาพ
4. กล้องถ่ายภาพนิ่ง

3. การจำแนกและจัดกระทำข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากสิ่งพิมพ์ เอกสารต่างๆ และข้อมูลภาคสนามแล้ว นำมาจัดหมวดหมู่โดยนำมาเรียบเรียงเชิงพรรณนา ดังนี้

3.1 เป็นข้อมูลเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของวง และเพลง ที่ใช้ในการบรรเลงวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

3.2 เป็นข้อมูลเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

4. การลำดับข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล

4.1 ทำการลำดับข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล ทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางด้านวัฒนธรรมและข้อมูลทางด้านดนตรี

4.2 เปรียบเทียบข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม กรณีที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์ก็ทำการซ่อมข้อมูลโดยการตรวจสอบจาก เอกสาร นักวิชาการ ผู้ดูแลและนักดนตรี วงมโหรีพื้นบ้าน คณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาค สนาม ข้อมูลทางเอกสาร งานวิจัย โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยในข้อที่ 1

5.1.1 สภาพของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
สภาพทั่วไป

- ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครราชสีมา
- ประวัติความเป็นมาของอำเภอด่านขุนทด
- สภาพของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า
 - ประวัติความเป็นมาของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
 - นักดนตรี
 - พิธีกรรมก่อนการบรรเลง
 - เครื่องดนตรี
 - เพลงที่ใช้ในการบรรเลง
 - โอกาสต่างๆในการบรรเลงดนตรี
 - การสืบทอด

5.1.2 บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

- บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ที่มีต่อชุมชนและสังคม

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยในข้อที่ 2

5.2.1 ข้อมูลที่ได้มาจะทำกรวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม โดยใช้ทฤษฎีแก้วทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. อยู่อย่างไทย
2. ใฝ่ใจศึกษา
3. เสาะหาความรู้
4. เข้าสู่ค่านิยม
5. สร้างสมอุดมการณ์
6. สืบสานวัฒนธรรม
7. จดจำประเพณี
8. ของดีศาสนา

ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าทฤษฎีดังกล่าว สามารถที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ชุมชน เพื่อสืบค้นหาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมด้านดนตรี เพื่อศึกษาให้ทราบถึง การดำรงอยู่ของวงมโหรีพื้นบ้าน คณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จากนั้นจะนำมาเรียบเรียงในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ เป็นความเรียง และสรุปเป็นรายงานวิจัยต่อไป

6. การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานการวิจัยด้วยการเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์เป็นรูปเล่มงานวิจัยที่สมบูรณ์ด้วยการแบ่งเป็นบทต่างๆ 5 บท ดังนี้

- 6.1 บทนำ
- 6.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 6.3 วิธีดำเนินการวิจัย
- 6.4 การวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
- 6.5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวัฒนธรรมวงมโหรี พื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้แบ่งแยกหัวข้อเพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สภาพของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา สภาพทั่วไป

1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครราชสีมา

1.2 ประวัติความเป็นมาของอำเภอด่านขุนทด

สภาพของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า

1.3 ประวัติความเป็นมาของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด
จังหวัดนครราชสีมา

1.4 นักดนตรี

1.5 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

1.6 เครื่องดนตรี

1.7 การผสมวงดนตรี

1.8 เพลงที่ใช้ในการบรรเลง

1.9 โอกาสต่างๆในการบรรเลงดนตรี

1.10 การสืบทอด

2. บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

2.1 บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ที่มีต่อชุมชนและสังคม

3. ข้อมูลที่ได้มาจะทำการวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. อยู่อย่างไทย

2. ใฝ่ใจศึกษา

3. เสาะหาความรู้

4. เข้าสู่ค่านิยม

5. สร้างสมอุดมการณ์

6. สืบสานวัฒนธรรม

7. จดจำประเพณี

8. ของดีศาสนา

1. สภาพของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา สภาพทั่วไป

1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครราชสีมา

ดินแดนที่ตั้งของจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบันเคยเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณในยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่มีอายุนับพันปี ดังปรากฏหลักฐานที่สำคัญ เช่น ภาพเขียนสีที่วัดเขาจันทร์งาม แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท หรือ ปราสาทหินต่างๆ

ในราวพุทธศตวรรษที่ 12 อาณาจักรทวารวดีได้แผ่อิทธิพลเข้ามาถึง บริเวณที่เป็นเขตอำเภอสูงเนินในปัจจุบัน ได้ค้นพบเมืองโบราณสำคัญสองแห่ง คือ เมืองเสมาและเมืองโคราชปุระ ทั้งสองเมืองถือเป็นเมืองโคราชเดิมก่อนที่จะย้ายมายังที่ตั้งในปัจจุบัน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา รัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พุทธศักราช 1991-2031) ได้ปรากฏชื่อเมืองนครราชสีมาในกฎหมายที่เรียกว่า เป็นเมืองหนึ่งในทำเนียบเมืองพระยามหานครแปดเมือง ที่ต้องถือน้ำพิพัฒน์สัตยา อยู่ในฐานะเมืองขึ้นอาณาจักรอยุธยา เช่นเดียวกับนครศรีธรรมราช สุโขทัย พิษณุโลก มาถึงสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พุทธศักราช 2199-2231) พระองค์โปรดเกล้าฯให้พระยามราช (สังข์) ขึ้นครองเมืองนครราชสีมา และให้ย้ายเมืองโคราชเดิม มาสร้างเมืองใหม่ซึ่งเป็นตัวจังหวัดปัจจุบัน โดยชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ออกแบบวางผังเมือง มีกำแพงเมืองล้อมรอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดกว้าง 1,000 เมตร ยาว 1,700 เมตร สร้างกำแพงและคูน้ำล้อมรอบ มีป้อมตามกำแพงเมือง 15 ป้อม และประตูเมืองเข้าออกทั้งสิ้นทิศ

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โปรดเกล้าฯให้ยกฐานะเมืองนครราชสีมาขึ้นเป็นเมืองชั้นเอก โดยผู้สำเร็จราชการเมืองต้องมีบรรดาศักดิ์ชั้นเจ้าพระยาให้ปกครองเขมรป่าดงและหัวเมืองในอีสาน ถึงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ ซึ่งต้องการเป็นอิสระจากการตกเป็นเมืองขึ้นของไทย เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ปรากฏนามวีรสตรีคนสำคัญคือ คุณหญิงโม หรือท้าวสุรนารี ซึ่งเป็นภรรยาปลัดเมืองนครราชสีมา เป็นผู้นำชาวเมืองเข้าต่อสู้กับกองทัพเจ้าอนุวงศ์

ในช่วงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมืองนครราชสีมาได้รับความเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง นับแต่ครั้งที่พระองค์โปรดเกล้าฯให้จัดระเบียบการปกครองใหม่เป็นหัวเมืองต่างๆในปี พุทธศักราช 2434 ให้เมืองนครราชสีมาอยู่ในหัวเมืองลาวฝ่ายกลาง มีเมืองในสังกัด 19 เมือง เป็นเมืองเอก 3 เมืองคือ นครราชสีมา ชนบท และภูเขียว นอกจากนี้มีเมืองขึ้นอีกหลายเมืองโดยมีที่ทำการข้าหลวงกำกับราชการอยู่ที่เมืองนครราชสีมา ต่อมาในปี พุทธศักราช 2435 ได้เปลี่ยนมณฑลลาวกลาง ก่อนที่จะยกฐานะจัดตั้งเป็นมณฑลนครราชสีมาในปีพุทธศักราช 2437 โดยแบ่งออกเป็น 3 บริเวณ คือ บริเวณนครราชสีมา บริเวณนางรอง บริเวณชัยภูมิ มีข้าหลวงบริเวณเป็นผู้ปกครองขึ้นกับข้าหลวงเทศาภิบาล ต่อมาในปีพุทธศักราช 2442 บริเวณนครราชสีมาได้เปลี่ยนชื่อเรียกเป็น “เมืองนครราชสีมา”

ที่มาของชื่อเมือง “นครราชสีมา” สันนิษฐานว่า เมืองโคราชปุระเป็นชุมชนโบราณแรกเริ่มของโคราชที่ตั้งอยู่ในอำเภอสว่างแดนดิน คู่กับเมืองเสมาซึ่งตั้งอยู่คนละฝั่งน้ำลำตะคอง เมืองโคราชปุระเดิมชื่อเมืองขวางธวัชมหานคร ชาวบ้านเรียกสั้นๆว่า คอนราช จนเพี้ยนเป็น โคราช และสันนิษฐานว่าชื่อจังหวัดในปัจจุบันมาจากชื่อเมืองโบราณทั้งสองเมืองรวมกัน คือ คอนราช กับ เสมา กลายเป็น นครราชสีมา

อีกข้อสันนิษฐานหนึ่งจากนักวิชาการบางท่านมีความเห็นต่างไปว่า ชื่อ นครราชสีมา มาจากคำว่า นคร+ราช+สีมา อันหมายถึงนครที่เป็นชายขอบของราชอาณาจักรสยามในอดีต โดยมีกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลาง

ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดนครราชสีมาตั้งอยู่ในพื้นที่ราบค่อนข้างสูง ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เรียกว่า “แอ่งโคราช” มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ คือ มีบริเวณที่สูงเป็นขอบโดยอยู่รอบแล้วค่อยๆลาดลงสู่ที่ลุ่มน้ำท่วมถึง ในบริเวณตอนกลางซึ่งทอดเป็นแนวยาวจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ตามลำน้ำมูลไปทางตะวันออกเฉียงเหนือออกสู่แม่น้ำโขงที่จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัด นครราชสีมาอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตามถนนมิตรภาพเป็นระยะทางรถยนต์ประมาณ 256 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ ประมาณ 265 กิโลเมตร พิกัดทางภูมิศาสตร์อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14 องศา 7 ลิปดาเหนือ ถึง 15 องศา 46 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นแวง ที่ 101 องศา 11 ลิปดาตะวันออก ถึง 102 องศา 53 ลิปดาตะวันออก นครราชสีมาเป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ทั้งหมด 20,494 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 12.13 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร

ที่ตั้งสัมพันธ์

ทิศเหนือ ทางด้านอำเภอด่านขุนทด อำเภอนนไทย อำเภอคง อำเภอบ้านเหลื่อม ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิในเขตอำเภอเทพสถิต อำเภอบำเหน็จณรงค์ อำเภอจัตุรัสและอำเภอคอนสวรรค์ทางด้านอำเภอแก่งสนามนาง อำเภอบัวใหญ่และอำเภอประทาย ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่นในเขตอำเภอแวงน้อยและอำเภอพล

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทางด้านอำเภอประทาย อำเภอชุมพวง อำเภอห้วยแถลง อำเภอจักราช อำเภอหนองบุญนาคอำเภอครบุรี และอำเภอเสิงสาง ติดต่อกับ จังหวัดบุรีรัมย์ในเขตอำเภอพุทไธสงอำเภอคูเมือง อำเภอลำปลายมาศ อำเภอหนองหงษ์ อำเภอหนองกี่ อำเภอนางรอง อำเภอปะคำ และอำเภอละหานทราย

ทิศใต้ ทางด้านอำเภอปากช่อง อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอครบุรีและอำเภอเสิงสาง ติดต่อกับ จังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอเมืองนครนายก ติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรีในเขตอำเภอประจันตคาม และอำเภอนาดี ติดต่อกับจังหวัดสระแก้ว ในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอวัฒนานครและ อำเภอตาพระยา

ทิศตะวันตก ทางด้านอำเภอปากช่อง อำเภอสีคิ้วและอำเภอด่านขุนทด ติดต่อกับจังหวัดสระบุรี ในเขตอำเภอมวกเหล็กและอำเภอแก่งคอย ติดต่อกับ จังหวัดลพบุรีในเขตอำเภอลำสนธิ

ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมา แบ่งการปกครองแบ่งออกเป็น 3423 หมู่บ้าน 293 ตำบล และ 32 อำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมืองนครราชสีมา	17. อำเภอขามทะเลสอ
2. อำเภอจักราช	18. อำเภอโชคชัย
3. อำเภอสูงเนิน	19. อำเภอห้วยแถลง
4. อำเภอปักธงชัย	20. อำเภอโนนสูง
5. อำเภอโนนไทย	21. อำเภอพิมาย
6. อำเภอสีคิ้ว	22. อำเภอขามสะแกแสง
7. อำเภอชุมพวง	23. อำเภอหนองบุญนา

8. อำเภอเมืองยาง	24. อำเภอเทพารักษ์
9. อำเภอโนนแดง	25. อำเภอปากช่อง
10. อำเภอคง	26. อำเภอครบุรี
11. อำเภอเสิงสาง	27. อำเภอด่านขุนทด
12. อำเภอบ้านเหลื่อม	28. อำเภอบัวใหญ่
13. อำเภอประทาย	29. อำเภอแก่งสนามนาง
14. อำเภอวังน้ำเขียว	30. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
15. อำเภอพระทองคำ	31. อำเภอลำทะเมนชัย
16. อำเภอสีดา	32. อำเภอบัวลาย

ประชากร

ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมามีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นอันดับสองของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ประชากรกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่ม คือ ไทยโคราช และไทยอีสาน ชนกลุ่มน้อยได้แก่มอญ กูย (ชา หรือส่วย) ชาวบม จีน ไทยยวนหรือไทยโยนก ญวน และ เขก

ไทยโคราช เป็นคนไทยแท้ทั้งเชื้อชาติและภาษา แต่สำเนียงพูดแปร่งไปบ้างเดิมถิ่นนี้ชนพื้นเมืองเป็นลว่า ชาวไทยอพยพเข้ามาอยู่อาศัยจนสมัยกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าอู่ทองให้ ขนหลวงพะงั่ว ยกทัพมารวบรวมดินแดนเข้ากับอาณาจักรอยุธยา พระเจ้าอู่ทองโปรดฯให้กองทหารอยุธยาตั้งด่านอยู่ประจำ และส่งชาวชาวอยุธยามาก่อสร้างบ้านเรือน วัตถุประสงค์เป็นอันมาก ชาวไทยอยุธยา และไทยพื้นเมืองเดิมสืบเชื้อสายและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมสืบทอดกัน ชาวพื้นเมืองพิมาย คือ ไทยโคราช เป็นคนขยันขันแข็ง ตรงต่อกรงาน มีฝีมือในการทอผ้าไหมอย่างประณีต และเป็นพ่อค้า พูดภาษาไทยโคราช ผิวเนื้อดำและกิริยาตลอดขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมต่างๆ บ่งบอกให้เห็นว่า สืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษเขมร ซึ่งได้สร้างวิมาย (พิมาย) เมืองนี้ บางคนพูดภาษาเขมร

กลุ่มไทยโคราชเป็นกลุ่มที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของเมืองนครราชสีมา เพราะมีสำเนียงแตกต่างจากชุมชนกลุ่มอื่น ปัจจุบันกลุ่มไทยโคราชมีมากในอำเภอเมืองนครราชสีมาอำเภอโนนสูง อำเภอโชคชัย อำเภอพิมาย ฯลฯ (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญา จังหวัดนครราชสีมา. 2542: 34-35)

1.2 ประวัติความเป็นมาของอำเภอด่านขุนทด

ประวัติอำเภอด่านขุนทดเป็นเรื่องราวที่เป็นตำนานของชาวด่านขุนทด ที่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นลายลักษณ์อักษรในพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ไว้ได้กล่าวถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชตอนปราบชุมนุมต่าง ๆ และปรากฏในการปราบชุมนุมพระเจ้าพิมาย โดยกล่าวไว้ว่า “ฝ่ายพระเจ้าพิมายได้ทราบข่าวศึก จึงแต่งตั้งให้พระยาวรวงศาธิราช (พระยาน้อย) ยกกองทัพลงมาตั้งค่ายรับอยู่ ณ ด่านขุนทด ทางหนึ่ง และให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ พระยามนตรี กับทั้งมองญา ยกกองทัพมาตั้งค่ายรับอยู่บ้านจอหอทางหนึ่ง” และ“สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (พระเจ้าตากสิน) จึงดำรัสให้ พระมหามนตรี และพระราชนรินทร์ ยกกองทัพไปตีทัพพระยาวรวงศาธิราชซึ่งตั้ง ณ ด่านขุนทด นั้น ” จึงกล่าวได้ว่าด่านขุนทรมีกำเนิดมาก่อนรัชสมัยของพระเจ้าตากสินค่อนข้างแน่ชัด

เรื่องของด่านขุนทดเท่าที่รวบรวมค้นหาหลักฐานได้ ในด้านตัวบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือสืบเชื้อสายปกครองดูแลด่านขุนทด คอยเก็บส่วย ยอกรไปยังแขวงสิ้นทีเยะ มีพระเสมารักษาชาติเป็นผู้ปกครองดูแลรักษาด่าน โดยมีที่ทำการอยู่ที่ วัดโพธิ์ชุมพล (วัดโคกรักษ์) ต่อมาพระเสมารักษาชาติถึงแก่อนิจกรรมพระประเวษเข้มแข็ง บุตรชายได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่แทน ต่อมาในรัชสมัยของพระเจ้าจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งได้เปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง ชุมชนด่านขุนทด จึงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นอำเภอในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ (ร.ศ. ๑๒๗) เมื่อได้รับการจัดตั้งเป็นอำเภอ ได้ย้ายที่ทำการจากวัดโพธิ์ชุมพล (บ้านโคกรักษ์) มายังบริเวณตะวันตกของโรงเรียนบ้านหาญในปัจจุบัน และได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบ้านหาญ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอฟันชนะ ครั้นปี พ .ศ. ๒๔๕๖ จึงได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นอำเภอด่านขุนทด อีกครั้งหนึ่ง

ขนาดและที่ตั้ง

อำเภอด่านขุนทดตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช ห่างจากจังหวัดนครราชสีมาไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือระยะทาง 56 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร 257 กิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองเป็น 16 ตำบล 225 หมู่บ้าน มีเทศบาลตำบลจำนวน 3 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 15 แห่ง มีพื้นที่ทั้งหมด 1,428.143 ตารางกิโลเมตร หรือ 892,589.40 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทางการเกษตร 692,019 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 27,438 ไร่ ที่ดินป่าสงวน 127,321.40 ไร่ พุ่มหญ้าเลี้ยงสัตว์ 10,057 ไร่ ที่ดินรกร้างว่างเปล่า 35,754 ไร่

อาณาเขตติดต่อ

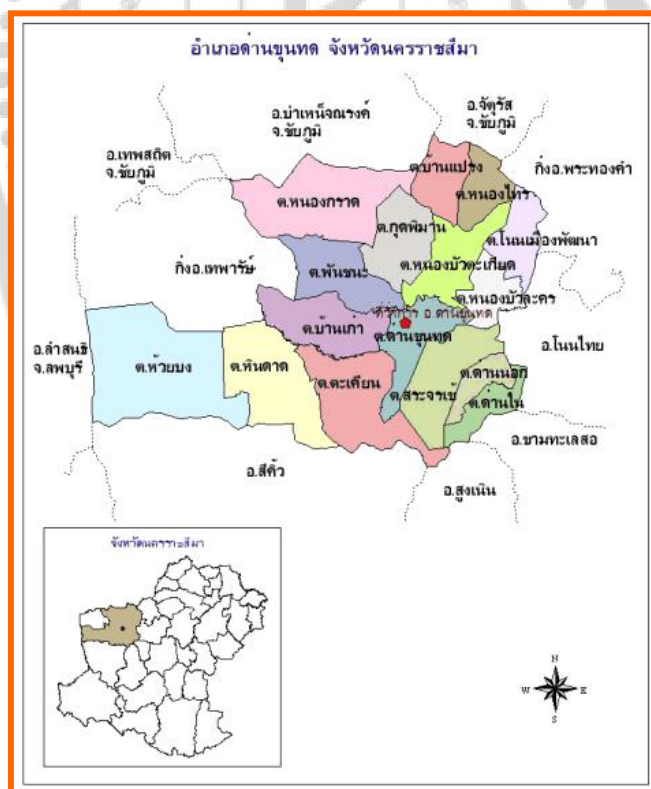
- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบำเหน็จณรงค์และอำเภोजตุรัส (จังหวัดชัยภูมิ)
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอพระทองคำและอำเภอโนนไทย
 ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอขามทะเลสอ อำเภอสูงเนิน และอำเภอสี่คิ้ว
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเทพารักษ์ และอำเภอลำสนธิ (จังหวัดลพบุรี)

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบสูงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง คือ บริเวณทางตอนเหนือและทิศตะวันออกของอำเภอโดยทั่วไปเป็นที่ราบ สูงจากระดับน้ำทะเล 190-211 เมตร

ส่วนที่สอง คือ บริเวณทางทิศตะวันตก เป็นที่ราบสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เขตรอยต่อระหว่างอำเภอด่านขุนทดกับอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี และอำเภอเทพสถิตย์ จังหวัดชัยภูมิ มีทิวเขาเป็นแนวยาวลาดลงมา ทางทิศตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเล 240-390 เมตร

ภาพประกอบ 2 แผนที่อำเภอด่านขุนทด

สภาพของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า

1.3 ประวัติความเป็นมาของวง มโหรีพื้นบ้าน คณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

จากการที่ได้ไปทำการศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลในส่วนของภาคสนามนั้น ข้อ มูลส่วนใหญ่จะมาจาก ผู้ดูแลวงฯ นักดนตรี สมาชิกภายในวง มโหรีพื้นบ้าน คณะก้องฟ้า ผู้ศึกษาได้มีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า จากผู้ดูแลวงฯ ดังนี้

วงมโหรีพื้นบ้าน คณะก้องฟ้า ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2536 เดิมใช้ชื่อว่าคณะ “ศิษย์หลวงพ่อคุณ” ก่อตั้งโดย ด.ต.สมควร แจ่มจำรัสแสง (นามสกุลเดิม มีดขุนทด) ผู้ซึ่งมีความผูกพันกับวงมโหรีและวงปี่พาทย์มาแต่ยังเด็ก เนื่องด้วยบิดาเป็นนักดนตรี เล่นตะโพนและคุณปู่เป็นนักระนาดเอก ในวงปี่พาทย์มาก่อน มีความคิดอยากที่จะก่อตั้งวงมโหรี พื้นบ้านฯขึ้นมา จึงได้นำความคิดดังกล่าวไปปรึกษากับพระเทพวิฑิตยาคม หรือหลวงพ่อคุณ ปรีสุทโธ เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ อ.ด่านขุนทด ซึ่งทางหลวงพ่อคุณก็เห็นดีด้วยในความคิดดังกล่าวและสนับสนุนให้ก่อตั้งคณะ มโหรีฯขึ้นมา ด.ต.สมควร จึงนำความคิดและการสนับสนุนจากหลวงพ่อคุณมาดำเนินการก่อตั้งวงมโหรีพื้นบ้านฯขึ้นร่วมกับภุชญาผู้ซึ่งสนิทสนมกับด.ต.สมควรและยังเป็นลูกศิษย์ผู้ใกล้ชิดกับหลวงพ่อคุณ มาร่วมกันก่อตั้ง วงมโหรีพื้นบ้านฯ จนสำเร็จ

ภาพประกอบ 3 การแสดงต่อหน้าสาธารณชนครั้งแรกของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า

รูปภาพโดยนางภิกษานิกา แจ่มจำรัสแสง

วัตถุประสงค์ในการ ก่อตั้งวงมโหรี พื้นบ้านคณะก้องฟ้า ขึ้นมา คือ เพื่อใช้ในพิธีกรรม ารงานบุญ ต่างๆในบริเวณในชุมชนด้านขุนทด และละแวกใกล้เคียง ซึ่งมีสมาชิกอยู่ 7 คนด้วยกัน โดยกล่าวได้ว่า สมาชิกกลุ่มนี้ถือเป็นรุ่นแรกของวง นักดนตรีในรุ่นแรกนี้ ได้รวบรวมนักดนตรีจากญาติสนิทของ ด.ต. สมควร และนักดนตรีที่มีความรู้จักมักคุ้นกันในชุมชน ซึ่งสมาชิก แต่ละคนจะมี ความสามารถในการ ปฏิบัติเครื่องดนตรีได้อยู่ก่อนแล้วแล้ว และเล่นดนตรีมาตั้งแต่สมัยหนุ่มๆโดยได้เรียนรู้จากครูของแต่ละ คนอีกต่อหนึ่งจนกระทั่งมารวมตัวกันสร้างวงมโหรีพื้นบ้านคณะ “ศิษย์หลวงพ่อกุณ” โดยมี ด.ต.สมควร แจ่มจรัสแสง ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและเป็นนักดนตรีในวงด้วย

หลังจากที่ก่อตั้งวงมาได้ 1 ปี กิจกรรมของวงมโหรี พื้นบ้านฯผ่านไปได้อย่างดี เริ่มเป็นที่รู้จักกับ ชาวบ้านในอำเภอด้านขุนทด ทาง ด.ต.สมควร ผู้ดูแลฯ อยากจะให้วงมโหรี พื้นบ้านฯนี้เป็นวงที่มี ชื่อเสียงมากยิ่งขึ้น จึงได้ไปขอให้หลวงพ่อกุณ บริสุทโธ ช่วยตั้งชื่อวงมโหรี พื้นบ้านฯให้ใหม่ และหลวง พ่อกุณได้ตั้งชื่อให้ใหม่ว่าคณะ “ก้องฟ้า” และได้ใช้ชื่อนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา

วงมโหรีพื้นบ้านคณะ “ก้องฟ้า” รุ่นที่ 2 ในช่วงของรุ่นนี้จะมีเพียงแต่นายดำเนิน จิตรจันทิก ที่มา เข้าร่วมวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าในตำแหน่งพิณแทนนายสมบุรณ์ มีดขุนทด ที่ต้องไปเข้าทหารเกณฑ์

และสำหรับ สมาชิกในรุ่นที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงนักดนตรีที่สำคัญ คือ นายสมเกียรติ ขม สันเทียะ นักดนตรีในตำแหน่งเบสและ ได้รับการถ่ายทอดการเล่นคีย์บอร์ดจากลุงสง่ามี อคิย์บอร์ดของ วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าต้องเปลี่ยนมาเล่นในตำแหน่งคีย์บอร์ดแทนลุงสง่า ซึ่งมีความพิการทางด้าน สายตาซึ่งตาได้บอดสนิททั้งสองข้าง และอายุก็สูงมากแล้ว จึงทำให้การเดินทางเพื่อมาเล่นดนตรีไม่สะดวก เท่าที่ควร และในขณะเดียวกัน นายโอภาส ศรีสะไบ ก็ได้เข้าเป็นนักดนตรีในตำแหน่งกีตาร์เบส

วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า เป็นวงมโหรีพื้นบ้านที่มีการ ใช้เครื่องดนตรีสากลมาร่วมบรรเลง ทำให้ผู้ชมและผู้ฟังได้รับอรรถรสมากยิ่งขึ้น และเป็นที่ยังพอใจแก่ผู้ว่าจ้างและผู้มาร่วมงาน ทำให้มีการ มาว่าจ้างให้ไปร่วมบรรเลงในงานต่างๆเพิ่มมากขึ้น เป็นที่รู้จักและยอมรับภายในอำเภอด้านขุนทดและ อำเภอใกล้เคียงภายในจังหวัดนครราชสีมา เช่น อำเภอสีคิ้ว อำเภอโนนไทย อำเภอพระทองคำ อำเภอ เทพารักษ์ รวมไปถึงจังหวัด อื่นๆ ที่เป็นเขตติดต่ออำเภอด้านขุนทดเช่น ทางด้านจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ อำเภอจัตุรัส อำเภอบำเหน็จณรงค์ อำเภอเทพสถิต และทางด้านจังหวัดลพบุรี ได้แก่ อำเภอชัยบาดาล และอำเภอท่าหลวง เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2550 วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ได้สูญเสียสมาชิก คนสำคัญ จากการเสียชีวิต ถึง 2 คน ด้วยกัน คนแรกคือ นายสมเกียรติ ขมสันเทียะ หรือนายโอเล่ ผู้ซึ่งมีบทบาททางด้านดนตรีที่ สำคัญของวงมโหรีฯ เนื่องจากนายโอเล่นั้น เคยเป็นนักระนาดเอกในวงปีพาทย์มาก่อน การ คัดเลือก เพลงไทยเดิม และเรียบเรียงให้ กับทางวงฯ ได้บรรเลงที่ผ่าน มาจึงเป็นหน้าที่ของนายโอเล่เกือบทั้งหมด นายโอเล่ ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ เสียชีวิตเมื่อ เดือนมิถุนายน 2550 สมาชิกของวงมโหรีพื้นบ้าน คณะก้องฟ้า ในรุ่นที่ 4 นี้ จึงไม่มีนักดนตรีในตำแหน่งคีย์บอร์ดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สมาชิกในรุ่นนี้จึง เหลืออยู่เพียง 6 คนด้วยกัน และในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 การสูญเสียสมาชิกคนที่ 2 คือ การ เสียชีวิตของ ด.ต. สมควร แจ่มจรัสแสง ผู้ดูแลและนักดนตรีในวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า

สมาชิกของ วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้าในรุ่นปัจจุบัน มีอยู่ 6 คนด้วยกัน ซึ่งถือเป็นรุ่นที่ 5 โดยนายวัชรพงษ์ แจ่มจรัสแสง ลูกชายของ ด .ต. สมควร แจ่มจรัสแสง มาเล่นดนตรีแทนในตำแหน่งของผู้เป็นบิดา

ปัจจุบันวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 147 หมู่ที่ 5 ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีนางภิกษานิกา แจ่มจรัสแสง ผู้ซึ่งมีส่วนช่วยในการดูแลวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้ากับอดีตสามีมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งวงฯ เป็นผู้ดูแลวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้ามาจนถึงปัจจุบัน

ภาพประกอบ 4 ภาพ ด.ต.สมควร แจ่มจรัสแสง ผู้ก่อตั้งวงมโหรีคณะก้องฟ้า

วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มิได้มีเพียงแค่รูปแบบวงมโหรีพื้นบ้านเท่านั้น แต่ในงานบุญ งานรื่นเริง บางงาน เนื่องจากนักดนตรีบางคนในวงมโหรีพื้นบ้าน มีความรู้ความสามารถในการบรรเลงดนตรีสากลได้ดี จึงได้นำเอาความรู้เหล่านี้มาถ่ายทอดให้กับศิษย์และเยาวชนรุ่นหลัง และเพื่อเป็นการให้โอกาสในการแสดงดนตรีของเยาวชนก็ได้มีการให้ศิษย์เหล่านี้ได้ร่วมบรรเลงและเพิ่มพูนประสบการณ์ด้วย แต่ในการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเฉพาะวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าเท่านั้น

ปัจจุบันวงมโหรีพื้นบ้าน คณะก้องฟ้า ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านโดยมีการว่าจ้างให้ไปบรรเลงในงานบุญต่างๆ อย่างต่อเนื่องเช่น งานอุปสมบท งานทอดกฐินทอดผ้าป่า งานประดับพัตยศ มีการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีจากรุ่นสู่รุ่น ปัจจุบันมีเยาวชนที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ประมาณ 8 คน ซึ่งทั้งนี้เยาวชนกลุ่มนี้สามารถบรรเลงได้จนสามารถรับงานและออกแสดงได้บ้างตามโอกาส

1.4 นักดนตรี

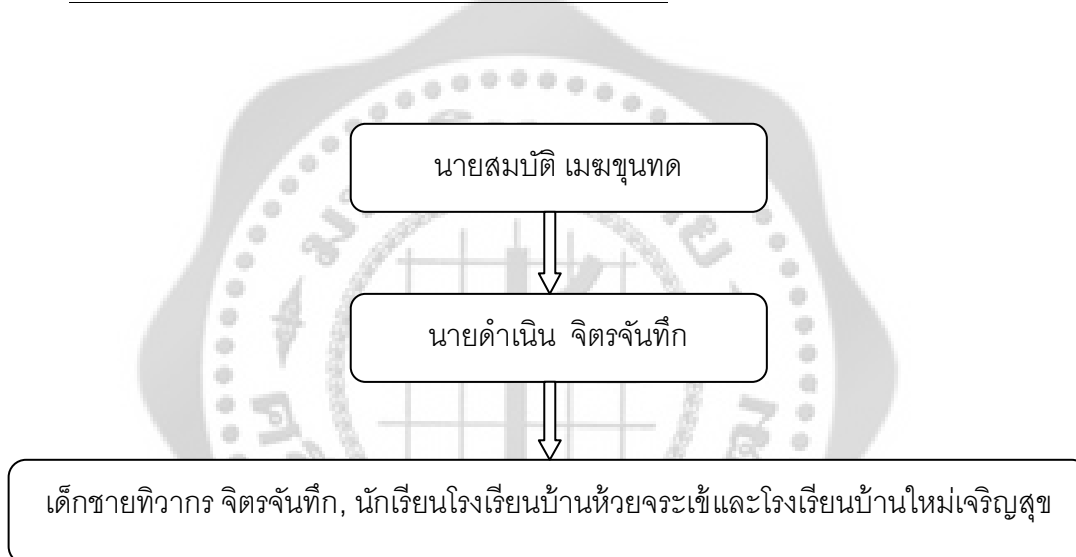

ภาพประกอบ 5 นายดำเนิน จิตรจันทิก

ชื่อ-นามสกุล	นายดำเนิน จิตรจันทิก
ชื่อเล่น	เนิน
อายุ	43 ปี
เกิดเมื่อ	วันที่ 1 กรกฎาคม 2510
ภูมิลำเนาเกิด	อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน	309 ม.16 ต.หินดาด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
การศึกษา	ป.1
ศาสนา	พุทธ
อาชีพหลัก	ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำไร่,ทำนา)
สมรสกับ	นางจรัญญา จิตรจันทิก(หย่าร้าง)
มีบุตรทั้งสิ้น 1 คน คือ	เด็กชายทิวากร จิตรจันทิก

นายดำเนิน จิตรจันทิก มีประสบการณ์การเล่นดนตรีมากกว่า 31 ปี เริ่มเล่นดนตรีเมื่ออายุ 12 ปี โดยเริ่มฝึกเล่นพิณกับ นายสมบัติ เมฆขุนทด ซึ่งเป็น มีศักดิ์เป็น นายชาย และได้ฝึกเล่นเรียนและรู้ด้ว ยตัวเอง และได้ร่วมเล่นกับคณะหมอลำในหมู่บ้านสระขี้เหล็ก อำเภอด่านขุนทด ชื่อคณะเพชรปทุม รุ่งลำเพลิน หลังจากนั้นได้เดินทางไปร่วมเล่นกับหมอลำคณะสาวอิหลัดักคัก ที่จังหวัด ชัยภูมิ หลังจากนั้นได้มาร่วมเล่นกับวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า ที่อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมาเล่น แทน นายสมบุญ มีดขุนทด มือพิณคนแรกของคณะก้องฟ้า ที่ต้องไปฝึกทหารเกณฑ์ และนายสมบุญ มีดขุนทด มีศักดิ์เป็นน้องของนายอดุลย์ มีดขุนทด มือกลองของคณะก้องฟ้า

สายสัมพันธ์และสายศิษย์ของนายดำเนิน จิตรจันทิก

ภาพประกอบ 6 สายศิษย์ของนายดำเนิน จิตรจันทิก

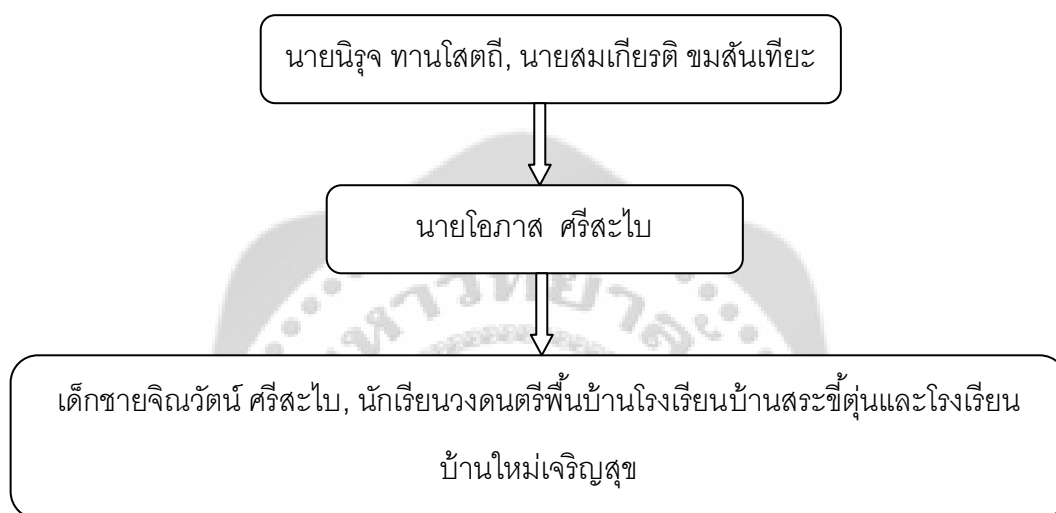
ภาพประกอบ 7 นายโอภาส ศรีสะไบ

ชื่อ-นามสกุล	นายโอภาส ศรีสะไบ
ชื่อเล่น	ภาส
อายุ	34 ปี
เกิดเมื่อ	วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2520
ภูมิลำเนาเกิด	อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน	46 หมู่ที่ 8 ต.บ้านแปรง อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
การศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ 6
ศาสนา	พุทธ
อาชีพหลัก	ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำไร่, ทำนา)
สมรสกับ	นางสุภาพ ศรีสะไบ
มีบุตรทั้งสิ้น 1 คน คือ	เด็กชายจิณวัฒน์ ศรีสะไบ

นายโอภาส ศรีสะไบ มีประสบการณ์การเล่นดนตรีมากกว่า 21 ปี เริ่มเล่นดนตรีเมื่ออายุ 13 ปี โดยเล่นกีตาร์เป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก โดยได้รับการถ่ายทอดจากนายนิรุจ ทานโสทธิ และได้รับการถ่ายทอดการเล่นกีตาร์เบสจากนายสมเกียรติ ขมสันเทียะ

นายโสภาส ศรีสะเกษไพบ เคยร่วมบรรเลงกับวงดนตรีดิแอมป์ ซึ่งเป็นวงดนตรีประเภทวงสตริง และได้เข้ามาร่วมเล่นกับวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า ในปี พ.ศ. 2538 การบรรเลงดนตรีของนายโสภาส ศรีสะเกษไพบ จะบรรเลงโดยใช้กีตาร์เบสและในบางครั้งจะบรรเลงโดยใช้พิณเบส

สายสี่บทอดและสายศิษย์ของนายโสภาส ศรีสะเกษไพบ

ภาพประกอบ 8 สายศิษย์ของนายโสภาส ศรีสะเกษไพบ

ภาพประกอบ 9 นายอดุลย์ มีดขุนทด

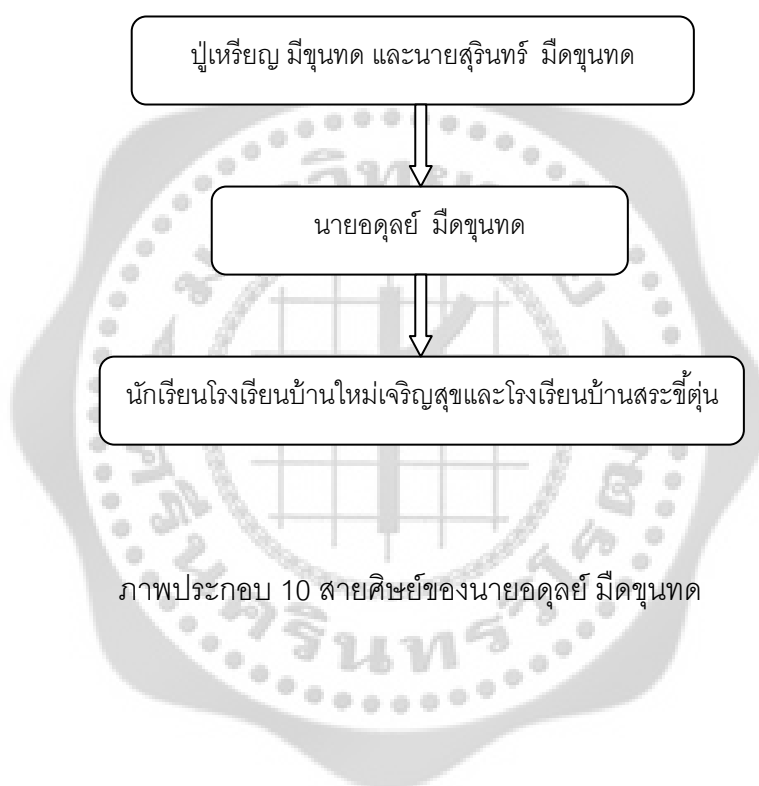
ชื่อ-นามสกุล	นายอดุลย์ มีดขุนทด
ชื่อเล่น	ดุลย์
อายุ	40 ปี
เกิดเมื่อ	วันที่ 14 สิงหาคม 2514
ภูมิลำเนาเกิด	อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน	105 หมู่ที่ 6 ต.หนองบัวตะเกียด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
การศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ศาสนา	พุทธ
อาชีพหลัก	ประกอบอาชีพเกษตรกรรม(ทำไร่,ทำนา)
สมรสกับ	นางภิรมย์ มีดขุนทด
มีบุตรทั้งสิ้น 2 คน คือ	1.นางสาวจุฑารัตน์ มีดขุนทด 2.เด็กหญิงสุจิรา มีดขุนทด

นายอดุลย์ มีดขุนทด มีประสบการณ์การเล่นดนตรีมากกว่า 25 ปี เริ่มเล่นดนตรีครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่เล่นคือตะโพน โดยได้ร่วมเป็นสมาชิกของวงปี่พาทย์บ้านสระขี้ตู่ อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา ได้รับการถ่ายทอดจากนักดนตรี ในวงปี่พาทย์ คือ ปู่เหรียญ มีดขุนทด ซึ่งบิดาของนายอดุลย์ มีดขุนทด ก็เป็นนักดนตรี ในตำแหน่ง กลองทัดในวงปี่พาทย์วงดี ยวกันนี้ หลังจากนั้น

นายอดุลย์ได้เรียนรู้การตีกลองชุด โดยได้รับการถ่ายทอดจากนายสุรินทร์ มีดขุนทด ซึ่งนายอดุลย์มีศักดิ์เป็นหลานของนายสุรินทร์ นักดนตรีของวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้านั่นเอง

นายอดุลย์เคยร่วมบรรเลงกับวงดนตรีวิทยาลัยอินคอนเสิร์ต บ้านไค้ ังตระคร้อ ต.หนองบัวละคร อ.ด่านขุนทด หลังจากนั้นจึงได้เข้าร่วมกับวงมโหรีที่บ้านคณะ “ก้องฟ้า”

สายสืบทอดและสายศิษย์ของนายอดุลย์ มีดขุนทด

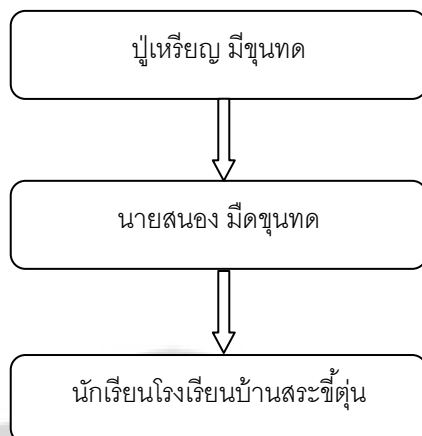

ภาพประกอบ 11 นายสนอง มีดขุนทด

ชื่อ-นามสกุล	นายสนอง มีดขุนทด
ชื่อเล่น	สนอง
อายุ	40 ปี
เกิดเมื่อ	วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2514
ภูมิลำเนาเกิด	อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน	190 หมู่ที่ 13 ต.หนองบัวตะเกียด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
การศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ศาสนา	พุทธ
อาชีพหลัก	ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำไร่, ทำนา)
สมรสกับ	นางกัลยากร มีดขุนทด
มีบุตรทั้งสิ้น 2 คน คือ	1. เด็กชายจิระวัฒน์ มีดขุนทด 2. เด็กชายปิยะวัฒน์ มีดขุนทด

นายสนอง มีดขุนทด มีประสบการณ์การเล่นดนตรีมากกว่า 25 ปี เริ่มเล่นดนตรีเมื่ออายุ 15 ปี โดยเป็นนักดนตรีในวงปี่พาทย์บ้านสระซีตุน อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา เครื่องดนตรีที่เล่นคือ เครื่องประกอบจังหวะ(ฉิ่ง, ฉาบ) โดยได้รับการถ่ายทอดจากนักดนตรีในวงปี่พาทย์ คือ ปู่เหรียญ มีขุนทด และ บิดาของนายสนอง ก็เป็นนักดนตรีในตำแหน่งฆ้องวงใหญ่ในวงปี่พาทย์วงนี้เช่นกัน หลังจากนั้นนายสนอง มีดขุนทด ก็ได้เข้าร่วมบรรเลงกับวงมโหรีที่บ้านคณะก่อ่งฟ้าโดยเล่นเครื่องประกอบจังหวะ(ฉิ่ง, ฉาบ)

สายสีบรอดและสายศิษย์ของนายสนอง มีดขุนทด

ภาพประกอบ 12 สายศิษย์ของนายสนอง มีดขุนทด

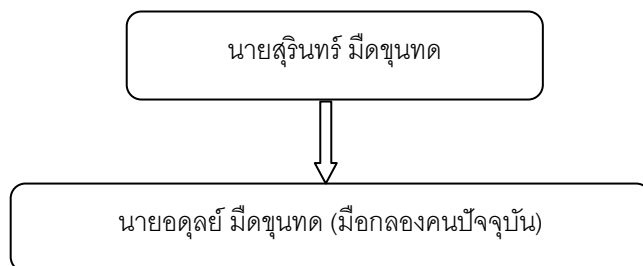

ภาพประกอบ 13 นายสุรินทร์ มีดขุนทด

ชื่อ-นามสกุล	นายสุรินทร์ มีดขุนทด
ชื่อเล่น	รินทร์
อายุ	47 ปี
เกิดเมื่อ	วันที่ 10 พฤษภาคม 2507
ภูมิลำเนาเกิด	อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน	82/1 หมู่ที่ 7 ต.หนองบัวตะเกียด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
การศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ศาสนา	พุทธ
อาชีพหลัก	ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำไร่,ทำนา)
สมรสกับ	นางฉันทอง มีดขุนทด
มีบุตรทั้งสิ้น 2 คน คือ	1.นางสาวนฤมล มีดขุนทด 2.นายอาทิตย์ มีดขุนทด

นายสุรินทร์ มีดขุนทด มีประสบการณ์การเล่นดนตรีมากกว่า 31 ปี และเริ่มเล่นดนตรีเมื่ออายุ 16 ปี เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่เล่นคือ กลองชุด โดยฝึกหัดเล่นด้วยตัวเอง และสังเกตการตีกลองชุดจากคณะรำวงต่างๆ ที่ได้มาเล่นภายในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่

สายสี่บทอดและสายศิษย์ของนายสุรินทร์ มีดขุนทด

ภาพประกอบ 14 สายศิษย์ของนายสุรินทร์ มีดขุนทด

ภาพประกอบ 15 นายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง

ชื่อ-นามสกุล

นายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง

ชื่อเล่น

ก้อง

อายุ

27 ปี

เกิดเมื่อ

วันที่ 16 กรกฎาคม 2527

ภูมิลำเนาเกิด

อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา

ที่อยู่ปัจจุบัน

147 หมู่ที่ 5 ต.ด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา

การศึกษา

ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต(เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์)

ศาสนา

พุทธ

อาชีพหลัก

รับราชการ(นักพัฒนาชุมชน 4)

สมรสกับ

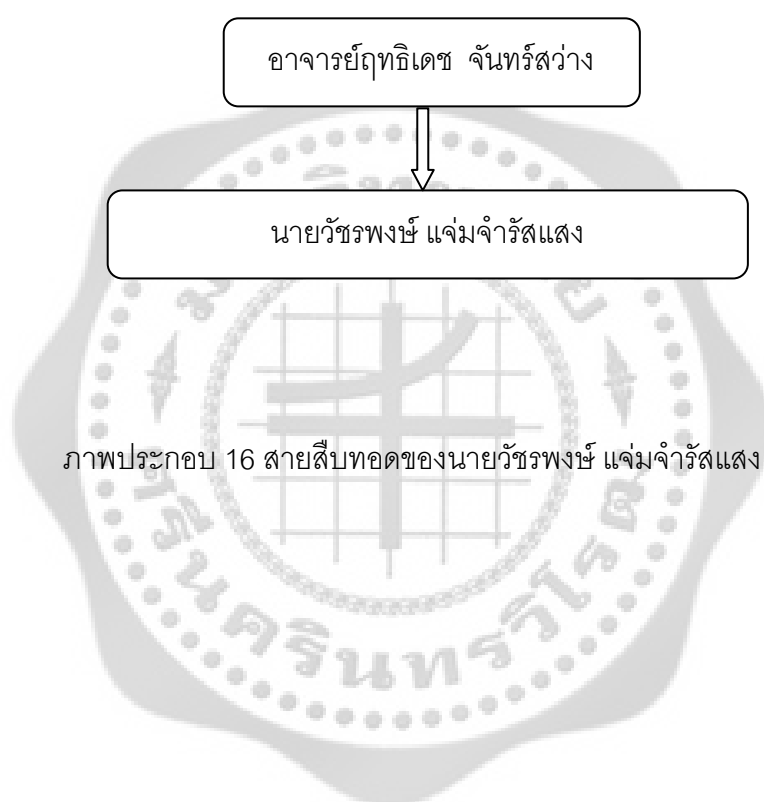
นางวารินทร์ แจ่มจำรัสแสง

มีบุตรทั้งสิ้น - คน คือ

-

นายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง มีประสบการณ์การเล่นดนตรีมากกว่า 15 ปี เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกเมื่ออายุ 12 ปี ในขณะที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยได้ศึกษาการเล่นระนาดเอกกับอาจารย์ฤทธิเดช จันทร์สว่าง ที่โรงเรียนบ้านจั่น-โคกกรักษ์ อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา

สายสีบทอดของนายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง

1.5 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

ก่อนที่จะทำการแสดงหรือ ทำการบรรเลง จะมีพิธีกรรมที่ถือว่าจะต้องยึดถือปฏิบัติทุกครั้งคือ “การไหว้ครูหรือการยกครู” สำหรับวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา นับตั้งแต่ การเสียชีวิตของ ด .ต.สมควร แจ่มจำรัสแสง ซึ่งเป็นนักดนตรี และผู้ก่อตั้งวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า ในปี พ.ศ.2550 ก่อนออกไปทำการแสดงทุกครั้งตัวแทนนักดนตรีสมาชิกภายในวงฯ จะมาไหว้เจดีย์อัฐิ ของ ด.ต.สมควร ที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณบ้านทุกค รั้ง เนื่องจากนัก ดนตรีภายในวงดนตรีมีความเชื่อว่าการแสดงออก เพื่อแสดงความเคารพ และระลึกถึงครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณก่อนการบรรเลงทุกครั้งนั้น จะทำให้การแสดงหรือบรรเลงไ นครั้งนั้น มีความราบรื่นและ ผ่านไปมีความ สำเร็จได้โด ยดี และยังมี ความ เชื่ออีกว่าจะทำให้นักดนตรี ทุกคนนั้น มีความ สามารถ ในการจำ เรื่องของเพลงต่าง ๆ ได้อย่าง แม่นยำ ทำให้การคิดเพลงหรือต่อเพลงได้เป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 17 การไหว้อัฐิผู้ก่อตั้งวงเพื่อรำลึกและบอกกล่าวก่อนการออกไปทำการแสดง

ในพิธีกรรม “ไหว้ครู” ของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า โดยผู้ที่เป็นผู้นำในการทำพิธีไหว้ครู คือ นักดนตรีที่มีอาวุโสที่สุดในวงหรือผู้ที่เป็นหัวหน้าวงในขณะนั้น ซึ่งจะมีขั้นตอนอยู่ 6 ขั้นตอนคือ

1. นำเครื่องดนตรีทุกชิ้นในวงมาจัดวางเรียงด้วยกัน
2. กราบบูชาพระประธาน
3. ไหว้ครูโดยนักดนตรีอาวุโสหรือหัวหน้าวง
 - 3.1 จุดธูปเทียน ถวายดอกไม้
 - 3.2 ถวายเหล้าและน้ำดื่ม
 - 3.3 ไหว้ขอขมาเจ้าที่ เจ้าทาง
 - 3.4 กล่าวสัจเค (อันเชิญชุมนุมเทวดา)
 - 3.5 กล่าวคำบูชาครู
4. พิธีเสกน้ำพระพุทธรณ์
5. พรมน้ำพระพุทธรณ์แก่นักดนตรีและบริเวณที่ทำพิธี
6. บรรเลงเพลงไหว้ครู

ภาพประกอบ 18 พิธีไหว้ครูหรือยกครู

เครื่องกำนดบูชาในพิธี กรรมการให้ครูของวงมโหรีที่บ้าน คณะก้องฟ้า อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา มีดังนี้

1. กรวยดอกไม้พระ 6 กรวย
2. รูป 12 ดอก เทียนขาว 6 เล่ม
3. ดอกไม้ขาว 12 คู่
4. เหล้าขาว 1 ขวด
5. บุหรี่ 1 ซอง
6. หมากพลู 1 ชุด
7. ผ้าขาว 1 วา
8. น้ำเปล่า 1 แก้ว
9. เงิน 24 บาท

ภาพประกอบ 19 การให้ขอมมาเจ้าที่ก่อนทำการบรรเลง

1.6 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า จะประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภท ดีด ดี ซึ่งจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทเครื่องดนตรีพื้นบ้าน และเครื่องดนตรีสากล จากการศึกษพบว่า เครื่องดนตรีที่ใช้ในวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ที่ใช้บรรเลงในปัจจุบันมีดังนี้

1. พิณ	1	ตัว
2. ฉิ่ง	1	คู่
3. ฉาบเล็ก	1	คู่
4. กรับ	1	คู่
5. กลองบองไก้	1	ชุด
6. กลองชุด	1	ชุด
7. กีตาร์เบส	1	ตัว

1. พิณ

ภาพประกอบ 20 ลักษณะพิณ

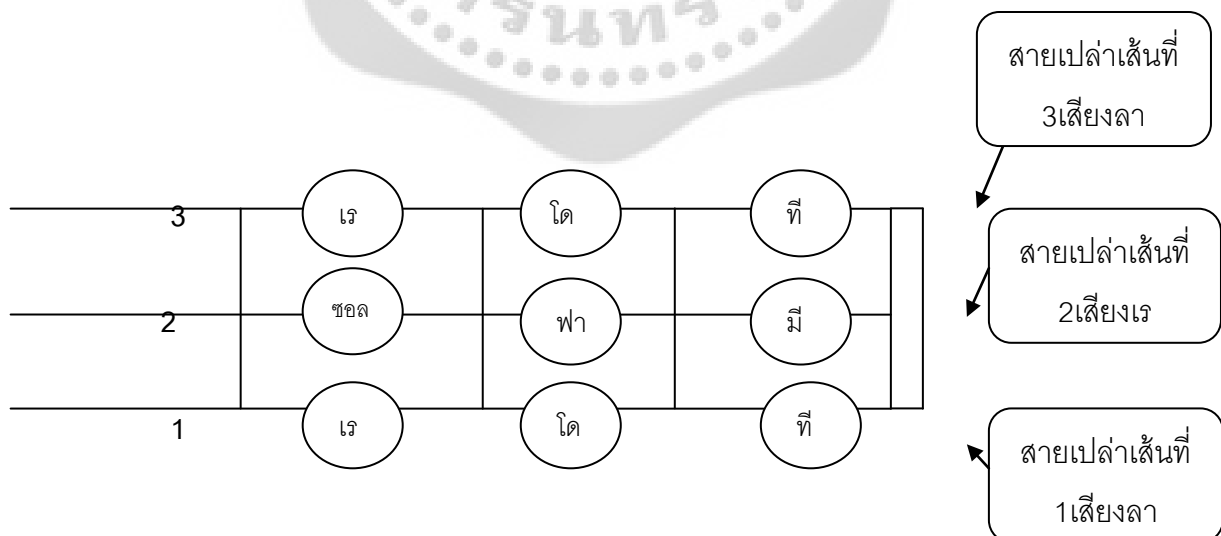
รูปร่างลักษณะพิณ

เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด ทำด้วยไม้ มีกล่องเสียงลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม รูปวงกลม หรือทำเป็นรูปคล้ายใบไม้ก็มี ปัจจุบันนิยมทำเป็นรูปร่างต่าง ๆ มากมาย ซึ่งแล้วแต่ผู้ผลิตต้องการ มีช่องเสียงตรงกลาง ด้านหน้า กล่องเสียงขนาดกว้างประมาณ 25 ซม. ทำให้เกิดเสียงไพเราะ สดใส และมีดีสวยงามด้วยลายสีธรรมชาติของลายไม้อีกด้วย ส่วนคันพิณ ก็ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ตรงปลายเขาจะเป็นร่องด้านข้าง เจาะรูสำหรับสอดลูกบิด ตั้งสายซึ่งทำจากลวด อาจจะมี 2 สาย 3 สายหรือ 4 สายก็ได้ ซึ่งสายพิณอาจจะใช้สายลวด เป็นลวดเหล็กเพราะเสียงที่ได้จะเป็นเสียงที่ใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด นมของพิณแบ่งเสียงมักจะทำมาจากไม้เนื้อแข็ง มี 5 เสียง คือ โด เร มี ซอล ลา ใช้ในเพลงสมัยอดีต ในสมัยปัจจุบัน มีครบ ทั้ง 7 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที ส่วนตรงปลายสุดของหัวพิณ มักนิยมทำเป็นลวดลายที่สวยงาม การทำหัวพิณจะมีการเขียนเป็นลายที่สวยงาม หรือ มีการแกะสลักเป็นรูปต่าง ๆ เช่น รูปหัวพญานาค รูปหัวหงส์ รูปลายกนก และรูปต่าง ๆ ตามจินตนาการ

การเทียบเสียง

การเทียบเสียงจะเทียบกับซอกกลางเป็นหลัก โดยจะใช้เทียบในสายที่ 1 จะเป็นเสียง ลา และเทียบเป็น คู่ 4 ของสายที่ 2 คือ เสียง เร และเทียบเป็น คู่ 5 ของสายที่ 1 คือ เสียง ลา

ตำแหน่งเสียงของพิณ

ภาพประกอบ 21 ตำแหน่งเสียงของพิณ

วิธีการบรรเลง

ในการบรรเลงของวงมโหรีพื้นบ้านคณะกั๋องฟ้า พิณจะเป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงทำนองของเพลง ส่วนใหญ่แล้วพิณที่ใช้ในการบรรเลงของวงมโหรีพื้นบ้านคณะกั๋องฟ้า จะเป็นพิณแบบที่ติดปีกคัท (Pick Up) ของกีตาร์ไฟฟ้า เพื่อต่อเข้าตู้แอมป์ สำหรับขยายสัญญาณเสียง ทั้งนี้เพื่อความชัดเจนของเสียงและสามารถควบคุมความดัง-เบาของเสียงได้ นอกจากนี้ยังมีการใช้เอฟเฟ็ค (Effect) ซึ่งเป็นอุปกรณ์เสริมที่ใช้สำหรับการบรรเลงกีตาร์ มาใช้ในการบรรเลงพิณ เพื่อปรับแต่งเสียงให้มีความไพเราะมากขึ้น

จุดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ทางดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้านคณะกั๋องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จะอยู่ที่ผู้บรรเลงพิณเนื่องจากพิณเป็นเครื่องดนตรีชิ้นเดียวในวงมโหรีคณะกั๋องฟ้า ที่ทำหน้าที่สร้างทำนอง (Melody) ให้กับวง ซึ่งการบรรเลง เพลงที่ใช้ในการแห่แต่ละครั้งของ วงมโหรีพื้นบ้านคณะกั๋องฟ้า ได้เอากำหนดเพลงลูกทุ่งและเพลงพื้นบ้านบางท่อนมาบรรเลงต่อกัน การบรรเลงพิณของนายดำเนิน จิตรจันทิก จะเป็นในลักษณะของการคิดโน้ตเพลงขึ้นสดๆ ในขณะบรรเลง (Improvisation) และมีการใส่เทคนิคของการเล่นพิณอันเป็นเทคนิคส่วนตัวเข้าไปในบทเพลง ทำให้ บทเพลงที่บรรเลงออกมาจัดได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัวของวงมโหรีพื้นบ้านคณะกั๋องฟ้าอย่างหนึ่ง

ภาพประกอบ 22 การบรรเลงพิณ

2. ฉิ่ง

ภาพประกอบ 23 ลักษณะของฉิ่ง

รูปร่างลักษณะ

ฉิ่ง เป็นเครื่องตีสำหรับควบคุมจังหวะในวงดนตรี ผลิตจากโลหะผสม เป็นรูปคล้ายถ้วยขนาดเล็ก ค่อนข้างหนา ตรงกลางของหรือก้นถ้วยของฉิ่งแต่ละข้างจะเจาะรูเพื่อร้อยเชือกติดกัน มีขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5-7 เซนติเมตร

วิธีการบรรเลง

การตีฉิ่งผู้บรรเลงจะต้องถือจับฝาฉิ่งทั้งสองข้างกระทบกันเพื่อให้เกิดเสียงฉิ่งที่ตั้งกังวาน และตีฉิ่งกระทบกับพร้อมด้วยการกดฝาฉิ่งทั้งสองข้างเพื่อให้เกิดเสียงฉับ ใช้เป็นเครื่องควบคุมจังหวะในวงมโหรีพื้นบ้านคณะ“ก้องฟ้า”

จังหวะฉิ่ง

- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
--------------	--------------	--------------	--------------

ภาพประกอบ 24 การบรรเลงฉิ่ง

3. ฉาบ

ภาพประกอบ 25 ลักษณะของฉาบ

รูปร่างลักษณะ

ฉาบเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ รูปร่างคล้ายฉิ่งแต่ฝาของฉาบจะบานและบางมากกว่าฉิ่ง มีลักษณะคล้ายจาน ผลิตจากโลหะผสม ในวงมโหรีประยุกต์จะมีฉาบ 2 ขนาดคือ ฉาบเล็กและฉาบใหญ่ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของฉาบเล็กประมาณ 12-15 เซนติเมตร ส่วนเส้นผ่าศูนย์กลางของฉาบใหญ่ประมาณ 16-20 เซนติเมตร

วิธีการบรรเลง

ใช้ฝ่าทั้งสองข้างตีกระทบกัน ชัดกับทำนองหลักของฉิ่ง ซึ่งใช้เป็น เครื่องประกอบจังหวะ บรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีอื่นๆภายในวงมโหรี เพื่อให้มีจังหวะที่สนุกสนาน เร้าใจมากยิ่งขึ้น

จังหวะฉาบ

ฉาบเล็ก	--- ว่าง	- แ채 - ว่าง	แช่แช่ - ว่าง	- แ채 - ว่าง
ฉาบใหญ่	--- แ채	--- แ채	--- แ채	--- แ채

ภาพประกอบ 26 การบรรเลงฉาบ

4. กรับ

ภาพประกอบ 27 ลักษณะกรับ

รูปร่างลักษณะ

รูปร่างลักษณะของกรับจะเป็นท่อนไม้สีเหลี่ยมผืนผ้าผลิตจากวัสดุที่เป็นไม้เนื้อแข็ง ความยาวโดยเฉลี่ยประมาณ 15-20 เซนติเมตร และความกว้างของกรับ เฉลี่ยประมาณ 4-5 เซนติเมตร

วิธีการบรรเลง

กรับเป็นเครื่องตีสำหรับควบคุมจังหวะและประกอบจังหวะ โดยจะถือกรับไว้ทั้งสองมืออย่างละหนึ่งท่อน แล้วใช้เคาะกระทบเพื่อให้เกิดเสียง เป็นการให้จังหวะ และวิธีการบรรเลงกรับผู้เล่นจะตีกรับในทุกๆ จังหวะตกของเพลง

จังหวะของกรับ

--- กรับ	--- กรับ	--- กรับ	--- กรับ
----------	----------	----------	----------

ภาพประกอบ 28 การบรรเลงกรับ

5. กีตาร์เบส

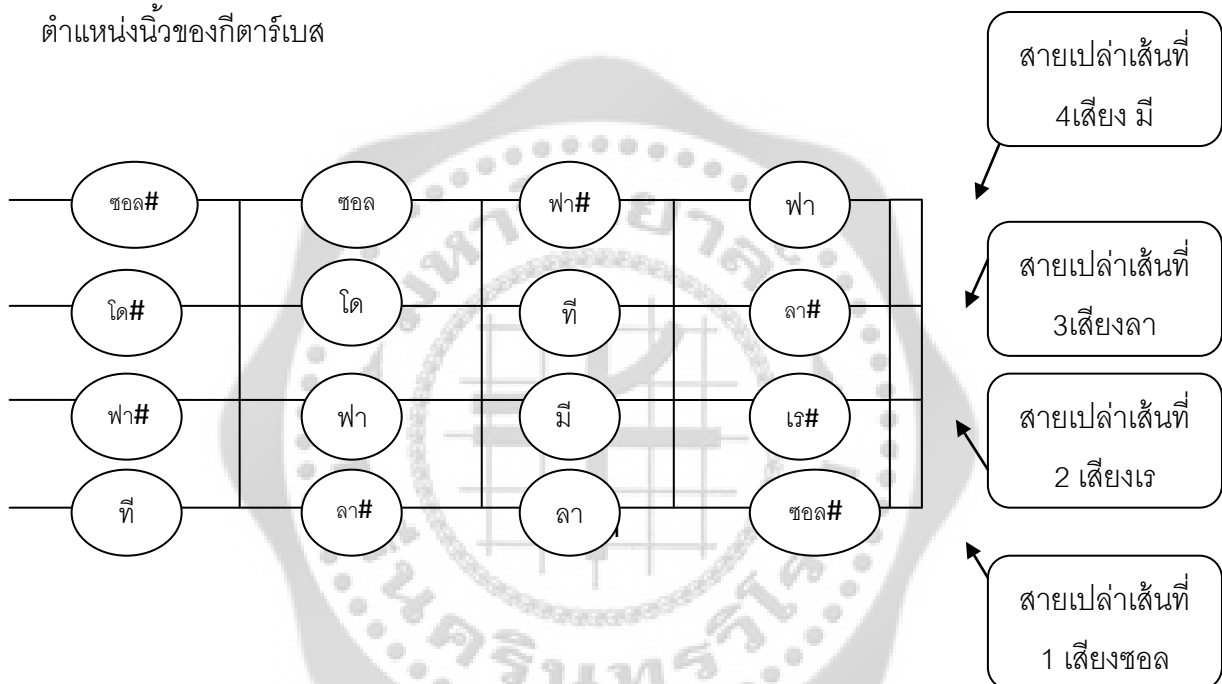

ภาพประกอบ 29 ลักษณะกีตาร์เบส

รูปร่างลักษณะกีตาร์เบส

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย ลักษณะจะคล้ายกับกีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) ในทางสากลสามารถเรียกได้ทั้ง เบสไฟฟ้า (Electric bass), กีตาร์เบสไฟฟ้า (Electric bass guitar) หรือเรียกสั้นๆว่าเบส (Bass) ลักษณะของเบสจะมีรูปร่างใหญ่กว่ากีตาร์ มีโครงสร้างของคอที่ใหญ่และยาวกว่า มีย่านความถี่เสียงต่ำ มีหน้าที่โดยหลักๆในการให้จังหวะ คือ คุมจังหวะ กีตาร์เบสในวงมโหรีที่บ้านคนะก่องฟ้าจะใช้กีตาร์เบสแบบ 4 สาย

ตำแหน่งนิ้วของกีตาร์เบส

ภาพประกอบ 30 ตำแหน่งนิ้วกีตาร์เบส

การเทียบเสียง

การเทียบเสียงของกีตาร์เบสจะใช้การเทียบเสียงของหลักดนตรีสากลมาเป็นตัวเทียบ การตั้งสายตามมาตรฐาน คือ สายบนสุดคือสายที่ 4 จะเทียบเสียงเป็นเสียงมี(E) สายที่ 3 จะเทียบเสียงเป็นเสียง(A) สายที่ 2 จะเทียบเสียงเป็นเสียงเร(D) และสายล่างสุด สายที่ 1 จะเทียบเสียงเป็นเสียงซอล(G) ในระบบของกีตาร์เบสจะมีระบบของเฟรตที่เป็นแบบครึ่งเสียงหรือโครมาติก (Chromatic) ในทางดนตรีสากลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

วิธีการบรรเลง

กีตาร์เบส จะบรรเลงและมีหน้าที่ควบคุมจังหวะ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับจังหวะของกลองชุด แล้วเสียงที่บรรเลงออกมาจะต้องอยู่ในบันไดเสียงของเพลงเดียวกัน หรือ คอร์ดเดียวกันอีกด้วย ซึ่งเสียงของกีตาร์เบส เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับวงมโหรีพื้นบ้าน นคณะก้องฟ้า เนื่องจากสามารถเพิ่มอรรถรสของผู้ชมและผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 31 การบรรเลงกีตาร์เบส

6.กลองบองโก้

ภาพประกอบ 32 ลักษณะกลองบองโก้

รูปร่างลักษณะกลองบองโก้

กลองบองโก้ เป็นกลองคู่ ต้องมี 2 ลูกเสมอ เล็ก 1 ลูก ใหญ่ 1 ลูก ระดับเสียงของกลอง 2 ลูก ตั้งให้ห่างกันในระยะคู่ 4 หรือคู่ 5 โดยประมาณ ตัวถังมีทั้งแบบที่ทำมาจากไม้และทำมาไฟเบอร์ให้เลือกใช้ หน้ากลองบองโก้ ทำมาจากหนังสัตว์แต่ในปัจจุบันมีหน้ากลองบองโก้ที่เป็นหนังพลาสติกสังเคราะห์เช่นเดียวกับหนังที่ใส่กลองชุดในปัจจุบัน การตั้งเสียงกลองบองโก้จะตั้งตึงกว่ากลองคองก้า

วิธีการบรรเลง

กลองบองโก้ทั้งสองลูกติดตั้งกับอุปกรณ์ยึดติดให้อยู่คู่กัน ขณะที่ตีกลองผู้ตีต้องหนีบกลองทั้ง 2 ใบ ให้อยู่ระหว่างขาทั้ง 2 ข้าง ด้วยหัวเข่า หรือวางตั้งไว้บนขาตั้งโลหะก็ได้ กลองบองโก้จะต้องตีด้วยปลายนิ้วมือและฝ่ามือเช่นเดียวกับกลองคองก้า

ภาพประกอบ 33 การบรรเลงกลองบองโก้

7. กลองชุด

ภาพประกอบ 34 ลักษณะกลองชุด

รูปร่างและลักษณะกลองชุด

กลองชุด(Drum Set) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีกระทบ ประกอบด้วย กลองหลายใบ และ ฉาบ โดยให้ผู้เล่นคนเดียว ถือไม้ตีกลอง ทั้งสองมือ และใช้เท้า ขวาทะเหยียบกระเดื่อง เพื่อตีกลองใหญ่ และเท้าซ้ายเพื่อเหยียบไฮ-แฮท กลองชุดหนึ่งชุดจะประกอบไปด้วย

กลองเล็ก หรือสแนร์ดรัม (Snare drum) ประกอบด้วยแผงลวดซึ่งรัดผ่านผิวหน้ากลอง ด้านล่าง เพื่อให้เกิดเสียงดังแต่ก็ทุ้ ตัวกลองทำด้วยไม้หรือโลหะ และสามารถรัดให้หนังตึงด้วยขอบไม้ ด้านบนและล่าง สามารถปลดสายสะแนร์ เพื่อให้เกิดเสียงทุ้มดังตุ้มตุ้มได้ และตีกลองเล็กด้วยไม้ นิยมใช้กลองชนิดนี้ทั้งในวงดุริยางค์และวงดนตรีสากล

กลองทอม(Tom-tom) เป็นกลองชนิดที่สร้างขึ้นโดยไม้ใช้สายสแนร์ มีขนาดตั้งแต่ 8 นิ้ว, 10 นิ้ว, 12 นิ้ว และ 13 นิ้ว ขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกซื้อหรือเลือกใช้ในขนาดใด เสียงของกลองทอมจะมีลักษณะเสียงสูง เสียงกลาง เสียงต่ำ ขึ้นอยู่กับขนาดของกลองทอมและการจูนเสียง

กลองฟลอร์ทอม(Floor tom) มีขนาดใหญ่กว่ากลองทอม เป็นกลองชนิดที่สร้างขึ้นโดยไม้ใช้สายสะแนร์ ตำแหน่งที่วางจะวางที่พื้น เสียงจะมีลักษณะที่ทุ้มกว่ากลองทอม

กลองใหญ่(Bass drum) เป็นกลองที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 22 นิ้ว ประกอบด้วยตัวกลองที่ทำด้วยไม้และมีหนังกลองทั้งสองด้าน การตีกลองใหญ่จะใช้เท้าเหยียบกระเดื่อง(Pedal) เพื่อทำให้เกิดเสียง

ไฮ-แฮท(Hi-Hat) จะมีลักษณะคล้ายฉาบแต่ใช้สองอันประกบกัน ผลิตจากทองเหลือง มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ตั้งแต่ 13-15 นิ้ว จะใช้ไม้ตีเพื่อประกอบจังหวะ

ฉาบ (Crash Cymbal) มีลักษณะเป็นวงกลมคล้ายจาน ผลิตจากทองเหลืองเส้นผ่าศูนย์กลาง มีตั้งแต่ 8 - 22 นิ้ว เสียงของฉาบค่อนข้างดัง เพื่อใช้ตีในการจบห้องเพลงหรือเป็นสัญญาณให้นักดนตรีคนอื่นๆภายในวงดนตรี

ภาพประกอบ 35 ตำแหน่งต่างๆของกลองชุด

วิธีการบรรเลง

วิธีการบรรเลงกลองชุด เป็นเครื่องดนตรีประเภท ตี เพื่อใช้ในการประกอบจังหวะ และควบคุมจังหวะในการบรรเลง โดยผู้บรรเลงจะบรรเลงพร้อมๆกัน คือ มือขวาจับไม้กลองและ ตีที่ไฮ-แฮท มือซ้ายจับไม้กลองและตีกลองสแนร์ ส่วนเท้าขวาจะควบคุมการเหยียบกระเดื่องของกลองใหญ่ และเท้าซ้ายจะเหยียบกระเดื่องของไฮ-แฮท

ภาพประกอบ 36 การบรรเลงกลองชุด

1.7 การผสมวงดนตรี

การผสมวงดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นจะใช้ระบบตามสะดวก หรือตามมี ตามเกิด จึงทำให้รูปแบบของวงมโหรีพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไป การผสมวงดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้าน คณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จึงมีความแตกต่างจากวงมโหรีพื้นบ้านในท้องถิ่นอื่นๆ ซึ่งเครื่องดนตรีที่ ทางวงมโหรีพื้นบ้าน คณะก้องฟ้า นำมาผสม วงเพื่อใช้ในการบรรเลง มีอยู่ ทั้งหมด 7 ชิ้น โดยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- เครื่องดนตรีพื้นบ้าน ประเภทเครื่องดีด ได้แก่ พิณ 1 ตัว
- เครื่องดนตรีไทย ประเภทเครื่องตี ได้แก่ ฉิ่ง 1 คู่, ฉาบเล็ก 1 คู่, กรับ 1 คู่
- เครื่องดนตรีสากล ประเภทเครื่องสาย ได้แก่ กีตาร์เบส 1 ตัว,
ประเภทเครื่องตี ได้แก่ กลองบองโก 1 ชุด, กลองชุด 1 ชุด

1.8 เพลงที่ใช้ในการบรรเลง

บทเพลงที่วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า มีทั้งเพลงที่เป็นแบบเพลงทำนองไทยเดิม คือ อาจจะนำเอาทำนองหลักของเพลงไทยเดิมต่างๆมาประยุกต์ใช้ โดยมีการตั้งชื่อเพลงขึ้นเป็นชื่อใหม่ ซึ่งทำนองและจังหวะอาจจะคล้ายเพลงไทยเดิมบางเพลง มีการบรรเลงเพลงพื้นบ้าน และเพลงประยุกต์ร่วมสมัย โดยจะนำเอาบางท่อนของทำนองเพลงลูกทุ่ง หรือเพลงลูกกรุงมาใช้ จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมเพลงของวงมโหรีพื้นบ้านทั้งหมดในปัจจุบันมีประมาณ 20 เพลง โดยจะแบ่งประเภทของเพลงตามลักษณะการบรรเลงไว้ 2 ประเภทคือ เพลงแห่ และเพลงนั่งบรรเลง

เพลงแห่ จะใช้ในการเดินแห่นำขบวน หรือเพลงที่มีจังหวะสนุกสนาน มีประมาณ 12 เพลงคือ

1. เพลงพั๊ดซา
2. เพลงพม่าแห่กระจาด
3. เพลงหมีน้อยหมี่ใหญ่ (หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งคือ เพลงแห่กฐิน)
4. เพลงพม่ากลองยาว
5. เพลงพม่ารำชวาน
6. เพลงพม่าแทงกบ
7. เพลงพม่าเขว
8. เพลงสาวเวียงเหนือ
9. เพลงค่างควากินกล้วย
10. เพลงเขมรไล่ควาย
11. เพลงคลื่นกระทบฝั่ง
12. เพลงแห่(เป็นเพลงชุดที่เอาทำนองเพลงลูกทุ่งและเพลงพื้นบ้านบางท่อนมาบรรเลงต่อกัน)

เพลงนั้บรเพลง จะใช้บรเพลงประกอบการทำพิธีต่างๆ หรือใช้บรเพลงภายในงานพิธีการ ซึ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงไทยเดิม มีประมาณ 8 เพลง คือ

1. เพลงสืนวนล
2. เพลงมหาฤกษ์
3. เพลงลาวดวงเดือน
4. เพลงนกขมิ้น
5. เพลงแขกบรเทศ
6. เพลงเขมรพวง
7. เพลงเขมรปี่แก้ว
8. เพลงเขมรพายเรือ

ตัวอย่างโน้ตเพลง

ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโน้ตเพลงในวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า โดยเก็บ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทำการบันทึก ภาพวีดิโอและ การบันทึกเสียงในระหว่างทำ การแสดง และ ผู้วิจัยได้เลือกทำการถอดโน้ตเพลงจากเครื่อง บันทึกเสียง ซึ่งโน้ตที่ได้มานั้นจะเป็นโน้ตของทำนองหลัก ในเพลงนั้นๆ เป็นจำนวน 3 เพลง ได้แก่

1. เพลงแห่กลุ่ (เพลงหมี่น้อยหมี่ใหญ่)
2. เพลงพม่าแห่กระจาด
3. เพลงพัดชา

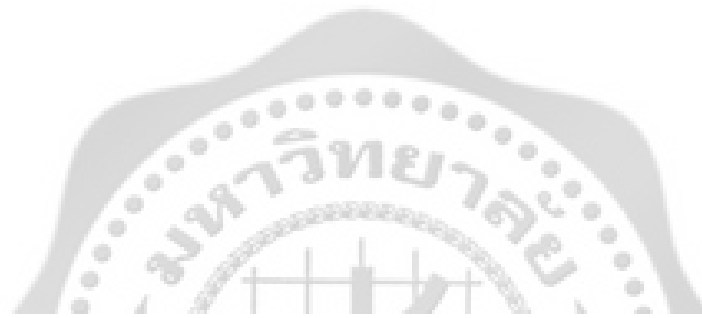
และผู้วิจัยได้เลือกทำการถอดโน้ตเพลงในส่วนของ ลูกลงหรือลูกหมตมาสองแบบด้วยกัน ซึ่ง เป็นสองในสามแบบของลูกลงหรือลูกหมตที่ทางวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าใช้ในการบรเพลง หลังจาก นั้นนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องตามแบบฉบับของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้ากับนักดนตรี ภายในวง โดยมีตัวอย่างโน้ตเพลงในรูปแบบโน้ตไทยและโน้ตสากลดังนี้

โน้ตไทย

เพลงแห่กฐิน (เพลงหมिन้อยหมี่ใหญ่)

----	- ด - ช	- ด - ล	ช ล ด ช	----	- ด - ช	- ด - ล	ช ล ด ช
--- ร	ม ร ด ล	- - ด ช	- ล - ม	-- ร ม	- ช - ล	- ช - ม	ร ด - ร
----	- ด - ร	-- ด ม	- ร - ร	- ช - ช	- ช - ม	- ร ม ช	- ม - ม
- ด - ร	- ม - ช	- ล ช ม	- ร ม ช	--- ด	--- ร	--- ด	- ร ด ล
--- ร	ม ร ด ล	- ล ด ล	ช ล ด ช	- ร - ร	- ม ร ด	- ล ด ล	ช ล ด ช

โน้ตสากล

เพลงแห่กฐิน(หมिन้อยหมี่ใหญ่)

10

17

โน้ตไทย

เพลงพม่าแห่กระจาด

- ฅ - ฅ	- ร - ม	ร ด ร ม	- ร ร ร	- ฅ - ฅ	- ร - ม	ร ด ร ม	- ร ร ร
--- ด	- ร - ม	ฅ ม ร ด	- ม - ร	--- ด	- ร - ม	ฅ ม ร ด	- ล ด ร
- ม ฅ ร	ม ร ด ล	-- ด ฅ	- ล - ด	----	--- ฅ	-- ด ฅ	- ล - ด
- ร - ฅ	- ร - ด	- ฅ - ล	- ฅ ล ด	----	--- ฅ	-- ด ฅ	- ล - ด
- ร - ฅ	- ร - ด	- ฅ - ล	- ฅ ล ด	----	- ฅ - ม	-- ร ด	- ร - ม
-- ด ร	- ม ฅ ม	- ร - ร	ฅ ม ร ด	----	- ฅ - ม	-- ร ด	- ร - ม
- ร ด ร	- ม ฅ ม	- ร - ร	ฅ ม ร ด	--- ร	- ด - ล	-- ฅ ล	ด ร - ด
--- ร	- ด - ล	-- ฅ ล	ด ร - ด	- ม ฅ ร	ม ร ด ล	- ล ด ฅ	- ม - ร
-- ด ฅ	- ม - ร	ด ร ม ฅ	- ม - ร	- ล - ฅ	- ม - ร	ด ร ม ฅ	- ม - ร

(ย้อนไปบรรทัดที่ 2)

โน้ตสากล

เพลงพม่าแห่กระจาด

9

18

27

32

โน้ตไทย

เพลงพัดชา

-----	- ล ด ร	-- ด ล	- ช ล ด	-----	- ล ด ร	- ร ด ล	ด ช ล ด
- ร ด ล	- ช ล ด	- ด - ร	- ม ช ม	- ร ม ม	- ช ม ม	ช ม ร ด	- ร - ม
- ช - ล	- ช - ม	- ร ม ช	- ด - ร	-----	- ล ด ร	- ม ช ร	ม ร ด ล
ด ล ช ม	- ช - ล	ช ม ช ล	ช ม - ร	- ม ร ด	- ร - ม	- ล ช ม	- ร - ด

(ย่อนต้น)

โน้ตสากล

เพลงพัดชา

Musical notation for the song 'เพลงพัดชา' (Phadcha Song). The notation is written on three staves in treble clef with a 2/4 time signature. The first staff contains measures 1 through 7. The second staff starts at measure 8 and continues to measure 12. The third staff starts at measure 13 and concludes the piece with a double bar line. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some rests.

โน้ตไทย

ลูกลงหรือลูกหมด

----	-ช-ม	--ร ด	-ร-ม	-ร-ม	-ช-ล	-ด ล ด	-ร-ด
----	-ช-ม	--ร ด	-ร-ม	-ร-ม	-ช-ล	-ด ล ช	-ร-ด
----	-ด-ช	----	-ด-ล	--ช ม	-ช-ล	-ด-ม	ร ด-ร
----	-ม ร ด	-ร-ม	-ฟ-ช	----	-ล-ช	---ด	-ร-ม
----	-ช-ร	-ด ร ม	-ร-ร	-ช-ม	-ร-ด	-ช-ล	-ท-ด
						-ช-ล	-ม ร ด

(อาจจะจบแบบใดแบบหนึ่ง)

โน้ตสากล

ลูกลงหรือลูกหมด

Musical notation for the piece 'ลูกลงหรือลูกหมด' (Luk Long or Luk Moot), consisting of three staves of music in 2/4 time. The notation includes various rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and rests, with bar lines indicating the end of each measure. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one flat. The second staff is marked with a '10' at the beginning, and the third staff is marked with a '16' at the beginning. The piece concludes with a double bar line.

โน้ตไทย

ลูกหมดแบบไทยเดิม

- ซ ซ ซ	- ล - ล	- ด ด ด	- ล - ล	- ซ ซ ซ	- ล - ล	- ด - ด	- ร - ร
- ล ด ร	ด ล ด ร	ด ล ด ร	ด ร - -	ม ร ด ล	ร ด ล ซ	ด ล ซ ม	ล ซ ม ร
- - ด ร	ม ซ ม ซ	- - ร ม	ซ ล ซ ล	- - ด ซ	ล ด ล ด	- - ซ ล	ด ร ด ร

โน้ตสากล

ลูกหมดแบบไทยเดิม

ลูกลงหรือลูกหมดจัดเป็นเพลงชนิดหนึ่ง ซึ่งจะใช้ในกรณีที่ บรรเลงเพลงหลายๆเพลงติดต่อกัน มาพอสมควรและต้องการที่จะจบเพลงโดยพร้อมเพรียงกัน โดยนักดนตรีจะเลือกใช้ในแบบใดแบบหนึ่ง ก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับหัวหน้าวงหรือนักดนตรีคนใดคนหนึ่งภายในวงมโหรีพื้นบ้าน

จังหวะของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า

จังหวะที่ใช้ในบทเพลงวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า เป็นอัตราจังหวะสองชั้นและชั้นเดียว ในการบรรเลงเพลง ผู้บรรเลงไม่มีแบบแผนที่เป็นมาตรฐานตายตัว หรือเป็นข้อบังคับใน การบรรเลง บางครั้งนักดนตรีในวง หากมีอาการสนุกสนาน อาจพลิกเพลงทำนองและสอดแทรกลีลาจังหวะแบบ กระสวนจังหวะใหม่ ๆ ในบางครั้งตามความสามารถของนักดนตรีเอง สำหรับความช้า- เร็วของการ บรรเลง มีลักษณะเหมือนดนตรีไทย คือใช้อัตราเพลง สองชั้น ในบทเพลงบทเดียวหรือท่อนเดียว จะ ช้าหรือเร็วก็ได้ โดยมีการควบคุมจังหวะโดยกลองชุด และทำนองที่พลิ้วไหวของเครื่องดำเนินทำนองขึ้น ต่าง ๆ ซึ่งจะมีการลื่นไหลตลอดเพลง จะไม่มีการดึงจังหวะกันและขัดเพลงกันแต่อย่างใด เนื่องด้วยนัก ดนตรีมีประสบการณ์มาก การใช้ไหวพริบปฏิภาณในการบรรเลงดนตรีจึงไม่มีข้อผิดพลาด

ทำนองของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า

ไม่ปรากฏในหลักฐานว่ามีการแต่งทำนองเพลง หรือมีการบรรจุคำร้อง เนื้อร้องในการบรรเลง เพลง หรือมีการประพันธ์เพลงขึ้นมาใหม่ จึงไม่สามารถลำดับขั้นตอนการสร้างทำนองเพลงได้ และไม่ ทราบว่ามีการวางจังหวะของทำนองเพลงก่อนหรือไม่ ทำนองเพลงบางเพลงที่นักดนตรีเล่นมีทำนอง ละม้ายคล้ายคลึงกับดนตรีไทย แต่ได้รับการยืนยัน จากนักดนตรี ว่าบทเพลงที่เล่นกันอยู่ทุกวันนี้ ล้วน ได้รับการถ่ายทอดมาแต่บรรพบุรุษและบรรเลงกัน มานานมากกว่า 30-40 ปีมาแล้ว และไม่ปรากฏใน การบรรเลงเพลงมโหรีว่ามีการรับร้อง หรือร้องส่งเหมือนดนตรีไทย

1.9 โอกาสต่าง ๆ ในการบรรเลงดนตรี

โอกาสในการบรรเลงในงานต่างๆของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า จะรับบรรเลงเฉพาะงาน มงคล ซึ่งงานอวมงคลจะรับงานบรรเลง จากการศึกษาในครั้งนี้ งานการแสดงของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า จะมีดังนี้

ประเภทงานมงคล

1. งานอุปสมบท จะนิยมบรรเลงประกอบพิธีกรรมมีทั้งนั่งบรรเลง และแห่บรรเลง ซึ่งจะใช้แห่ นำขบวนทั้งแบบเดินแห่หรือบรรเลงบนพาหนะที่ใช้ นำหน้าขบวนแห่พิธีอุปสมบท
2. งานกฐินและผ้าป่า วิธี การบรรเลงก็จะใช้แห่ นำหน้าขบวนและบางครั้งจะนั่งบรรเลงเพื่อ ประกอบพิธีกรรม
3. งานประดับพัดยศ จะบรรเลงแบบขบวนแห่
4. งานแห่ขบวนรถบุปผชาติวันสงกรานต์ ประมาณเดือนเมษายน ของทุกปี
5. งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประมาณเดือนกรกฎาคม ของทุกปี
6. งานมงคลสมรส วิธีการบรรเลงจะบรรเลงประกอบพิธีกรรม และในบางครั้งจะใช้บรรเลง ประกอบในขบวนแห่ขันหมากของฝ่ายเจ้าบ่าว
7. งานรื่นเริงต่างๆ เช่น งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ วิธีการบรรเลงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพขอ งาน ว่าต้องการให้วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า บรรเลงในรูปแบบใด ซึ่งก็มีทั้งแบบนั่ง บรรเลงและบรรเลง แบบขบวนแห่

1.10 การสืบทอด

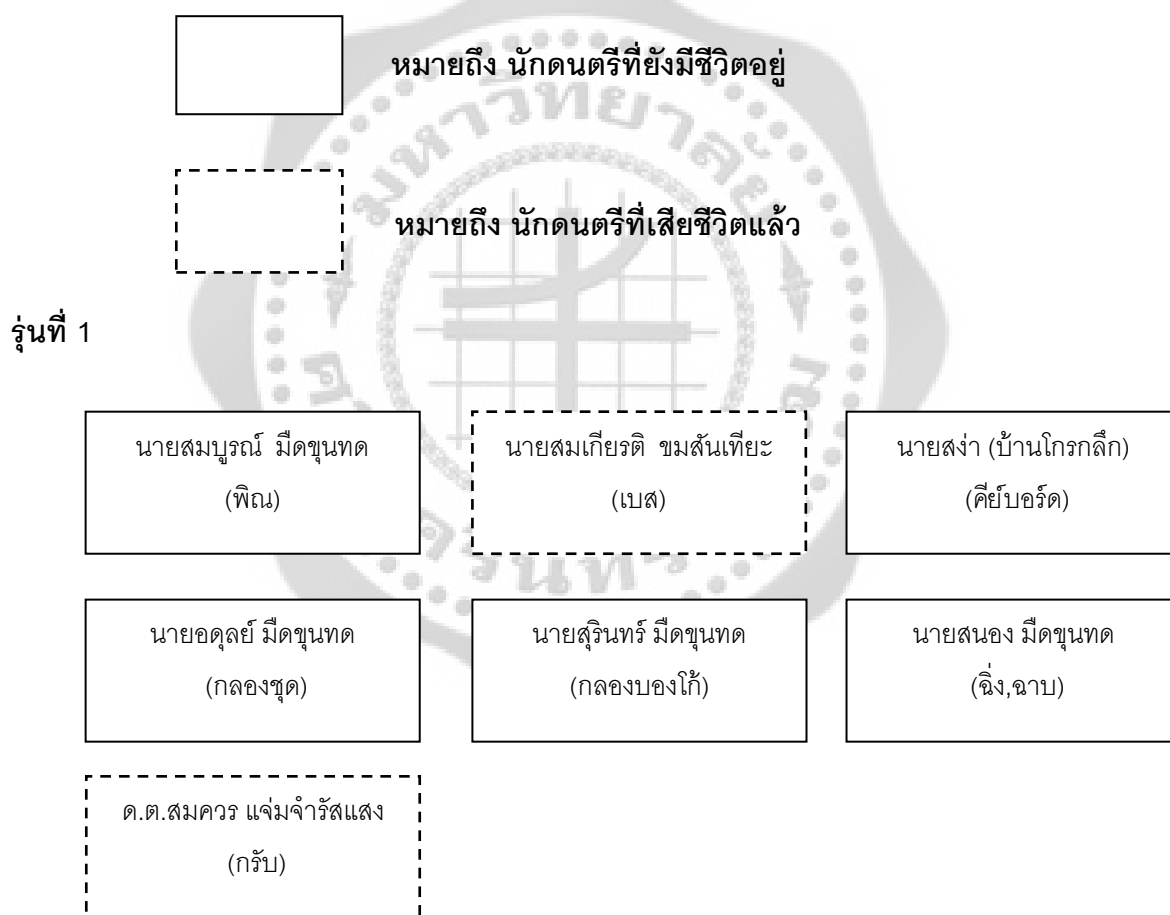
วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้ามีการสืบทอดทางด้านดนตรีอย่างต่อเนื่อง จากการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาพบว่าวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยเริ่มแรกจะได้รับการได้รับการ ถ่ายทอดจากนักดนตรีที่มีความอาวุโสกว่า ในหมู่บ้านของตนเอง และได้รับการถ่ายทอดจากเครือข่าย ตลอดจนเพื่อนสนิทมิตรสหาย หลังจากนั้นจึงได้มีโอกาสถ่ายทอดให้กับบุตรหลานของตนเอง ตลอดจน เด็กและนักเรียนในชุมชนที่ได้ให้ความสนใจ

การสืบทอดหรือการฝึกซ้อมดนตรีให้กับสมาชิก กอในวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า จะมีการ ฝึกซ้อมในช่วงเวลาเย็นจนถึงพลบค่ำของทุกวัน เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ของวง มโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า จะมีอาชีพหลักคือเกษตรกรและรับจ้าง จึงไม่สามารถจะฝึกซ้อมในช่วงเวลากลางวันได้ สะดวกนัก การเรียนของสมาชิกใหม่จะเริ่มด้วยการฝึกซ้อมเกี่ยวกับโน้ตเพลงที่จะเรียนก่อน จากนั้นจึง มาฝึกซ้อมกับเครื่องดนตรีทั้งนี้เพลงที่ใช้เรียนของสมาชิกแต่ละคน ขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะใช้ในการ บรรเลงงานต่างๆหรือขึ้นอยู่กับความสามารถของนักดนตรีผู้นั้นว่ามีความสามารถที่จะบรรเลงเพลงที่มี ความยากง่ายของเพลงที่แตกต่างกัน โดยดุลพินิจของนักดนตรีอาวุโสที่เป็นผู้สืบทอด

วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า มีทั้งหมด 5 รุ่น โดยจะนับเรียงรุ่นจากผู้ใดที่เข้ามา ารวมบรรเลง กับวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ก่อนก็จะถือว่ามีความอาวุโสกว่าและถือเป็นรุ่นก่อนผู้ที่เข้ามา บรรเลงภายหลัง

ปัจจุบันสมาชิกรุ่นหลังและรุ่นลูกรุ่นหลานยังสืบสานและศึกษาวงมโหรีพื้นบ้านคณะ“ก้องฟ้า” มีการถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านดนตรีให้กับเยาวชนรุ่นหลังที่สนใจ โดยเฉพาะเยาวชนจากโรงเรียนบ้านใหม่เจริญสุข เนื่องจากผู้ดูแลวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า คือ อาจารย์ภิชานิกา แจ่มจำรัสแสง มีอาชีพเป็นครู สอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านใหม่เจริญสุข อ.ด่านขุนทด จึงได้มีการถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีแก่ลูกศิษย์อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า คงอยู่ต่อไป

จากการที่ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลของสมาชิกวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า พบว่ามีสมาชิกทั้งหมด 5 รุ่น โดยทั้งหมดจะมีจำนวนสมาชิก 10 คน แต่ในปัจจุบันจะมีเพียง 8 คนที่ยังมีชีวิตอยู่ และมีสมาชิกที่ยังเล่นอยู่เพียง 6 คน สมาชิกในแต่ละรุ่นของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า จะแบ่งได้ดังนี้

สมาชิกรุ่นนี้ถือว่าเป็นยุคเร่ มต้นของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า สมาชิกทั้งหมดของรุ่นนี้ โดยได้ไปเรียนและฝึกซ้อมดนตรีจากครูของแต่ละคน แล้วมีการนำเอาความรู้ทางด้านดนตรีที่มีอยู่มาบรรเลงด้วยกัน และจัดตั้งเป็นวงดนตรีมโหรีเกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ “ก้องฟ้า” วงมโหรีในยุคนี้จะบรรเลงเพลงไทยเดิมและเพลงพื้นบ้าน

รุ่นที่ 2

นายดำเนิน จิตรจันทิก (พิณ)	นายสมเกียรติ ชมสันเทียะ (เบส)	นายสง่า (บ้านโกรกลีก) (คีย์บอร์ด)
นายอดุลย์ มีดขุนทด (กลองชุด)	นายสุรินทร์ มีดขุนทด (กลองบองโก้)	นายสนอง มีดขุนทด (ฉิ่ง, ฉาบ)
ด.ต.สมควร แจ่มจำรัสแสง (กรับ)		

ในช่วงของรุ่นที่ 2 นี้ จะมีเพียงแต่นายดำเนิน จิตรจันทิก ที่มาเข้าร่วมวงมโหรีที่บ้านคณะ
กองฟ้า ในตำแหน่งพิณ แทนนายสมบุรณ์ มีดขุนทด ที่ต้องไปเป็นทหารเกณฑ์ สมาชิกของวง มโหรี
ที่บ้านคณะกองฟ้าในยุคนี้อ จึงมี 7 คนดังเดิม

รุ่นที่ 3

นายดำเนิน จิตรจันทิก (พิณ)	นายโอกาส ศรีสะไบ (เบส)	นายสมเกียรติ ชมสันเทียะ (คีย์บอร์ด)
นายอดุลย์ มีดขุนทด (กลองชุด)	นายสุรินทร์ มีดขุนทด (กลองบองโก้)	นายสนอง มีดขุนทด (ฉิ่ง, ฉาบ)
ด.ต.สมควร แจ่มจำรัสแสง (กรับ)		

สมาชิกในรุ่นที่ 3 นี้ มีการเปลี่ยนแปลงนักดนตรีที่สำคัญคือ นายสมเกียรติ ชมสันเทียะ นักดนตรีในตำแหน่งเบสและ ได้รับการถ่าย ทอดการเล่นคีย์บอร์ดจากลุงสง่ามือคีย์บอร์ดของวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า ต้องเปลี่ยนมาเล่นในตำแหน่งคีย์บอร์ดแทนลุงสง่า ผู้ซึ่งมีความพิการทางดำเนินสายตาซึ่งตาได้บอดสนิททั้งสองข้าง และ อายุก็สูงมากแล้ว จึงทำให้การเดินทางเพื่อมาเล่นดนตรีไม่สะดวกเท่าที่ควร และในขณะเดียวกัน นายโอภาส

ศรีสะเกษ ก็ได้เข้าเป็นนักดนตรีในตำแหน่งกีตาร์เบส

รุ่นที่ 4

นายดำเนิน จิตรจันทิก (พิณ)	นายโอภาส ศรีสะเกษ (เบส)	นายอดุลย์ มีดขุนทด (กลองชุด)
นายสุรินทร์ มีดขุนทด (กลองบองโก้)	นายสนอง มีดขุนทด (ฉิ่ง, ฉาบ)	ด.ต.สมควร แจ่มจำรัสแสง (กรับ)

สมาชิกของวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า ในรุ่นที่ 4 นี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิก เนื่องจาก นายสมเกียรติ ชมสันเทียะ หรือ โอเล่ ผู้ซึ่งเป็นเสาหลักทางด้านดนตรีของ วงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า ได้ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์เสียชีวิตเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 ทางวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้าจึงไม่มีนักดนตรีในตำแหน่งคีย์บอร์ดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาสมาชิกในรุ่นนี้จึงมีอยู่ด้วยกัน 6 คน

รุ่นที่ 5

นายดำเนิน จิตรจันทิก (พิณ)	นายโอกาส ศรีสะไบ (เบส)	นายอดุลย์ มีดขุนทด (กลองชุด)
นายสุรินทร์ มีดขุนทด (กลองบองโก้)	นายสนอง มีดขุนทด (ฉิ่ง, ฉาบ)	นายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง (กรับ)

สมาชิกของวงมโหรีคณะก้องฟ้าในรุ่นที่ 5 นี้ ถือเป็นรุ่นปัจจุบัน โดยนายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง ได้คลุกคลีกับวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้ามาตั้งแต่ยังเด็ก ได้เข้ามาเป็นสมาชิกในวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าเป็นรุ่นที่ 5 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 เนื่องจาก ด.ต.สมควร แจ่มจำรัสแสง ผู้เป็นบิดาและผู้ดูแลวงได้เสียชีวิตลง ปัจจุบันสมาชิกของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าจึงมีอยู่ 6 คนด้วยกัน

2. บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

2.1 บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าที่มีต่อชุมชนและสังคม

บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า จากการศึกษาพบว่า นักดนตรีและสมาชิกในวงมโหรีพื้นบ้านฯ ต่างมีความสัมพันธ์กับ สังคมและชุมชนรวมถึง ความเชื่อต่างๆ และพิธีกรรม ในทางศาสนาพุทธ กล่าวคือ ในเขตพื้นที่อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีพิธีทางศาสนา พุทธอยู่เป็นกิจวัตร เช่น งานทอดผ้าป่า งานแห่กฐิน อุปสมบท งานมงคล งานขึ้นบ้านใหม่ วงมโหรี พื้นบ้านคณะก้องฟ้ามีส่วนร่วมทั้งกับกิจกรรมเหล่านี้และยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชาวพุทธในอำเภอด่านขุนทด โดยมีบทบาทและหน้าที่ในสังคม บรรเลง ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้งานทาง พุทธศาสนามีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความศรัทธา นักดนตรีภายในวงมโหรีพื้นบ้านฯ ทุกคนก็เป็นชาวพุทธจึงทำให้การบรรเลง ประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้นเต็มเปี่ยมไปด้วยความเชื่อ ความศรัทธาต่อพุทธศาสนา จึงทำให้งานบุญต่างๆในอำเภอด่านขุนทดจะมีวงมโหรีพื้นบ้านประเภทนี้อย่างขาดเสียไม่ได้ ยังรวมไปถึงงานรื่นเริงที่จัดขึ้นในโอกาสต่าง ๆ ตามเทศกาลและประเพณีพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นที่จัดขึ้นสืบทอดกันมา เช่น งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานมงคลสมรส วงมโหรีพื้นบ้านฯ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บรรยากาศภายในงานรื่นเริงต่างๆเต็มไปด้วยความสนุกสนานเปรมปรีดิ์ของผู้ที่มาร่วมงาน และผู้ร่วมงานยังสามารถได้ อรรถรสจากเสียงเพลงที่ได้ยินได้ฟัง และทำให้ความสมบูรณ์ของงานรื่นเริงเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์

ของผู้ว่าจ้างหรือเจ้าภาพของ งาน และอีกส่วนหนึ่ง สมาชิกนักดนตรีภายในวงมโหรีพื้นบ้าน ฯ ได้มีการ สืบทอดความรู้ทางด้านดนตรีในวงมโหรีพื้นบ้านให้แก่เยาวชนที่สนใจในเรื่องของศาสตร์ทาง ด้านดนตรี ประเภทนี้ เพื่อที่จะอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดกันมายาวนาน และพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถให้ แก่เด็กและเยาวชนในชุมชนชาวตำบลขุนทด ได้มีโอกาสในสังคมต่อไป จึงถือได้ว่า บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า มีความสำคัญต่อชุมชนและสังคมชาวตำบลขุนทดเป็นอย่างมาก

ในการศึกษาบทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอตำบลขุนทด จังหวัด นครราชสีมา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพื่อขอข้อมูลจากวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี สาขกล ด้าน ดนตรีไทยและด้านนาฏศิลป์ในชุมชนตำบลขุนทด จำนวน 4 ท่านด้วยกัน คือ

- 1.อาจารย์นิตยา หงษ์ขุนทด ครูผู้สอนวิชาดนตรีไทย โรงเรียนตำบลขุนทด
- 2.อาจารย์ภิกษานิกา แจ่มจรัสแสง ครูผู้สอนวิชาดนตรีไทยและนาฏศิลป์ โรงเรียนบ้านใหม่

เจริญสุข

- 3.อาจารย์อนุสร หงษ์ขุนทด ครูผู้สอนวิชาดนตรีสากล โรงเรียนตำบลขุนทด
- 4.อาจารย์สิปปกร ศรีลมูล ครูผู้สอนวิชาดนตรีสากล โรงเรียนมัธยมตำบลขุนทด

ซึ่งผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลและนำมาเสนอได้ดังนี้

อาจารย์นิตยา หงษ์ขุนทด ได้กล่าวว่า วงมโหรี พื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า นับว่ามีบทบาทและ ความสำคัญ ต่อชุมชน มาช้านาน ทางวงมโหรีพื้นบ้าน ฯได้ร่วมกิจกรรมที่ทางราชการได้จัด ขึ้นอย่าง ต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน ซึ่งทางวิทยากรเคยได้ร่วมงานในกิจกรรมที่จัดขึ้น อกจากหน่วยงาน ราชการ ทั้งหน่วยงานด้านการปกครอง เช่น เทศบาลตำบลตำบลขุนทด องค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ และหน่วยงานด้านการศึกษา เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 5 และสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ตลอดจนกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยโรงเรียนต่างๆ ในอำเภอตำบลขุนทด จากการที่ได้นำเด็กเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ในฐานะของครูผู้สอนวิชาดนตรีไทยและนาฏศิลป์ เช่น การร่วมรำในขบวนแห่ต่างๆ หรือการแสดงการรำบนเวที ตลอดจนการบรรเลงดนตรีไทย ภายใน งาน ก็จะมีวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าได้มาร่วมบรรเลงภายในงานด้วย ซึ่งพบว่าการมาบรรเลงแต่ ละครั้ง จะมาบรรเลง เพื่อประกอบการแสดงของนักเรียน หรือในบางครั้งจะมา บรรเลงประกอบการ แสดงของชาวบ้านในชุมชน

อาจารย์ภิกษานิกา แจ่มจรัสแสง ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่เป็นลักษณะ ของจิตอาสา ของ วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า ที่เห็นได้ชัดคือ การที่ได้เข้าไปบรรเลงให้กับกิจกรรม ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ของสถานีตำรวจภูธรตำบลขุนทด จังหวัด นครราชสีมา ซึ่งการไปบรรเลงแต่ละครั้ง จะเป็นการบรรเลงร่วมกับการร้องเพลงและการแสดงของคณะเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงการที่ให้ชาวบ้านที่ ได้มาชมการแสดงได้มีส่วนร่วมกับวงดนตรี เช่น ร่วมขับร้อง ร่วมเล่นดนตรีบางชิ้น หรือการเดินรำบน

เวที นับได้ว่าสามารถสร้างความรู้สึกและความสัมพันธ์อันดีกับผู้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี และทางวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า ยังได้มีส่วนร่วมกิจกรรมกับ หน่วยงานทางการศึกษา เช่น เคย ร่วมบรรเลง ประกอบการรำของนัก เรียนโรงเรียนบ้านใหม่เจริญสุข อำเภอ ด้านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา หลาย กิจกรรมด้วยกัน อีกทั้งนักดนตรีในวงมโหรีพื้นบ้านฯยังได้เป็นวิทยากรในการสอนดนตรีให้กับนักเรียน ในโรงเรียน ซึ่งเป็นการสืบทอดการเล่นดนตรีให้กับเยาวชนรุ่นหลังในสังคมต่อมาได้

ทางด้านอาจารย์อนุสร หงส์ขุนทด ครูผู้ฝึกสอนวงโยธวาทิตโรงเรียนด้านขุนทด และอาจารย์ สิปปกร ศรีลมุล ครูผู้ฝึกสอนวงโยธวาทิตโรงเรียนมัธยมด้านขุนทด ได้กล่าวในลักษณะเดียวกันว่า ทุกครั้งที่มีกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานของทางราชการ เช่น งานแห่ขบวนรถบุปผชาติเนื่องในวัน สงกรานต์ งาน ประเพณีแห่เทียนเนื่องในวันเข้าพรรษา งานประเพณีลอยกระทง ฯลฯ ทางวิทยากรทั้งสองท่านในฐานะครูผู้ฝึกสอนวงโยธวาทิตของทั้งสองโรงเรียน ก็ต้องมีส่วนร่วมใน การนำวงโยธวาทิต เข้าร่วมกิจกรรมด้วยอยู่แล้ว และทุกครั้งที่ได้ร่วมในขบวนแห่ ก็จะได้พบ วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า มาร่วม บรรเลง ในขบวนแห่ทุกครั้ง ซึ่งในแต่ละงานอาจจะมาเป็นส่วนร่วมในขบวนของแต่ละชุมชน แตกต่างกันไป บทบาท ของการบรรเลงแต่ละครั้งอาจ จะเป็นการบรรเลง ดนตรีของวงล้วนๆ หรือใน บางครั้งจะเป็นการบรรเลงประก อบการรำของ กลุ่มสตรีแม่บ้านใน ชุมชนนั้นๆ ที่ได้ติดต่อกับทางวงไป ซึ่งนับได้ว่า การบรรเลงของ วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า สามารถสร้าง ความสนุกให้กับผู้เข้าร่วม กิจกรรมสร้างสีสันภายในงาน และที่สำคัญสามารถสร้างความสุขให้กับผู้คนที่ชมกิจกรรมนั้นๆ ได้เป็น อย่างดี

ปัจจุบันวัฒนธรรมท้องถิ่นของหลายๆสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพสภาวะทางสังคมซึ่ง ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ในส่วนของวัฒนธรรมดนตรีก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงตามความเจริญรุ่งเรืองทาง วัฒนธรรมถึงวงมโหรี พื้นบ้าน คณะ ก้องฟ้า กล่าวได้ว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพ ทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและเทคโนโลยีในปัจจุบัน ที่มีความเจริญก้าวหน้ามา กขึ้น มีผลต่อรูปแบบการ บรรเลง ของวงมโหรี พื้นบ้าน คณะ ก้องฟ้า ดังนั้นทางวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า จึงต้องมีการปรับตัว เพื่อความอยู่รอดของวงดนตรี โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่และการประยุกต์ใช้ อุปกรณ์เครื่องดนตรี อื่นๆเข้ามาใช้ในการบรรเลง

ภาพประกอบ 37 บรรเลงประกอบการแสดงให้กับนักเรียนโรงเรียนในชุมชนด้านขุนทด
เนื่องในงานวันเด็กแห่งชาติ

3. ข้อมูลที่ได้มาจะทำการวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

จากการรวบรวม ข้อมูลของวงมโหรีที่บ้านคณะก่อ่งฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาเพื่อวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ผู้ทำการศึกษาจะใช้ทฤษฎี “รากแก้วทางวัฒนธรรม” โดย รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ อันมีแนวคิดที่ว่า “อยู่อย่างไทย ใฝ่ใจศึกษา เสาะหาความรู้เข้าสู่ค่านิยม สร้างสมอุดมการณ์ สืบสานวัฒนธรรม จดจำประเพณี ของดี ศาสนา” ซึ่งทฤษฎีดังกล่าว มีบทบาทเสริมสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 อยู่อย่างไทย

ภาพประกอบ 38 พื้นที่ทำการเกษตรกรรมโดยรอบชุมชนด่านขุนทด

จากการศึกษาข้อมูลทางด้านกายภาพเบื้องต้นของอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาพบว่า

ประการแรกพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพาะปลูกทำการเกษตร ดังนั้นลักษณะการดำรงชีพของคนในท้องถิ่นจึงประกอบอาชีพทำไร่และทำนาเป็นหลัก โดยรายได้หลักของชาวบ้านนั้น เกิดจากผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการยังชีพ (Self Sufficient Economy) อันเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทของประเทศไทย ซึ่งเป็น “สังคมเกษตรกรรม”

นอกเหนือจากข้อมูลทีกล่าวนั้น ผู้ทำการศึกษาพบว่า นอกจากอาชีพหลักทางการเกษตรแล้ว ชาวอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่ในแต่ละครัวเรือนยังมีอาชีพเสริมรองลงมาเพื่อเพิ่มรายได้มาจุนเจือครอบครัวในยามที่ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้อีกด้วย เช่นงานศิลปหัตถกรรม เครื่องจักรสาน เครื่องทอ ผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ รวมทั้งรับจ้างทั่วไป เป็นต้น

ประการถัดมา เมื่อผู้ทำศึกษารวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ นักดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักดนตรีส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือทำนาและทำไร่ มากที่สุด โดยมีอาชีพรองคือ การประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และมีอาชีพเสริมเป็นอาชีพเดียวกันคือ รับจ้างเล่นดนตรีเพื่อสร้างรายได้เสริมมาจุนเจือครอบครัว อันมีผลพลอยได้คือการได้เล่นดนตรีเป็นความบันเทิงสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ คลายความตึงเครียดจากการทำงาน หนักในการทำไร่ ทำนา หรือ ความเหน็ดเหนื่อยจากการใช้แรงงานในการทำงานได้เป็นอย่างดี ดังนั้น วิถีชีวิตของชาวบ้านอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จึงกล่าวได้ว่าเป็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตของสังคมชนบทของประเทศไทยได้อย่างชัดเจนและกล่าวได้ว่า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา นั้น มีลักษณะเป็นสังคมชนบทที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไทยโดยแท้จริง

นอกจากข้อมูลทางกายภาพทีกล่าวนั้นในข้างต้นแล้ว ผู้ทำศึกษายังพบว่า ชาวบ้านอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ยังมีวิถีชีวิตที่ดำเนินในแนวทางดั้งเดิม โดยเฉพาะสถาบันทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น สมาชิกบ้านใกล้เคียงมีปฏิสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและแบบเป็นกันเองช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดีและยึดมั่นในกรอบของประเพณีดั้งเดิม ก่อให้เกิดภูมิปัญญาเฉพาะกลุ่มดังเห็นได้จากการทำนุบำรุงรักษา วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ของกลุ่มนักดนตรี ให้คงอยู่จากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งมีความเข้มแข็งและมั่นคงทางอุดมการณ์จนเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน ควบคู่กับการประกอบอาชีพหลักของตนเองได้อย่างลงตัว

กล่าวได้ว่า การใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายของนักดนตรีพื้นบ้านและชาวบ้านในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา นั้น ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งเศรษฐกิจของท้องถิ่น อันส่งผลให้วัฒนธรรมพื้นบ้านสามารถแพร่กระจายสู่สังคมภายนอกจนเป็นที่ประจักษ์ได้อย่างน่าชื่นชม ดังนั้น การใช้ชีวิต “อยู่อย่างไทย” ของนักดนตรีพื้นบ้านและชาวบ้านในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา สามารถผสมผสานและสะท้อนเอกลักษณ์ทาง “วัฒนธรรมไทย” ได้อย่างกลมกลืน

3.2 ใฝ่ใจศึกษา

ภาพประกอบ 39 การฝึกซ้อมของวงมโหรีพื้นบ้านคณะกิ่งฟ้า

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ทำการศึกษาพบว่า นักดนตรีวงมโหรีพื้นบ้านคณะกิ่งฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีการศึกษาความเป็นมโหรีพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีขนบธรรมเนียมอันเป็นแบบแผนให้นักดนตรีรุ่นต่อรุ่นได้สืบสานและเกิดการ พัฒนาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ที่พบได้ชัดที่สุดคือ “การต่อเพลง” ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วยังคงรักษาขนบของการเรียนรู้แบบ “มุขปาฐะ” ในสมัยเก่าก่อน หรือที่เรียกว่า “รูปแบบประเพณีดั้งเดิม” โดยมีวิธีการถ่ายทอดคือ มี “ครู” ผู้บรรเลงให้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วให้ “ศิษย์” ทำตาม และศิษย์นั้นก็เรียนรู้อย่างตั้งใจแล้วนำไปฝึกฝนต่อยอดจนเกิดความชำนาญ ซึ่งในปัจจุบันนี้นักดนตรีวงมโหรีพื้นบ้านคณะกิ่งฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมา มีการฝึกฝนปรับปรุงพัฒนาความสามารถและต่อเพลงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเผยแพร่สู่เยาวชนและผู้สนใจ อันเป็นการสืบสานขนบธรรมเนียม “ครูเพลง” ผู้สั่งสอนและ “ลูกศิษย์” ผู้ศึกษาหาความรู้ โดยทั้งสองปัจจัยนี้สะท้อนให้เห็นการบูรณาการองค์ความรู้ในรูปแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านได้อย่างผสมผสานกลมกลืน

ดังนั้นนักดนตรีของวงมโหรีคณะกิ่งฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาจึงได้ วนแล้วแต่เป็นมืออาชีพที่ผ่านการเคี้ยวกรำมานาน นักดนตรีบางคนนั้นฝึกฝนและผูกพันกับวงมาทั้งชีวิต ฝึกฝนทั้งนอกระบบการศึกษาและในระบบการศึกษา ทั้งยังไม่ได้มองดนตรีและการแสดงพื้นบ้านเป็นสิ่งฉาบฉวย แต่มองดนตรีและการแสดงพื้นบ้านเป็นศาสตร์และศิลปะของชีวิตด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาที่ยั่งยืนหาใช่การศึกษาในระบบโรงเรียนหรือในระบบนั่งเรียนในห้องสี่เหลี่ยมอย่างเดียวไม่ แต่การศึกษาที่ยั่งยืนและแท้จริงนั้น อยู่ที่การใฝ่หาความรู้และประสบการณ์จนเกิดการสั่งสมเป็นองค์ความรู้ที่ติดตัว เพื่อใช้องค์ความรู้นั้นพัฒนาตนเองและถิ่นฐานบ้านเกิดเมืองนอนต่อไป ” ได้เป็นอย่างดี

3.3 เสาะหาความรู้

ภาพประกอบ 40 การนำอุปกรณ์เทคโนโลยีมาช่วยในการปรับเสียงพิณ

ข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามของผู้ทำการศึกษาพบว่า ปัจจุบันวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีการนำเพลงประเภทอื่นมาประยุกต์เล่นควบคู่กับเพลงไทยเดิมเข้าด้วยกันและมีการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีสากลหรือประเภทอื่นนอกเหนือจากเครื่องดนตรีไทยเดิมและเครื่องดนตรีพื้นบ้าน จึงทำให้เกิดความหลากหลายของแนวเพลงมากยิ่งขึ้น อีกทั้งนักดนตรียังมีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอจึงทำให้เกิดความชำนาญ รวมทั้งกลวิธีการเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักดนตรี ที่เรียกว่าวิถี “ครูพักลักจำ” นั้น ก่อให้เกิดการทดลองคิดค้นและสร้างสรรค์แนวดนตรีและริเริ่มองค์ความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ดังที่กล่าวมาแล้วในส่วนของ ใฝ่ใจศึกษา ข้างต้นที่ว่า “การศึกษาที่แท้จริง เกิดจากการสังสมภูมิปัญญา ” อันเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของการเสาะหาความรู้ของนักดนตรีทั่วไปและเป็นคุณสมบัติของนักดนตรีในวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เช่นกัน

3.4 เข้าสู่ค่านิยม

ภาพประกอบ 41 การไหว้ครูของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ทำการศึกษพบว่า ค่านิยมที่วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ถือเป็นขนบธรรมเนียมของวงคือ การไหว้ครูหรือ “ยกครู” ก่อนการบรรเลงเพลง ซึ่งนักดนตรีจะถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด ด้วยการบรรเลงเพลงไหว้ครูก่อนเป็นเพลงแรก รวมถึงการรักษาธรรมเนียมทางด้านการบูชาครูดนตรีด้วยเครื่องกำนัลต่างๆ เป็นเครื่องบูชาครู อันเป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่เวทีตาต่อครูบาอาจารย์ นอกจากนี้วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ยังคงรักษาค่านิยมของโครงสร้างลำดับชั้นต่อนของการไหว้ครูโดยเริ่มจาก การบูชาพระรัตนตรัย สิ่งศักดิ์สิทธิ์และเจ้าที่เจ้าทาง ต่อมาจึงบูชาพ่อแม่ ผู้มีพระคุณและครูบาอาจารย์ตามลำดับชั้น ซึ่งนักดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จะยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

จากค่านิยมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสะท้อนให้ผู้ทำการศึกษาพบว่า นักดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา นั้น มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับค่านิยมใน ขนบเรื่อง “ความกตัญญู” ต่อครูบาอาจารย์ หรือที่มีคำกล่าวว่า “ศิษย์มีครู” อันบ่งบอกถึงความเคร่งครัดในประเพณีที่ได้รับการสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งทำให้เกิดความสำนึกในวัฒนธรรมดนตรีของตน ส่งผลให้วัฒนธรรมชุมชนนั้น เกิดความเข้มแข็งและสามารถดำรงอยู่ได้สืบไป

3.5 สร้างสมอุดมการณ์

ภาพประกอบ 42 ศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดสามารถร่วมบรรเลงในวงได้เป็นอย่างดี

วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นวงดนตรีที่สร้างสมอุดมการณ์ มีการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีผ่านทางนักดนตรีจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งด้วยความมุ่งมั่นที่จะรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีการบรรเลงดนตรีตามแบบแผนที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา สะท้อนให้เห็นว่านักดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา นั้นเห็นคุณค่าในความเป็นมโหรีพื้นบ้าน และมีการส่งต่ออุดมการณ์ผ่านมายังคนรุ่นหลังอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้คนในท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านของตนเอง ตลอดจนตระหนักถึงความสำคัญของวงมโหรีพื้นบ้านของตน ทำให้เกิดการส่งเสริมส่งเสริม พัฒนาและสนับสนุนให้วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นที่ยอมรับในท้องถิ่น ตลอดจนสาธารณชนภายนอก ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่างๆตลอดจนกิจกรรมทางศาสนา นามาโดยตลอด อันเป็นการกระตุ้นให้นักดนตรีต่างตระหนักถึงการพัฒนาฝีมือให้สูงขึ้นและถ่ายทอดภูมิปัญญาอันเป็นอุดมการณ์อันแรงกล้าสู่ ชนรุ่นหลัง ทำให้วัฒนธรรมวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จะคงอยู่และได้รับการสานต่อและรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้ด้วยอุดมการณ์อันแรงกล้าสืบไป

3.6 สืบสานวัฒนธรรม

ภาพประกอบ 43 งานประเพณีลอยกระทงในอำเภอด่านขุนทด

วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งหมดลมหายใจ ดังนั้นดนตรีอันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมก็มีความเกี่ยวพันในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เช่นกัน วงมโหรีพื้นบ้านคณะ "ก้องฟ้า" อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จึงเป็นหน่วยทางสังคมหน่วยหนึ่งที่สืบสานวัฒนธรรมดนตรีท้องถิ่นของตนให้คงอยู่และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากการนำวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในแต่ละเทศกาลงานบุญต่างๆ เช่น งานอุปสมบท งานกฐินและทอดผ้าป่า งานปิดทองฝังลูกนิมิต งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ซึ่งเป็นการผสานดนตรีเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นและความยึดมั่นในพระพุทธศาสนาได้อย่างลงตัว สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นว่ากระบวนการในการสืบสานวัฒนธรรมวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา นั้น มีความชัดเจนและเข้มแข็ง นักดนตรีของวงมีรสนิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นค่านิยมที่สังคมไทยยึดถือ อันเป็นการช่วยดำรงรักษาและแพร่กระจายวัฒนธรรมของตนเองได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3.7 จุดจำประเพณี

ภาพประกอบ 44 ขบวนแห่รถบุพชาติงานวันสงกรานต์ของอำเภอด่านขุนทด

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผู้ทำการศึกษพบว่า ประการแรกชาวบ้านยังคงรักษาประเพณีที่ดั้งเดิมไว้ทั้งแบบฉบับของท้องถิ่น แบบผสมผสาน รวมถึงประเพณีของชาติ และพระพุทธศาสนาผสมผสานกันไป ก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามมา

ประการถัดมาการนำวงมโหรีพื้นบ้านเข้าร่วมบรรเลง ที่เห็นเด่นชัดที่สุด พบได้ในประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา อันเป็นสถาบันหลักของชาติเช่น งานบวช งานกุฐินและทอดผ้าป่า งานปิดทองฝังลูกนิมิต ฯลฯ ซึ่งการนำวงมโหรีพื้นบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมบรรเลงในงานบุญ งานกุศลต่างๆ นั้น แสดงให้เห็นว่า ดนตรีมโหรีพื้นบ้านมีบทบาทต่อการกระตุ้นการจดจำประเพณีของคน ในท้องถิ่น โดยการสร้างความบันเทิงให้กับชาวบ้าน ทำให้งานบุญต่างๆ มีความสนุกสนานรื่นเริง ทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมและหันมาสนใจในงานบุญมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นกุศโลบายประการหนึ่งในการจดจำและสร้างเสริมเข้มแข็งทางจารีตประเพณีให้คนแก่ชุมชนอีกด้วย

ในด้านของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ประเพณีที่นักดนตรียึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาที่สำคัญและถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของวงคือ การถ่ายทอดวิชาความรู้แบบ “ครูพักลักจำ” มีการบรรเลงเป็นตัวอย่างแล้วให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตาม ซึ่งประเพณีนี้ได้ถูกจดจำและปฏิบัติสืบทอดมาหลายรุ่นและยังคงอยู่สืบต่อไป

จากประเด็นต่างๆข้างต้น กล่าวได้ว่า วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบการจดจำประเพณีและเรียนรู้แนวทางการนำดนตรีเข้าร่วม ประกอบพิธีกรรมต่างๆของแต่ละประเพณี ด้วยรูปแบบของครูบาอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและสั่งสมมา ทำให้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมได้กลมกลืน

3.8 ของดีศาสนา

ภาพประกอบ 45 พิธีเรียกขวัญนาคนในอำเภอด่านขุนทด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ทำการศึกษาที่มีข้อสังเกต ว่า การที่มี วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมต่างๆทางศาสนาอย่างเป็นประจํา นั้น มีส่วนช่วยในการสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาให้แก่ชาวบ้าน โดยจะพบวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนาในงานบุญงานกุศลต่างๆเกือบตลอดทั้งปี ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของ ชาวบ้านโดยตรง

กล่าวคือ ความสนุกสนานจากการบรรเลง เพลงต่างๆของวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีส่วนช่วยทำให้สภาวะจิตใจของชาว บ้านเกิดความสุขและเกิดความรื่นเริง บันเทิงใจ ส่งผลให้ทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการทำความดี นำศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจและสืบทอดความเชื่ออย่างเข้มแข็งสืบต่อไป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของวงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยยึดหลักทฤษฎี “รากแก้วทางวัฒนธรรม ” โดยรองศาสตราจารย์ ดร .กาญจนา อินทรสุนานนท์ ที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ผู้ทำการศึกษสามารถสรุปได้ว่า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมอยู่พร้อมมูลและมีอัตลักษณ์เป็นของตนเองอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามด้วยกระแสทางวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และรวดเร็ว วงมโหรีที่บ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จึงต้องมีการปรับตัวตลอดจนพัฒนาวงมโหรี บ้านของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองค่านิยมในวัฒนธรรมดนตรีของคนในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการผสมผสาน อันส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมควบคู่กันอย่างผสมผสานกลมกลืน

ภาพประกอบ 46 อนุสาวรีย์ขุนทดปุชนิยบุคคลที่ชาวด่านขุนทดให้ความเคารพและศรัทธา

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษา สภาพและบทบาทของวงมโหรีพื้นบ้าน คณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา รวมถึงศึกษาความเข้มแข็งทาง วัฒนธรรมของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ซึ่ง มีความสัมพันธ์ในเชิงการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวงมโหรีพื้นบ้านกับชุมชน โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน รายละเอียดดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและบทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงสภาพ และบทบาทของ วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อให้ทราบถึง ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้ทำการศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากวงดนตรีมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ทำการศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและการเก็บรวบรวมข้อมูล ภาคสนามที่เกี่ยวกับวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา รวมถึงข้อมูล ทฤษฎีที่ได้จากเอกสาร งานวิจัย หนังสือ ตำรา และวิทยานิพนธ์ต่างๆ มาจัดแยกประเภทข้อมูลและ ทำการศึกษาวิเคราะห์ในด้านต่างๆตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
 - 1.1. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครราชสีมา
 - 1.2. ประวัติความเป็นมาของอำเภอด่านขุนทด
 - 1.3. ประวัติความเป็นมาของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
 - 1.4. นักดนตรี
 - 1.5. พิธีกรรมก่อนการบรรเลง
 - 1.6. เครื่องดนตรี
 - 1.7. การผสมวงดนตรี
 - 1.8. เพลงที่ใช้ในการบรรเลง
 - 1.9. โอกาสต่างๆในการบรรเลงดนตรี
 - 1.10. การสืบทอด
2. บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ที่มีต่อชุมชนและสังคม
3. ข้อมูลที่ได้ผู้ทำการศึกษาจะทำการวิเคราะห์เพื่อหาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ทฤษฎี “รากแก้วทางวัฒนธรรม” ของ รองศาสตราจารย์ ดร .กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่มุ่งให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้
 - 3.1 อยู่อย่างไทย
 - 3.2 ใฝ่ใจศึกษา
 - 3.3 เสาะหาความรู้
 - 3.4 เข้าสู่ค่านิยม
 - 3.5 สร้างสมอุดมการณ์
 - 3.6 สืบสานวัฒนธรรม
 - 3.7 จดจำประเพณี
 - 3.8 ของดีศาสนา

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ ผู้ทำการศึกษาได้นำมาเรียบเรียงในรูปแบบของการพรรณนา เป็นการเขียนบรรยายแบบความเรียงและสรุปผลเป็นรายงานการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมาหรือ “โคราช” เป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือ ภาคอีสานใต้ ของประเทศไทย มีพื้นที่ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิและขอนแก่น ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดสระแก้ว ด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสระบุรีและจังหวัดลพบุรี เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานจากหลักฐานตามโบราณสถานต่างๆ ซึ่งแสดงถึงอารยธรรมที่เก่าแก่ อีกทั้ง วัฒนธรรมต่างๆ ได้มีการแพร่กระจายจากที่หนึ่งสู่ที่หนึ่ง อันเนื่องมาจากพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีเส้นทางคมนาคมของประชากรมากมายจากหลากหลายพื้นที่ตั้งแต่เมื่อครั้งอดีต เมืองโคราชในครั้งอดีตเป็นเมืองหน้าด่านจึงทำให้มีประชากรหลากหลายกลุ่มชนทั้งไทยภาคกลาง, ไทยอีสาน, ไทยโคราช, มอญหรือเขมร เป็นต้น จึงทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เด่นชัดเช่น วัฒนธรรม การใช้ภาษาถิ่นของจังหวัดนครราชสีมาที่เรียกว่า “ภาษาโคราช” เป็นต้น

1.2 ประวัติความเป็นมาของอำเภอด่านขุนทด

อำเภอด่านขุนทดเป็นอำเภอที่อยู่ในเขตการปกครองของท้องที่จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตัวจังหวัด ห่างจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นระยะทาง 56 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร 257 กิโลเมตร บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2068 แบ่งเขตการปกครองเป็น 16 ตำบล 225 หมู่บ้าน มีเทศบาลตำบล จำนวน 3 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 15 แห่ง มีเขตติดต่อกับอำเภอบำเหน็จณรงค์และอำเภอจัตุรัส (จังหวัดชัยภูมิ) อำเภอพระทองคำ อำเภอโนนไทย อำเภอขามทะเลสอ อำเภอสูงเนิน อำเภอสีคิ้ว อำเภอเทพารักษ์ และอำเภอลำสนธิ (จังหวัดลพบุรี) อำเภอด่านขุนทดเป็นอำเภอที่มีประวัติศาสตร์ มาตั้งแต่ครั้งอดีต ที่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นลายลักษณ์อักษรในพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ไว้ได้กล่าวถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชตอนปราบชุมนุมชนต่าง ๆ และปรากฏในการปราบชุมนุมพระเจ้าพิมาย ซึ่งได้มีการทำศึกสงครามระหว่างกันที่ด่านขุนทดนี้ด้วย อำเภอด่านขุนทดตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช ประชากรส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม มีชีวิตที่เรียบง่าย และเป็น อำเภอที่มีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญคือ วัดบ้านไร่ เพื่อกราบนมัสการหลวงพ่อดูณปรีสุทโธ

1.3 ประวัติความเป็นมาของวง มโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2536 เดิมใช้ชื่อว่า วงมโหรีศิษย์หลวงพ่อดุณ ก่อตั้งโดย ด.ต.สมควร แจ่มจำรัสแสง (นามสกุลเดิม มีดขุนทด) ร่วมกับปลัดพญา มีความคิดอยากที่จะก่อตั้งวงมโหรีพื้นบ้านขึ้นมาโดยได้รับการสนับสนุนความคิดนี้จากหลวงพ่อดุณ ปริสุทโธ เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ อำเภอด่านขุนทด นักดนตรีในรุ่นแรกได้ รวบรวมนักดนตรีจากญาติสนิทที่มีความสามารถด้านการเล่นดนตรีอยู่แล้วและนักดนตรีที่มีความรู้จักมักคุ้นกันในชุมชน โดยมี ด.ต.สมควร แจ่มจำรัสแสง ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและ เป็นนักดนตรีในวงด้วย ในปี พ.ศ. 2537 วงมโหรีศิษย์หลวงพ่อดุณ ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “ก้องฟ้า” โดยได้รับการตั้งชื่อใหม่โดยหลวงพ่อดุณ ปริสุทโธ วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า เป็นวงมโหรีพื้นบ้านที่มีการใช้เครื่องดนตรีสากลมาบรรเลงทำให้ผู้ชมและผู้ฟังได้รับอรรถรสมากยิ่งขึ้น และเป็นที่พักพอใจใจผู้ว่าจ้างและผู้มาร่วมงาน ทำให้มีการมาว่าจ้างให้ไปร่วมบรรเลงในงาน ต่างๆเพิ่มมากขึ้น เป็นที่รู้จักและยอมรับภายในอำเภอด่านขุนทดและอำเภอใกล้เคียงภายในจังหวัดนครราชสีมา รวมไปถึงจังหวัดใกล้เคียง เช่น ทางด้าน อำเภอจัตุรัส อำเภอเทพสถิตย์ จังหวัดชัยภูมิ และทางด้านอำเภอลำน้ำราชน ในจังหวัดลพบุรี เป็นต้น

ปัจจุบันสมาชิกของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า มีอยู่ 6 คนด้วยกัน ซึ่งถือเป็นรุ่นที่ 5 ซึ่งภายหลังจากเสียชีวิตของ ด.ต. สมควร แจ่มจำรัสแสง ในฐานะ นักดนตรีและผู้ดูแล นายวัชรพงษ์ แจ่มจำรัสแสง ลูกชาย จึงได้เข้ามาเล่นดนตรีแทนในตำแหน่งของผู้เป็นบิดา และนางภิกษานิกา แจ่มจำรัสแสง ผู้ซึ่งมีส่วนช่วยในการดูแลวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า กับอดีตสามี มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งวงฯ เป็นผู้ดูแลวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า มาจนถึงปัจจุบัน

2. องค์ประกอบของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

2.1 นักดนตรี

นักดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 6 คน ที่เป็นผู้ที่บรรเลงประจำตามงานต่างๆ แต่ในบางครั้งจะมีนักดนตรีที่จะเรียกตัวมาช่วยเป็นครั้งคราว นักดนตรีส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพหลักเกี่ยวกับการเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ส่วนการมาบรรเลงดนตรีในวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา นั้น เป็นเพียงอาชีพเสริมของนักดนตรี การฝึกซ้อมดนตรีจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาเย็น หลังจากเสร็จภาระกิจการทำงานในช่วงกลางวันแล้ว หรือหากว่างเว้นจากการทำงานในอาชีพหลักก็จะรวมตัวกันซ้อมได้ ในช่วงระหว่างวัน การสืบทอดความรู้จะเป็นการถ่ายทอดให้เยาวชนรุ่นหลังทั้งภายในชุมชน รวมถึงละแวกใกล้เคียง และเยาวชนที่สนใจในความรู้เรื่องดนตรี

2.2 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

นักดนตรีในวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีความเชื่อในเรื่องพิธีการไหว้ครูหรือ “ยกครู” เนื่องจากพิธีกรรมนี้นักดนตรีเชื่อว่าจะสามารถบรรเลงดนตรีได้ดีหรือไม่สะดวก สามารถจดจำท่อนเพลง ทำนองเพลง หรือเนื้อเพลงได้ถูกต้องครบถ้วนหมดทุกประการ และสร้างขวัญกำลังใจหรือความเชื่อมั่นในการบรรเลงในแต่ละครั้งให้แก่นักดนตรี ก่อนการบรรเลงเจ้าภาพจะจัดเตรียมเครื่องกำนลไว้มอบแก่หัวหน้าวงมโหรีฯ หรือ ผู้อาวุโสที่สุดในวงมโหรีฯ ณ ขณะนั้น เพื่อทำพิธีไหว้ครูหรือยกครูก่อนการบรรเลง อันเป็นการบูชาและบอกกล่าวครูบาอาจารย์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่สมาชิกในวงมโหรีฯทุกคน เครื่องกำนลในการไหว้ครูหรือยกครูมีดังนี้ กรวยดอกไม้พระ 6 กรวย รูป 12 ดอก เทียนขาว 6 เล่ม ดอกไม้ขาว 24 ดอก (12 คู่) เหล้าขาว 1 ขวด บุหรี่ 1 ซอง หมากพลู 1 ชุด ผ้าขาว 1 วา น้ำเปล่า 1 แก้ว และเงิน 24 บาท

2.3 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีในวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีสากล มีทั้งหมด 2 ประเภท คือ เครื่องดีด เครื่องตี เครื่องดนตรีทั้งหมดของวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มี 7 ชิ้น คือ พิณ 1 ตัว, ฉิ่ง 1 คู่, ฉาบเล็ก 1, กรับ 1 คู่, กลองบองไก่ 1 ชุด, กีตาร์เบส 1 ตัว และกลองชุด 1 ชุด

2.4 การผสมวงดนตรี

การผสมวงดนตรีของวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้าในแต่ละท้องถิ่นจะใช้ระบบตามสะดวก หรือ อดตามมีตามเกิด จึงทำให้รูปแบบของวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้าในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไป การผสมวงดนตรีของวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จึงมีความแตกต่างจากวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้าอื่น ๆ ซึ่งเครื่องดนตรีที่ทางวงมโหรีที่บ้านคนะก้องฟ้า นำมาผสมวงเพื่อใช้ในการบรรเลง มีอยู่ทั้งหมด 7 ชิ้น โดยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ เครื่องดนตรีพื้นบ้าน ประเภทเครื่องดีด ได้แก่ พิณ เครื่องดนตรีไทย ประเภทเครื่องตี ได้แก่ ฉิ่ง, ฉาบเล็ก, กรับ เครื่องดนตรีสากล ประเภทเครื่องสาย ได้แก่ กีตาร์เบส, ประเภทเครื่องตี ได้แก่ กลองบองไก่, และกลองชุด 1 ชุด

2.5 เพลงที่ใช้ในการบรรเลง

บทเพลงที่ใช้ ในการบรรเลงในวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จะแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ เพลงที่ใช้ในการเดินแห่ ซึ่งจะมีจังหวะและทำนองที่สนุกสนาน มีประมาณ 12 เพลงคือ เพลงพัดชา เพลงพม่าแห่กระจาด เพลง หมิ่นน้อยหมิ่นใหญ่ (หรือเรียกอีกอย่างว่า เพลงแห่กรฐิน) เพลงพม่ากลองยาว เพลงพม่ารำชวาน เพลงพม่าแทงกบ เพลงพม่าเขว เพลงแขกชายขนมปัง เพลงสาวเวียงเหนือ เพลงค่างควากินกล้วย เพลงเขมรไล่ควาย เพลงคลื่นกระทบฝั่ง และเพลงแห่ ซึ่งเป็นเพลงที่ทางวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ได้เอามาทำนองเพลงลูกทุ่งและเพลงพื้นบ้านบางท่อนมาบรรเลงต่อกัน โดยการคิดโน้ตเพลงประดิษฐ์ประดอยขึ้นสดๆขณะเล่น อันเป็นเอกลักษณ์ ส่วนตัวของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า ซึ่งในปัจจุบันนี้จะนิยม ใช้เพลงชุดนี้สำหรับการ แห่มากกว่า สำหรับเพลงที่ใช้ในการนั่งบรรเลง ส่วนใหญ่เพลงประเภทนี้จะเป็นเพลงไทยเดิม มีประมาณ 8 เพลงคือ เพลงสีนวล เพลง มหาฤกษ์ เพลงลาวดวงเดือน เพลงนกขมิ้น เพลงแขกบรเทศ เพลงเขมรพวง เพลงเขมรปี่แก้ว เพลงเขมรพายเรือ เป็นต้น

2.6 โอกาสต่างๆ ในการบรรเลงดนตรี

โอกาสในการบรรเลงดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับประเพณีและวิถีชีวิตของชาวพุทธในอำเภอด่านขุนทดและละแวกใกล้เคียง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดงานของเจ้าภาพว่าต้องการให้วงมโหรีนี้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมบรรเลงภายในงาน แล้วแต่วัตถุประสงค์ของเจ้าภาพ ประเภทของงานที่วงมโหรีได้เข้าไปร่วมบรรเลง ส่วนใหญ่จะเป็นงานมงคล ได้แก่ งานอุปสมบท งานกฐินและผ้าป่า งานประดับพัตยศ งานแห่เทียนพรรษา งานประเพณีออกพรรษา งานมงคลสมรส งานทำบุญขึ้นบ้าน ใหม่ ทั้งนี้วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จะไม่รับบรรเลงในงานประเภทงานอวมงคล เช่น งานศพ

2.7 การสืบทอด

วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เริ่มก่อตั้งมาประมาณ 18 ปี การสืบทอดความรู้ทางดนตรีให้แก่ชนรุ่นหลังได้ศึกษานั้น ส่วนใหญ่จะถ่ายทอดโดยอาศัยการเรียนรู้อยู่ในเชิงปฏิบัติ แบบตัวต่อตัวและใช้วิธีมุขปาฐะ การสืบทอดความรู้ทางด้านดนตรีมีทั้งแบบในเครือญาติของนักดนตรีเอง และแบบถ่ายทอดให้เด็กและเยาวชนคนอื่นที่สนใจ มีความต้องการที่จะบรรเลงดนตรีประเภทนี้ โดยเด็กและเยาวชนเหล่านี้ จะอาศัยอยู่ใน พื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชนด่านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา ซึ่งนักดนตรีเกือบทุกคน ล้วนเป็นผู้มีส่วนสำคัญในถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนจากรุ่นสู่รุ่น

3. บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

บทบาทของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบัน ยังคงมีความสำคัญต่อชุมชนในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา อยู่ เนื่องจากชุมชนด่านขุนทด เป็นชุมชนชาวพุทธ เช่นเดียวกับภูมิภาคอื่นของประเทศไทย โดยชาวพุทธจะต้องมีพิธีกรรมทางศาสนา อยู่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี เช่น งานอุปสมบท งานแห่กฐิน งานทอดผ้าป่า งานแห่เทียนพรรษา งานออกพรรษา และงานรื่นเริงต่างๆที่มีกิจกรรมพระพุทธรูปเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น งานมงคลสมรส งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ซึ่งงานเหล่านี้ เจ้าภาพส่วนมากต้องมีการที่จะให้วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เข้ามามีส่วนร่วมบรรเลงประกอบพิธีกรรมและสามารถสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินในงานรื่นเริงต่างๆ

กล่าวได้ว่าวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ยังคงมีบทบาท ในการสร้างความบันเทิงใจให้กับชุมชนด่านขุนทด อันทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ของตนเองควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของโลกยุคแห่งโลกาภิวัตน์เช่นปัจจุบัน

4. วิเคราะห์เพื่อหาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

4.1 อยู่อย่างไทย

สังคมของชุมชนชาวด่านขุนทดส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวพุทธ เหมือนกับชุมชนอื่นๆในประเทศไทย ชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรกรรม มีการหาเลี้ยงชีพโดยการประกอบอาชีพทำไร่ ทำนาเป็นหลัก รองลงมาคือการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป วิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนยังคงเป็นวิถีในแนวทางดั้งเดิม ชาวบ้านมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในชุมชนอย่างแน่นแฟ้น มีความสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ลักษณะครอบครัวจะมีหลายลักษณะมีทั้งครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย ซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ โดยมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันอย่างเห็นได้ชัด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น และมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ ดังที่นักดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ได้ปฏิบัติสืบเนื่องติดต่อกันมา

4.2 ใฝ่ใจศึกษา

การเรียนรู้วิชาดนตรีของนักดนตรีในวงมโหรีที่บ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา นั้นเป็นการเรียนรู้ที่จะต้องใช้ความมานะอุตสาหะเป็นอย่างยิ่ง นักดนตรีจะต้องมีความสนใจใฝ่รู้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย และชวนขวนขวายหาความรู้ด้วยตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากระบบการถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีของวงมโหรีที่บ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นไปตามขนบดั้งเดิม กล่าวคือเป็นการเรียนรู้จากนักดนตรีรุ่นเก๋าก่อนโดยใช้วิธี “ครูพักลักจำ” และเรียนรู้แบบปากต่อปาก (มุขปาฐะ) เพราะฉะนั้นนักดนตรีรุ่นหลังจำเป็นต้องมีความพยายาม และสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา และจำเป็นจะต้องมีการฝึกซ้อม ต่อเพลงอย่างต่อเนื่องและเผยแพร่ให้เยาวชนรุ่นหลังได้มีโอกาสเรียนรู้และอนุรักษ์ สืบทอดความรู้ของวงมโหรีที่บ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ให้มั่นคงต่อไป

4.3 เสาะหาความรู้

สิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า นักดนตรีมโหรีที่บ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา นั้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือการนำเอาแนวคิด นวัตกรรมและเพลงร่วมสมัยเข้ามาประยุกต์และผนวกใช้ในการบรรเลงเพิ่มเติมนอกเหนือจากเพลงไทยเดิมและเพลงพื้นเมืองของไทย อีกทั้งมีการนำเอาเครื่องดนตรีอื่นๆ โดยเฉพาะเครื่องดนตรีสากลเข้ามาเสริมประยุกต์ ใช้ในวงมโหรีอย่างเห็นได้ชัด นักดนตรีในวงมโหรีมีการฝึกซ้อมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอจึงทำให้นักดนตรีแต่ละคนมีความชำนาญ ตลอดจนการเสาะแสวงหาความรู้ด้วยวิธีครูพักลักจำของนักดนตรีวงมโหรีที่บ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ยิ่งก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.4 เข้าสู่ค่านิยม

วงมโหรีที่บ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีความเชื่อและศรัทธาในการรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิมทางด้านดนตรีพื้นบ้านไทยอย่างเคร่งครัด กล่าวคือมีพิธีกรรมการไหว้ครูหรือยกครู ก่อนการบรรเลงเสมอด้วยการนำเอาเครื่องกำไลมาเป็นเครื่องบูชาพระรัตนตรัย และครูบา อาจารย์ อันเป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่เวทิตา และความเคารพนพอบในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเหล่านี้เป็นค่านิยมที่สะท้อนให้เห็นว่า นักดนตรีของวงมโหรีที่บ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ มีชีวิตที่ผูกพันกับศาสนา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันบ่งบอกถึงการสืบทอดความสำนึกในวัฒนธรรมดนตรีของตนด้วยความ เคร่งครัดในขนบธรรมเนียมและประเพณี ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการหันอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของตนให้คงอยู่สืบไป

4.5 สร้างสมอุดมการณ์

วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นวงดนตรีที่สร้างสมอุดมการณ์มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทุกครั้งที่มีการบรรเลงมีนักดนตรีจะมีความมุ่งมั่นและใส่ใจ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ของนักดนตรีที่จะรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีในการเล่นดนตรีของตน ด้วยการคง รูปแบบโบราณเอาไว้ตามที่ได้สืบทอดต่อกันมา ดังนั้นนักดนตรีจึงเห็นคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านของตนเอง ส่งผลให้นักดนตรีทุกรุ่นมีอุดมการณ์ที่จะพัฒนา มุ่งส่งเสริมวงวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและท้องถิ่น ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเสมอมา

4.6 สืบสานวัฒนธรรม

วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีการสืบสานวัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้าน ด้วยการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาผนวกเข้ากับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา อันเป็นการผสมผสานวัฒนธรรมทั้งในด้านศิลปะแขนงดนตรีพื้นบ้านและวัฒนธรรม ในการดำเนินชีวิตของชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากการนำวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชนในแต่ละเทศกาลงานบุญต่างๆ เช่น งานอุปสมบท งานกฐิน และทอดผ้าป่าโด โดยเฉพาะงานเปิดทองผึ้งลูกนิมิต งานประดับพัตยศ ประเพณีวันทำบุญหมู่บ้าน ประเพณีสงกรานต์ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ซึ่งเป็นการผสมผสานดนตรีเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นและความยึดมั่นในพระพุทธศาสนาได้อย่างลงตัว เป็นการสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนชาว ด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาที่มีความชัดเจนจนกล่าวได้ว่าชุมชนชาวด่านขุนทดจังหวัดนครราชสีมา มีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งเป็นของตนเอง

4.7 จุดประทับใจ

การที่วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เข้าร่วมบรรเลงในประเพณีที่เกี่ยวข้องพระพุทธศาสนาเช่น งานบวช งานกฐินและทอดผ้าป่า งานเปิดทองผึ้งลูกนิมิต ฯลฯ เป็นหลักนั้น แสดงให้เห็นว่า วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีส่วนช่วยผลักดันให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมและสนใจในงานบุญ ซึ่งเป็นกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นอีกบทบาทหนึ่งซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจารีตประเพณีให้แก่ชุมชน และช่วยสนับสนุนให้คนในชุมชนได้จดจำวิถีแห่งชาวพุทธ อันเป็นประเพณีที่ดีงาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิต ด้วยการเรียนรู้แนวทางการนำดนตรีเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมต่างๆของแต่ละประเพณีทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและความดีงามอันเกิดจากวงมโหรีพื้นบ้านก็จะสามารถคงอยู่สืบไป

4.8 ของดีศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชุมชนชาวด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นเวลาอันยาวนานตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ดังนั้นชาวบ้านจึงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา และมีกิจกรรมทางศาสนาต่างๆที่ชาวบ้านให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยมีวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้าอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมอย่างสม่ำเสมอเช่นงาน บุญงานกุศลต่างๆเกือบตลอดทั้งปี อันเป็นการสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาให้กับชาวบ้าน ดังนั้นศาสนาจึงเป็นสิ่งที่ผูกพันอยู่กับวิถีชีวิตชาวชุมชนด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาและละแวกใกล้เคียง อย่างขาดเสียมิได้ ด้วยเหตุนี้ชุมชนจึงมีความเป็นอยู่ที่ สงบสุขร่มเย็น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันตามแนวทางของพระพุทธศาสนา โดยมีการสืบทอดความเชื่อความศรัทธาอย่างมั่นคง

อภิปรายผล

วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เริ่มก่อตั้งวงเมื่อประมาณ 18 ปีมาแล้ว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชาวด่านขุนทดซึ่งหากมองเชิงวัฒนธรรมแล้ว ก็นับได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก จากอาชีพหลักในการทำเกษตรกรรมสู่อาชีพเสริมทางด้านดนตรี จากการเล่นเพื่อผ่อนคลายในยามเหนื่อยล้าหรือเวลาที่ว่างจากการทำไร่ไถนา สู่การเล่นเพื่อหาเงินเลี้ยงปากท้อง การรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อฝึกซ้อมและถ่ายทอดดนตรีให้ลูกหลาน นับว่าเป็นตัวอย่างแห่งความรักและความสามัคคี ซึ่งสามารถเห็นได้เด่นชัดในชุมชนนี้ และที่สำคัญอีกข้อคือ การที่วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า ได้เข้าไปมีบทบาทต่อพิธีกรรมต่างๆในพุทธศาสนาอย่างเสมอมา นับว่า เป็นการสืบสานวัฒนธรรมให้เป็นของดีอยู่คู่กับพุทธศาสนาซึ่งถือเป็นศาสนาประจำชาติของไทยเรา

วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา วงนี้ได้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยต่างๆของบริบททางสังคมที่ทำให้รูปแบบวงมโหรีเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อย อย่างไรก็ตามวงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก้องฟ้า ก็ยังดำรงรักษาเอกลักษณ์แบบฉบับดั้งเดิมของ คำว่า “มโหรีพื้นบ้านอีสาน ” ได้อย่างครบถ้วน หากแต่ได้ปรับและประยุกต์ เพื่อเพิ่มสีสันเล็กน้อยให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งถือว่าเป็นกุศโลบายที่จะร่วมรักษาและสืบทอด ประเพณีต่างๆที่ได้รับมรดกทางวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษไว้อย่างเหนียวแน่น และยั่งยืน

ในบริบทนี้อาจเปรียบเทียบกับได้กับงานวิจัยของปรากการ เกาะงา(๒๕๕๑: 60-61) ที่ได้ทำการศึกษาวงมโหรีพื้นบ้าน หมู่บ้านปางกลาง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งพบว่า ชุมชนมีความมุ่งมั่นที่จะดำรงรักษาประเพณีการบรรเลงดนตรีมโหรีพื้นบ้าน ที่ดั้งเดิม และมีอุดมการณ์ที่จะ บรรเลงดนตรีอย่างสุจริต และไม่ละทิ้ง

จารีตแบบโบราณ แต่สิ่งที่ทำให้ วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก້องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ต่างกับวงมโหรีพื้นบ้าน หมู่บ้านปางกลาง จังหวัดสระแก้ว คือ การที่ วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก້องฟ้า ปรับเปลี่ยนรูปแบบดนตรีให้เข้ากับยุคสมัยโดยผสมไว้กับเอกลักษณ์ดั้งเดิม ทำให้ยังคงได้รับความนิยมอยู่ แต่วงมโหรีพื้นบ้าน หมู่บ้านปางกลาง จังหวัดสระแก้วนั้น ปัจจุบันโอกาสในการแสดงต่างๆ ลดน้อยลงอันเนื่องมาจากการเสื่อมความนิยมของคนในท้องถิ่น เพราะคนในชุมชนหันไปให้ความนิยมวงดนตรีประเภทประยุกต์ โดยมีเหตุผลว่ามีความสนุกสนานเข้าใจมากกว่า

จะเห็นได้ว่า การ “ปรับเปลี่ยน” และ “ปรับปรุง” รูปแบบดนตรีในวงนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะ นำพาให้วงอยู่รอด ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริวุฒิ โมพิมาย (2552: 106) ที่ได้ทำการศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีประยุกต์คณะรวมมิตร ศิษย์วัดเดิม ตำบลในเมืองอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยผลการวิจัยพบว่าวงมโหรีวงนี้ได้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยต่างๆ ของบริบททางสังคมที่ทำให้รูปแบบวงมโหรีเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อย อย่างไรก็ตามวงมโหรีประยุกต์คณะ “รวมมิตร ศิษย์วัด เดิม” ก็ยังดำรงรักษาเอกลักษณ์แบบฉบับของวงมโหรีโคราชที่วงมโหรี “รวมมิตร ศิษย์วัดเดิม ” ได้ประยุกต์มา ตลอดจนประเพณีที่ได้รับมรดกทางวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

เมื่อความนิยมมีผลต่อความยั่งยืนของวัฒนธรรม การนำทฤษฎีมาช่วยหนุนเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรมนั้น นับเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นเช่นเดียวกับผู้วิจัยหลายท่านที่ได้ ได้นำทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของรองศาสตราจารย์ ดร .กาญจนา อินทรสุนานนท์ มาเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม และอนุรักษ์ ให้ชุมชนยังคงไว้ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมสืบต่อไปตราบนานเท่านาน

การเรียนรู้ที่จะอยู่รวมกันในสังคมอาศัยการพาดผ่านทางวัฒนธรรม นับเป็นเรื่องที่แสดงออกให้เห็นถึงกระบวนการคิดของปวงชนในอดีต ซึ่งไม่เพียงแต่รังสรรค์ความสวยงามของรูปแบบวิถีชีวิต และเรียบง่ายให้เกิดพฤติ กรรมที่ดึงมาร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ยังก่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันผนวกกับความรักและความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีของคนในชุมชนนั้นๆ และสิ่งที่ถือว่าเป็นกำไรอีกอย่างก็คือ ความผูกพัน อันเกิดขึ้นจากรัก ความใกล้ชิด การรู้จักยอมรับ ความห่วงใยและความหวังดี ซึ่งหากเรามองหาสิ่งเหล่านี้ในชุมชน รวมถึงใน วงมโหรีพื้นบ้านคณะ ก້องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ก็สามารถพบได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผู้ทำการวิจัย ได้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับวงมโหรีพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น ภายในจังหวัดนครราชสีมา และข้อเสนอแนะเพื่อทำการศึกษาระดับต่อไป ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ทำการเปิดสอนวิชาดนตรีพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนในท้องถิ่นและผู้สนใจทั่วไป โดยเชิญนักดนตรีในวงมโหรีพื้นบ้านมาเป็นวิทยากรในการสอนและฝึกหัดดนตรีมโหรีพื้นบ้าน

1.2 จัดตั้งชมรมดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านของชุมชน หรือศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีศูนย์จัดตั้งที่วัดหรือโรงเรียน มีการจัดแสดงเครื่องดนตรีของวงมโหรี พื้นบ้าน และต้องส่งเสริมการประดิษฐ์เครื่องดนตรีของวงมโหรีพื้นบ้าน เช่น พิณ และทำการจัดจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ต่อไป

1.3 ควรมีการบรรเลงวงมโหรี พื้นบ้านแล้วทำการบันทึกเทป และ วีดี โอเทป เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และเผยแพร่วงดนตรีในรูปแบบวงมโหรีพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

1.4 องค์กรบริหารในท้องถิ่นควรจัดให้มีการแสดงมโหรีพื้นบ้าน ในงานเทศกาลงานบุญต่างๆ เพื่อให้สมาชิกในวงมโหรีพื้นบ้านมีรายได้ ส่งเสริมให้วงมโหรีพื้นบ้านยังคงมีอยู่ต่อไป

1.5 หน่วยงานของรัฐ หรือ สถาบันศึกษา ควรจัดให้มีการประกวดวงมโหรี พื้นบ้าน ในระดับต่างๆ เช่น ระดับเยาวชน ระดับนักเรียนนักศึกษา และประชาชนทั่วไป เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้เยาวชน และบุคคลทั่วไปเห็นความสำคัญของมโหรีพื้นบ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สามารถศึกษาวิจัยวงมโหรีพื้นบ้านโคราชและวงมโหรีพื้นบ้านคณะอื่นๆในจังหวัดนครราชสีมาในเชิงวัฒนธรรมดนตรีกับบริบททางสังคม รวมทั้งด้านความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ของวัฒนธรรมดนตรีที่มีต่อท้องถิ่นนั้นๆ

2.2 สามารถศึกษาวิจัยในด้านการสืบทอดและการดำรงอยู่ หรืออิทธิพลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของวงมโหรีพื้นบ้านและวงมโหรีโคราชคณะอื่นๆในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อการรวบรวมข้อมูล อันจะนำมาซึ่งการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดนตรีของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล เกตุศิริ. (2527). เพลงดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นเมืองสุรินทร์. สุรินทร์: วิทยาลัยครูสุรินทร์.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2532). การวิเคราะห์รูปแบบเพลงพื้นบ้าน. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. ----- . (2540). พื้นฐานทางมานุษยวิทยาของควิทยาภาควัฒนธรรม. (เอกสารการสอน).
กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไขแสง ศุขะวัฒน์. (2529). สังคีตนิยม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จรินทร์ เทพสงเคราะห์. (2540). การศึกษาบทบาทดนตรีกาหลอ ในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินตตามณี. (2552). [วงมโหรี]. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2554, จาก http://www.anurakthai.com/thaimusical/orchestra_band/1.asp.
- จีรนัย สีนทอง. (2543). การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง : กรณีศึกษาตำบลบ้านกลาง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). ดนตรีพื้นบ้านอีสาน. มหาสารคาม: ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ณรงค์ เขียนทองกุล. (2539). มานุษยวิทยาดนตรี : กรณีศึกษาบ้านบางลำภู. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2532). พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดำเนิน จิตรจันทัก. (2554, 19 มีนาคม). สัมภาษณ์โดย เลิศศักดิ์ รักสุจริต ที่ บ้านห้วยจระเข้ ตำบลหินดาด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.
- ธวัช วิวัฒน์ปฐพี. (2538). มโหรีพื้นบ้านอีสาน อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- . (2538). เมืองประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- นิตยา หงส์ขุนทด. (2554, 25 มีนาคม). สัมภาษณ์โดย เลิศศักดิ์ รักสุจริต ที่ โรงเรียนด่านขุนทด ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.

- บุญโชค ไชยชาติ. (2551). *การสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. (2529). องค์ประกอบของดนตรี : สิ่งที่ขาดหายไปในการศึกษาเพลงพื้นบ้าน. *ถนนดนตรี*. 1(1): 9 -10.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2531). *ร้อยกรองชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประเวศ กุมุท. (2512). “เพลงฉ่อย”. ในดนตรีปริทัศน์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเวศ ะสี. (2532). *วัฒนธรรมกับการพัฒนา*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาลาดพร้าว.
- ประเสริฐ เล้ารัตนอารีย์. (2546). *ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมการทำกลอง : กรณีศึกษาหมู่บ้านปากน้ำ ตำบลเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง*. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรากฏ เกาะงาม. (2551). *การศึกษาวงมโหรีพื้นบ้าน หมู่บ้านปางกลาง จังหวัดสระแก้ว*. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยพันธ์ แสนทวีสุข. (2549). *ดนตรีพื้นบ้านอีสาน : คีตกวีอีสาน ตำนานเครื่องดนตรี และการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน*. มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2542). *ประวัติดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เพชร สุวรรณภาชนี. (2544). *เพลงโคราช*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พรพิมล ศุภสิทธิ์. (2533). *แหล่งสนเทศทางวัฒนธรรม*. ที่ระลึกส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยครั้งที่ 13. หน้า 23-27. มหาสารคาม: อภิชาต.
- พรรณศิริ จุลกาฬ. (2542). *ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา : กรณีศึกษาดนตรีไทยคณะสุุดประเสริฐ*. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิทยวัฒน์ พันธะศรี. (2546). *การศึกษาบทเพลงของวงมโหรีอีสาน หมู่บ้านเทียมแซ่ จังหวัดร้อยเอ็ด*. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภิชานิกา แจ่มจรัสแสง. (2554, 26 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดย เลิศศักดิ์ รักสุจริต ที่ บ้านเลขที่ 147 ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.

- มนตรี ภู่งาม. (2530). *สังคีตนิยม : ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยครุราชสีมา*. กรุงเทพฯ: สารการพิมพ์.
- มานะ ธาณี. (2546). *การศึกษาความเข้มแข็งวัฒนธรรมการบรรเลงปี่พาทย์จังหวัดสิงห์บุรี*.
ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). *ดนตรีไทยวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- ยศ สันตสมบัติ. (2540). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ละมุล อ่อนนิมล. (2535). *พิธีเปิดอาคารที่ว่าการอำเภอด่านขุนทด*. นครราชสีมา : สมพรการพิมพ์.
- วัฒนธรรม. (2542). *พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของจังหวัดนครราชสีมา*
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- วัชรพงษ์ แจ่มจรัสแสง. (2554, 26 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดย เลิศศักดิ์ รักสุจริต ที่ บ้านเลขที่ 147
ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.
- วิภา คงคากุล. (2529). *ความสำคัญของดนตรีต่อสังคม*. ใน ถนนดนตรี. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- วิมาลา ศิริพงษ์. (2538). *การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยปัจจุบัน กรณีศึกษาตระกูลพาทย์โกศ
และสกุลศิลปะบรรเลง*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ศรัณย์ นักรบ. (2541). *ดนตรีชาวเขาเผ่าเย้า กรณีศึกษาหมู่บ้านผาเตือ อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย*. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภชัย ทอนสูงเนิน. (2546). *วิถีชีวิตชุมชนคนเพลงโคราช*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- สงัด ภูเขาทอง. (2532). *การดนตรีไทยและการเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สนอง มีดขุนทด. (2554, 20 มีนาคม). สัมภาษณ์โดย เลิศศักดิ์ รักสุจริต ที่ บ้านสระขี้ตู่
ตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.
- สมชาย ลำดวน. (2535). *“มโหรีอีสาน”*. เอกสารประกอบการประกวดวงมโหรีพื้นบ้านอีสาน
ครั้งที่ 1. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- สีปกร ศรีลมูล. (2554, 26 มีนาคม). สัมภาษณ์โดย เลิศศักดิ์ รักสุจริต ที่ โรงเรียนมัธยม
ด่านขุนทด ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.

- สิริวุฒิ โมพิมาย. (2552). *การศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงมโหรีประยุกต์คณะ "รวมมิตร ศิษย์วัดเดิม" ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา*. ปรินิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกิจ พลประดม. (2538). *ดนตรีพื้นบ้านอีสาน*. อุดรธานี: สถาบันราชภัฏอุดรธานี.
- (2539). *ดนตรีของชาวอีสานที่กำลังถูกลืม "มโหรีอีสาน" ใน คำดนตรี*.
 ขอนแก่น: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภัตรา สุภาพ. (2528). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรินทร์ มีดขุนทด. (2554, 20 มีนาคม). สัมภาษณ์โดย เลิศศักดิ์ รักสุจริต ที่ บ้านโคกน้อย ตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2534). *ภูมิปัญญาชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2540). *มหกรรมวัฒนธรรมแห่งชาติครั้งที่ 12*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อดุลย์ มีดขุนทด. (2554, 20 มีนาคม). สัมภาษณ์โดย เลิศศักดิ์ รักสุจริต ที่ บ้านสระขี้ตุน ตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.
- อนุমানราชธน, พระยา. (2515). *ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.
- อนุสร หงส์ขุนทด. (2554, 26 มีนาคม). สัมภาษณ์โดย เลิศศักดิ์ รักสุจริต ที่ โรงเรียนด่านขุนทด ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.
- อภิญา ตันศิริ. (2539, มิถุนายน – กรกฎาคม). *ดนตรีพื้นบ้าน*. *ร่วมไทรทอง*. 6(1): 14 -16.
- อารีย์รัตน์ เรืองกำเนิด. (2543). *โหม่งครึม : ดนตรีสำหรับงานศพในจังหวัดชุมพร*. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อินทรา โพธิ์ใบ. (2552). *การศึกษาวงปี่ด้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- อุดม อรุณรัตน์. (2529). *ดุริยางคดนตรีจากพระพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม.
- โอภาส ศรีสะเกษ. (2554, 20 มีนาคม). สัมภาษณ์โดย เลิศศักดิ์ รักสุจริต ที่ บ้านคูขาด ตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.

ภาคผนวก ก
ประมวลรูปภาพ

ภาพ การลงภาคสนามเก็บข้อมูลในวันแรก ที่บ้านซึ่งเป็นที่ตั้งของวงมโหรีพื้นบ้านคณะก๋องฟ้า

ภาพ การลงภาคสนามเก็บข้อมูลจากผู้ดูแลวงมโหรีพื้นบ้านคณะก๋องฟ้า

ภาพ การลงภาคสนามเก็บข้อมูลจากนักดนตรี

ภาพ การลงภาคสนามเก็บข้อมูลจากนักดนตรี

ภาพ การลงภาคสนามเก็บข้อมูลจากนักดนตรี

ภาพ ผู้วิจัยสอบถามและทดลองฝึกเล่นพิณกับนักดนตรี

ภาพ วงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้าขณะบรรเลง

ภาพ ผู้วิจัยถ่ายรูปร่วมกับนักดนตรีวงมโหรีพื้นบ้านคณะก้องฟ้า

ภาคผนวก ข
ประวัติวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีในชุมชน

ประวัติวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและนาฏศิลป์
อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อ-นามสกุล นางวิชานิกา แจ่มจำรัสแสง
ตำแหน่ง ครู คศ. 3 วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ
ปฏิบัติหน้าที่ ครูผู้สอนวิชาดนตรีและนาฏศิลป์
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านใหม่เจริญสุข ต.ด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
เกิดวันที่ 2 กรกฎาคม 2502 อายุ 52 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ
ภูมิลำเนาเกิด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน 147 หมู่ 5 ต.ด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตริตราภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.) และเหรียญจักรพรรดิมาลา

ประวัติการศึกษา

- ระดับประถมศึกษา โรงเรียนห้วยจรเข้ม้า อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
- ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
- ระดับ ปกศ.ต้น วิทยาลัยครูนครราชสีมา จ.นครราชสีมา

เกียรติประวัติดีเด่น

- พ.ศ.2530 - รางวัลแม่บ้านดีเด่น ของสถานีตำรวจภูธรอำเภอด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
- พ.ศ.2537 - รางวัลครูผู้สอนวิชาดนตรีดีเด่น ของสำนักงานประถมศึกษาอำเภอด่านขุนทด
- พ.ศ.2538 - รางวัลครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ดีเด่น ของสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

- พ.ศ.2539 - รางวัลแม่ดีเด่น ของโรงเรียนมัธยมด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
- พ.ศ.2540 - รางวัลครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาดีเด่น ของสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ.2542 - รางวัลครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ดีเด่น ของสำนักงานประถมศึกษาอำเภอด่านขุนทด
- พ.ศ.2553 - รางวัลผู้ทำความดีเพื่อแผ่นดินด้านการศึกษา ประจำปี พ.ศ.2553 โดยสมาคมสโมสร
วัฒนธรรมหญิง ในพระบรมราชินีนาถ
- รางวัลผู้นุรักษ์วัฒนธรรมไทย ประจำปี พ.ศ.2553 โดยสมาคมสโมสรวัฒนธรรมหญิง
ในพระบรมราชินีนาถ
- พ.ศ.2554 - รางวัลผู้มีผลงานวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประเภทครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2553 โดยสมาคมสโมสรวัฒนธรรมหญิง ของสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต5

ประวัติวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและนาฏศิลป์
อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อ-นามสกุล นางนิตยา หงษ์ขุนทด
ตำแหน่ง ครู คศ. 2 วิทยฐานะ ชำนาญการ
ปฏิบัติหน้าที่ ครูผู้สอนวิชาดนตรีและนาฏศิลป์
สถานที่ทำงาน โรงเรียนด่านขุนทด ต.ด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
เกิดวันที่ 20 มกราคม 2519 อายุ 35 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ
ภูมิลำเนาเกิด อ.พิมาย จ.นครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน 723 หมู่ 2 ต.ด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตริตราภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)

ประวัติการศึกษา

- ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกุลโน อ.พิมาย จ.นครราชสีมา
- ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสุนารีวิทยา อ.เมือง จ.นครราชสีมา
- ระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาดนตรีศึกษา สถาบันราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
และกำลังศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เกียรติประวัติดีเด่น

พ.ศ.2547 - ครูดีเด่น สาขา “ศิลปะศึกษา” ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5

พ.ศ.2548 - ครูต้นแบบ Teacher Award สาขา “ดนตรี” ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5

- ครูคุณภาพ สายผู้สอน ระดับประเทศ โดยหนังสือพิมพ์แกนกลาง

พ.ศ.2552 - รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดครูดีเด่น สาขาศิลปะศึกษา ระดับศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

นอกจากนี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ ร่วมเป็นคณะกรรมการในการตัดสินการแข่งขันกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ ระดับโรงเรียน , ระดับอำเภอและระดับจังหวัด ต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

ประวัติวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีสากล
อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อ-นามสกุล นายสีปกร ศรีลมูล

ตำแหน่ง ครู คศ. 1

ปฏิบัติหน้าที่ ครูผู้สอนวิชาดนตรีสากลและวงโยธวาทิต

สถานที่ทำงาน โรงเรียนมัธยมด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา

เกิดวันที่ 14 ตุลาคม 2519 อายุ 34 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

ภูมิลำเนาเกิด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา

ที่อยู่ปัจจุบัน 99 / 85 หมู่ที่ 12 ต.ด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา

ประวัติการศึกษา

- ระดับประถมศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
- ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
- ระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต ดนตรีศึกษา(สากล)
สถาบันราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร

ประวัติวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีสากล
อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อ-นามสกุล นายอนุสร หงส์ขุนทด
ตำแหน่ง ครู คศ. 2 วิทยฐานะชำนาญการ
ปฏิบัติหน้าที่ ครูผู้สอนวิชาดนตรีสากลและวงโยธวาทิต
สถานที่ทำงาน โรงเรียนด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
เกิดวันที่ 21 ตุลาคม 2517 อายุ 37 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ
ที่อยู่ปัจจุบัน 723 หมู่ที่ 2 ต.ด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย(ต.ม.)

ประวัติการศึกษา

- ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านถนนหักใหญ่ อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
- ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
- ระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาดนตรีสากล สถาบันราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร
- ระดับปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เกียรติประวัติดีเด่น

พ.ศ.2547

- ชนะเลิศการแข่งขันการประกวดโครงงานเครื่องฉายสามมิติ ระดับประเทศ
- รองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน(CAI) ระดับชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
- “คนเกียรติยศระดับชาติ”สาขานุรักษ์แห่งปี
- ผู้ปฏิบัติงานดีเด่นในสถานศึกษา สพฐ.

พ.ศ.2548

- ครูต้นแบบ “Teacher award” สาขาคนตรี
- ครูคุณภาพ ปี 2548

พ.ศ.2549

- ครูต้นแบบ “Teacher award” สาขาคอมพิวเตอร์
- ชนะเลิศการประกวดสื่อการสอน CAI ระดับเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5
- ครูคุณภาพ สายผู้สอน ปี 2549

พ.ศ.2550

- ครูดีในดวงใจ ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

พ.ศ.2553

- รางวัลชนะเลิศครูผู้มีหลักการสอนเป็นเลิศ “Beat Practice” สาขาคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระ
การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา
เขต 5 จังหวัดนครราชสีมา

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5

- รางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการสร้างภาพเคลื่อนไหว ช่วงชั้นที่ 3
- รางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการสร้างภาพเคลื่อนไหว ช่วงชั้นที่ 4
- รางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการสร้างเกมสร้างสรรค์จากคอมพิวเตอร์ ช่วงชั้นที่ 3
- รางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการสร้างเกมสร้างสรรค์จากคอมพิวเตอร์ ช่วงชั้นที่ 4
- รางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการวาดภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟฟิก ช่วงชั้นที่3
- รางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการวาดภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟฟิก ช่วงชั้นที่4
- รางวัลเหรียญเงิน กิจกรรมการสร้าง Webpage ด้วยโปรแกรม Wed Editor ช่วงชั้นที่ 4
- รางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการสร้าง Webpage ด้วยชุดพัฒนาเว็บสำเร็จรูป CMS
ช่วงชั้นที่ 4

ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- รางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการสร้างเกมสร้างสรรค์จากคอมพิวเตอร์ ช่วงชั้นที่ 3
- รางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการสร้าง Webpage ด้วยชุดพัฒนาเว็บสำเร็จรูป CMS ช่วงชั้นที่ 4

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายเลิศศักดิ์ รักสุจริต
วันเดือนปีเกิด	21 มกราคม พ.ศ. 2519
ภูมิลำเนาเกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1189/21 ซ.จรัลสนิทวงศ์65 แยก21 ถ.จรัลสนิทวงศ์ แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ครูผู้สอนวิชาดนตรีสากล และครูผู้ฝึกสอนวงโยธวาทิต
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเซนต์คาเบรียล 565 ถ.สามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
พ.ศ. 2534	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนมัธยมด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา
พ.ศ. 2537	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนบุญวัฒนา อ.เมือง จ.นครราชสีมา
พ.ศ. 2541	ปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกดุริยางคศาสตร์สากล จาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2553	ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนองค์กร และการจัดการ จาก มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
พ.ศ. 2554	ปริญญาศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา จาก คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ